

Kerkenvisie Koggenland

Een duurzame toekomst voor kerken

Inhoud

Inleiding	4	4 Een duurzame toekomst voor kerken	38
1 Kerken in context	8	4.1 Onderzoeksresultaten	40
1.1 Dorpsomschrijvingen	11	4.2 Visie op de verduurzaming van kerken	43
1.2 Religieuze historie	16	5 Het gebruik en het sociale belang van kerken	44
1.3 Kerken in Koggenland	17	5.1 Het gebruik van de kerken	47
2 De gebouwen	20	5.2 De frequentie van kerkdiensten	48
2.1 Een beschrijving van de kerken	23	5.3 Culturele instellingen in kerken	48
2.2 Bouwkundige staat	25	5.4 Toekomstperspectief	49
2.3 Monumentale kerken	26	5.5 Dorpsbewoners en hun kerk	51
2.4 Een visie op kerkgebouwen, input voor de omgevingsvisie	26	5.6 Een visie op het gebruik van kerken	52
2.5 Het behoud van kerken via bescherming in het omgevingsplan	27	6 Samenvatting	54
3 De ruimtelijke waarde van kerken	28	7 De kerkenpaspoorten	56
3.1 De ruimtelijke waarden van de kerken in gemeente Koggenland	31	Bijlage: Wettelijk kader	136
3.2 Een visie op de ruimtelijke waarde van kerken, input voor de omgevingsvisie	36	Colofon	138
3.3 Ruimtelijke waarden van kerken in het omgevingsplan	37		

Inleiding

Gemeente Koggenland beschrijft in deze visie de kerken die op haar grondgebied staan. We zijn trots op de prachtige gebouwen en op de mensen die ze beheren en ze voor de toekomst bewaren. Deze kerkvisie is in nauwe samenwerking met de kerkeigenaren tot stand gekomen. Alle kerkbezitters hebben de gemeente met open armen ontvangen en hebben meegedacht over de toekomst van de kerken van Koggenland. De werksessies van de kerkvisie werden door bijna alle kerkeigenaren bezocht, een unieke opkomst. Deze kerkvisie bevat dan ook een breed gedragen boodschap. Het is een gemeentelijke visie én het is de slotsom van wat de eigenaren de gemeente meegegeven hebben.

Koggenland is een gemeente van dorpen. De gemeente wordt gewaardeerd vanwege het landelijk gebied en vanwege de dorpen die een kleinschalig en dorps karakter hebben en tegelijk voldoende voorzieningen bieden. Bij een dorp hoort van oudsher een kerk. De ene hoog en spits, de andere vormgegeven als dakruiter en weer een andere met een sierlijke windvaan op de top. Allemaal zorgen ze ervoor dat het dorp vanuit de weide omtrek zichtbaar en herkenbaar is. Kerken zijn bakens en vormen oriëntatiepunten op het platteland.

Kerken vormen vaak letterlijk het middelpunt van het dorp of van de wijk. De bebouwing is rondom de kerk ontstaan en de omgeving van de kerk nodigt uit om elkaar te ontmoeten of om even rustig te gaan zitten op een bankje. Ook in figuurlijke zin vormt de kerk het middelpunt van het dorp, of van de dorpsgemeenschap zogezegd. Dorpsbewoners, lid van een kerkgemeenschap of niet, voelen zich verbonden met de kerk. Het is hún gebouw.

De kerkvisie en de Omgevingswet

Deze kerkvisie is tot stand gekomen in de periode dat gemeente Koggenland zich voorbereidt op de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt kansen voor nieuw ruimtelijk beleid, ook aangaande de kerken. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de fysieke leefomgeving. Een van de uitgangspunten is dat de verschillende onderdelen van de fysieke leefomgeving, zoals bouwwerken, infrastructuur, milieu en erfgoed niet meer sectoraal, maar in samenhang met elkaar worden benaderd. De uitkomsten van de kerkvisie zullen worden geïntegreerd in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Daarom gaat in de kerkvisie extra aandacht uit naar de ruimtelijke waarde van de kerken.

Een duurzame toekomst voor kerken

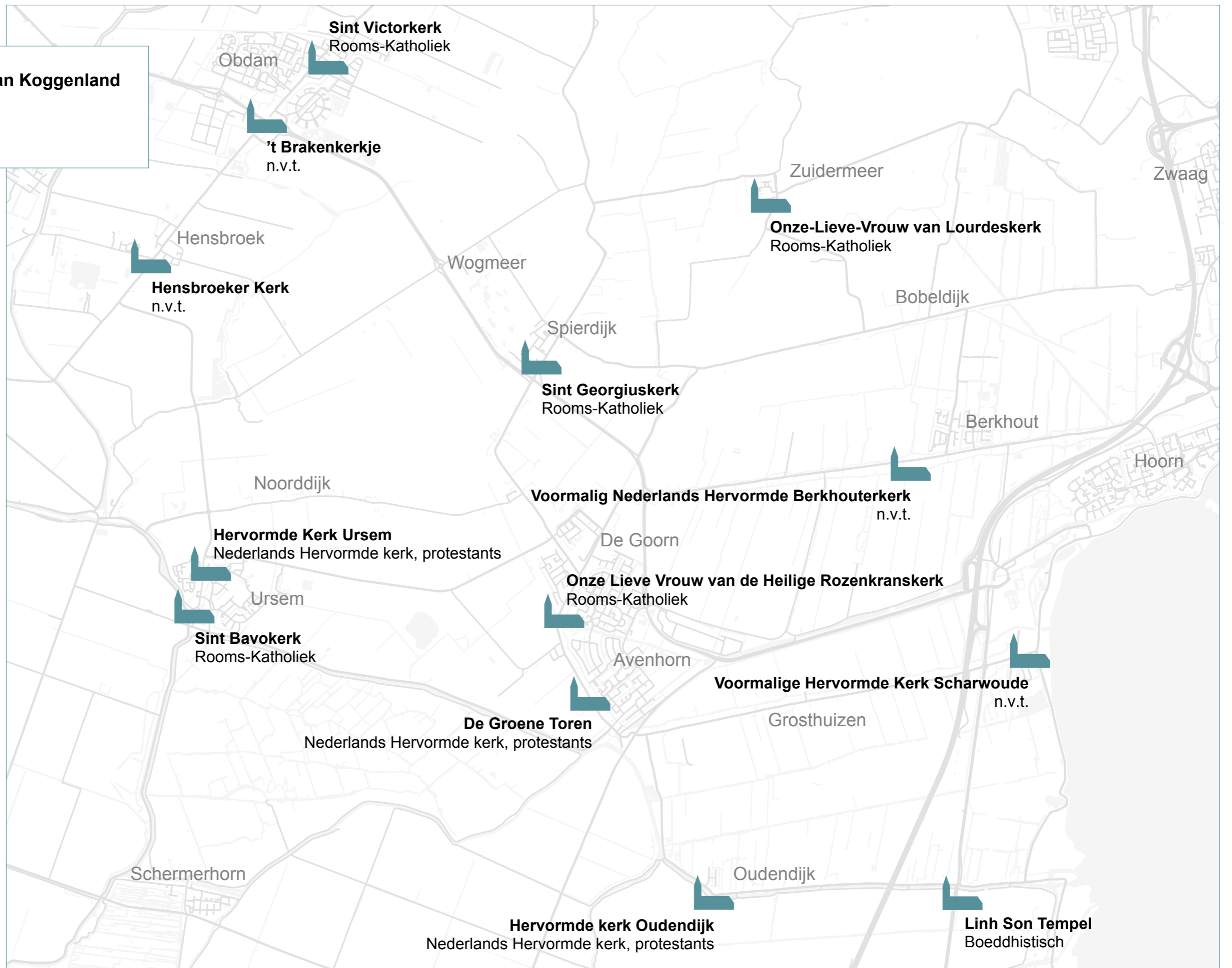
Onze wereld verandert in hoog tempo. Verschillende transitie vinden naast elkaar plaats en beïnvloeden elkaar. Voedselvoorziening, landbouw, woningbouw en energie zijn voorbeelden van zaken die nooit meer hetzelfde zullen zijn. Klimaatverandering dwingt ons om zaken als landbouw en het opwekken van energie anders aan te pakken. De noodzaak om te verduurzamen is misschien wel het grootste vliegwielt voor alle veranderingen en daarom kan het thema niet in deze kerkvisie ontbreken. In het coalitieakkoord geeft gemeente Koggenland aan dat duurzaam leven en bouwen voor de gemeente de standaard is, we nemen geen genoegen met minder. Daarom wensen we voor de kerken ook een duurzame toekomst, maar wat betekent duurzaamheid voor een kerk? Hoe duurzaam zijn de kerken en welke wensen en mogelijkheden zijn er? We zochten het uit in het kader van de kerkvisie en in het hoofdstuk 'Een duurzame toekomst voor kerken' beschrijven we op welke manier gemeente Koggenland hieraan kan bijdragen.

De toekomst van de kerk als gebedshuis is echter onzeker, want ook in Koggenland is er sprake van secularisatie. Kerkgemeenschappen worden kleiner en het aantal actieve leden neemt zienderogen af. Het wordt steeds moeilijker om vrijwilligers aan de kerk als instituut te verbinden. Toch is in de dorpen de betrokkenheid bij de kerkgebouwen opvallend groot; mensen willen bijdragen aan het behoud van het gebouw zonder zich aan het kerkgenootschap te verbinden. Zo zijn er in meerdere dorpen stichtingen die zich ontfermen over een kerkgebouw dat niet meer in gebruik is als gebedshuis. De emotionele betrokkenheid bij het gebouw uit zich in een stellige overtuiging dat een dorpskerk een toekomst in het dorp zou moeten hebben, als gebedshuis of op een andere wijze. Het is ondenkbaar dat kerken gesloopt worden, aldus de participerende deelnemers van deze visie.

Reden te meer om in kaart te brengen van welke kerken de toekomst onzeker is en om te onderzoeken hoe de gemeente de eigenaren kan helpen bij het in stand houden van de kerken. Gemeente Koggenland heeft alle kerken op haar grondgebied in kaart gebracht. In totaal zijn er dertien gebedshuizen onder de loep genomen, gelegen in tien verschillende dorpen.

De kerken van Koggenland

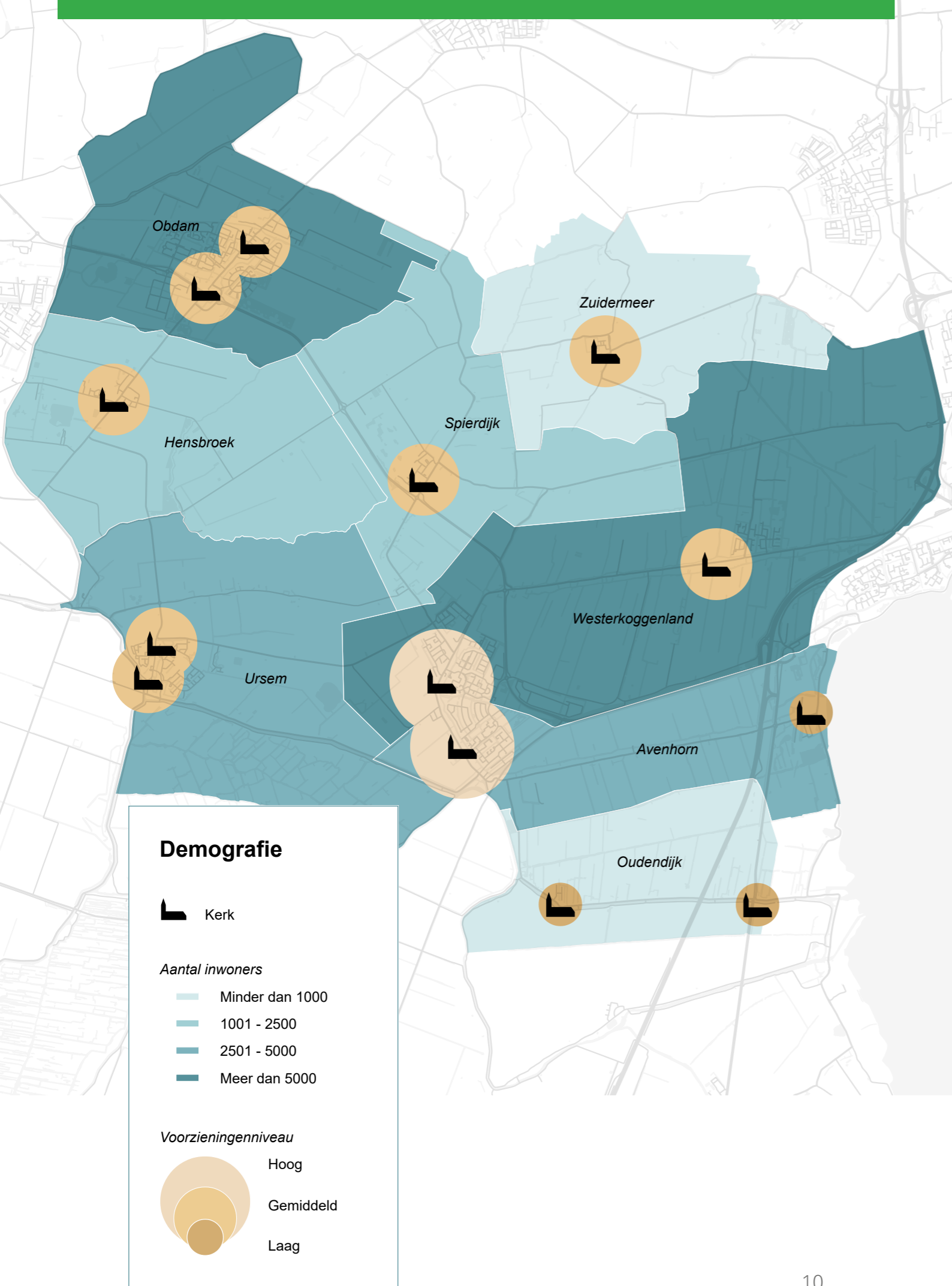
 Kerk

1

Kerken in context

1 Kerken in context

De gemeente Koggenland is rijk aan religieus erfgoed. Dit hoofdstuk gaat over de geschiedenis en context van het religieuze leven in de gemeente.

1.1 Dorpsomschrijvingen

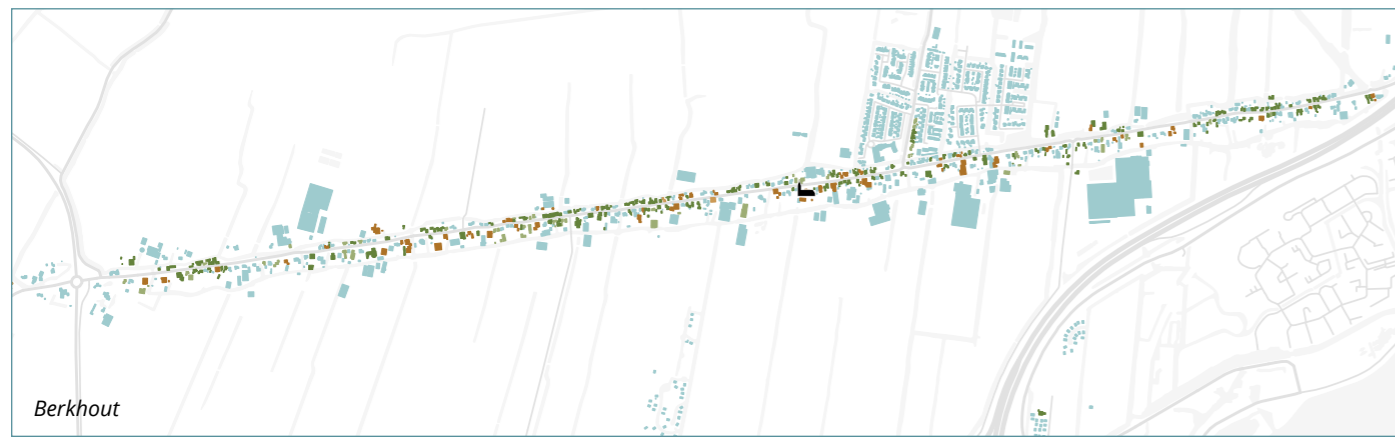
De gemeente Koggenland is ontstaan op 1 januari 2007 door samenvoeging van de gemeenten Obdam en Wester-Koggenland. De dorpen die tot de gemeente Koggenland behoren zijn Avenhorn, Berkhout, Bobeldijk, De Goorn, Grosthuisen, Hensbroek, Obdam, Oostmijzen, Oudendijk, Rustenburg, Scharwoude, Spierdijk, Zuid-Spierdijk, Ursem, Wogmeer en Zuidermeer. Daarnaast is er sprake van negen buurtschappen. Deze kerkenvisie heeft betrekking op dertien kerken in tien dorpen, welke hieronder verder worden omschreven.¹

De Goorn en Avenhorn liggen in een weidegebied. Oorspronkelijk was er in het gebied een fijnmazige verkaveling met weilanden die enkel per schuit bereikbaar waren. De Goorn en Avenhorn zijn aparte dorpen, die in de loop der tijd aan elkaar zijn gegroeid. Daarom zijn de beide kernen in één alinea ondergebracht. De oudste vermelding van het dorp De Goorn dateert van 1312 als 'den Gore'. Avenhorn heette oorspronkelijk anders. In 1396 komt de plaatsnaam voor als 'Luttidrecht'. De huidige plaatsnaam komt in 1494 voor het eerst voor als 'Avenhoorn'. Avenhorn had een land- en tuinbouwveiling, die eveneens per boot te bereiken was. Van deze veiling is alleen de kade nog over, die het oude centrum van het dorp vormt. In de jaren zestig van de twintigste eeuw vonden grote uitbreidingen plaats; beide dorpen groeiden hierdoor aan elkaar vast. In het nieuwe centrum is winkelcentrum de Vijverhof gebouwd, een plek die beide dorpen met elkaar verbindt. De Goorn en Avenhorn vormen (samen met Obdam) het centrum van gemeente Koggenland. De dorpen hebben een verzorgende functie voor omliggende kernen en buurtschappen. Er zijn veel faciliteiten te vinden op het gebied van onderwijs, ouderen, zorg en welzijn en er zijn verschillende uitgaansgelegenheden. Bovendien is het gemeentehuis in De Goorn gevestigd. In De Goorn staat de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk uit 1930. In Avenhorn staat de Groene Toren uit 1642.

¹ Structuurvisie 2009 – 2020.

Berkhout is gelegen tussen De Goorn en Hoorn. In 1387 komt de plaatsnaam voor als 'Berchout'. Het dorp Berkhout bestaat van oorsprong uit meerdere wijken met in het midden een dorpskern. Buurtschap Oosteinde valt onder het dorp Berkhout. Verder worden ook buurtschap De Hulk en het dorpje Bobeldijk voor een groot deel bij Berkhout gerekend. De faciliteiten zijn vooral gericht op onderwijs, zorg en welzijn en sport. Er is een aantal recreatieve voorzieningen, waaronder camping Westerkogge. Verder zijn er winkels gevestigd in Berkhout, maar voor de meeste voorzieningen zijn de inwoners op andere kernen aangewezen. In Berkhout staat de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk uit 1884.

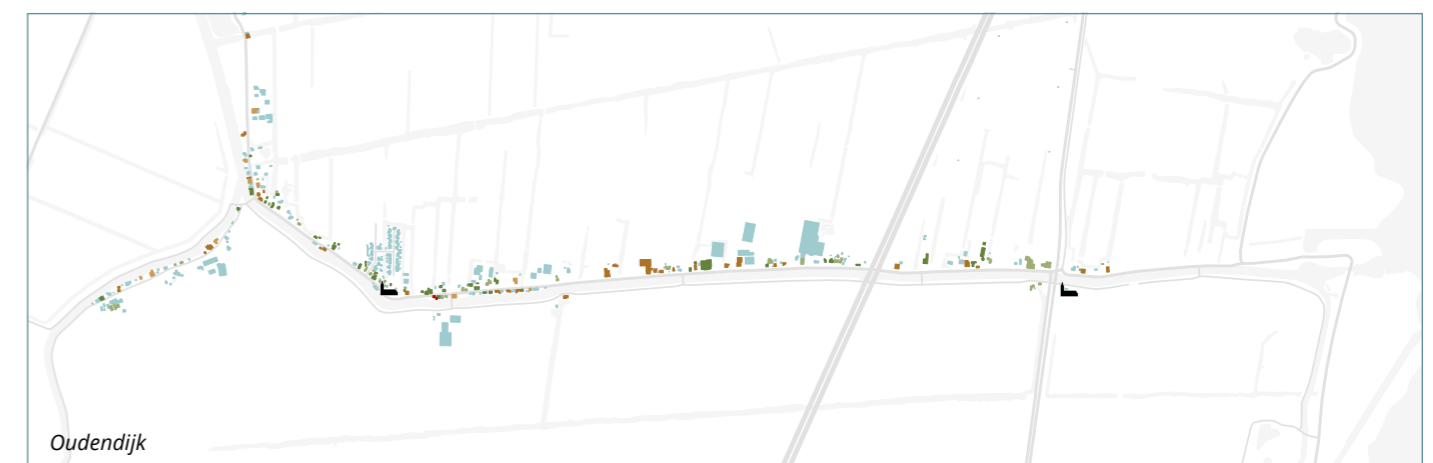
Hensbroek is gelegen tussen Obdam en Rustenburg en dicht bij Heerhugowaard. De plaatsnaam komt in 1120 al voor als 'Heynsbroec'. Nabij Hensbroek ligt een natuur- en recreatieplas, genaamd De Leyen. Deze is ontstaan door de zandafgravingen voor de ruilverkaveling in Hensbroek. Faciliteiten zijn vooral gericht op sport en onderwijs. In de winter is er een natuur-ijsbaan. Tevens is er een dorps huis en een café, maar voor de meeste voorzieningen zijn de inwoners op andere kernen aangewezen. Inwoners kijken vooral uit naar Obdam en Heerhugowaard. In Hensbroek staat de Hensbroeker Kerk uit 1658.

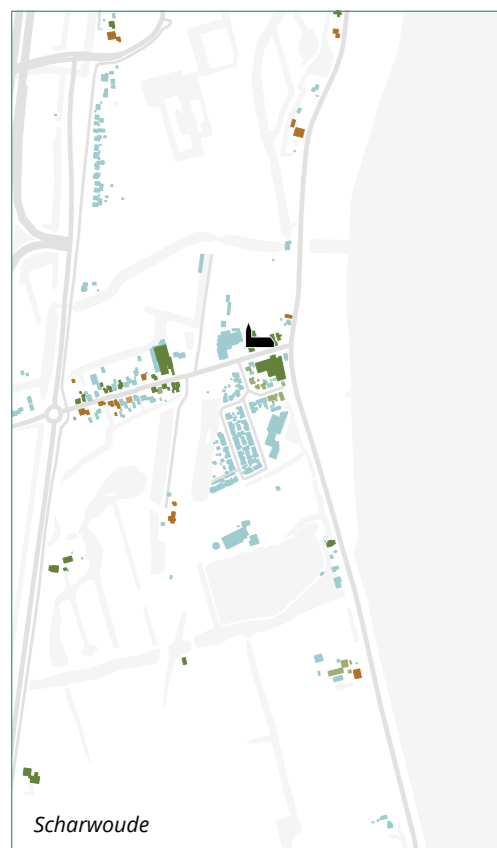

Obdam ligt in het noordwesten van gemeente Koggenland en is de grootste plaats binnen de gemeente. In 1120 kwam de plaatsnaam als voor als 'Opdam'. Van oorsprong was Obdam een (vee)boerendorp, maar rond het begin van de twintigste eeuw veranderde dit. Door de zavelgrond kwamen er veel tuinders naar het gebied om er hun groente te telen. Het aantal veeboeren nam sterk af, waarmee ook het karakter van het dorp veranderde. Naast een dorp is Obdam ook een polder. Ten noorden van Obdam liggen de polder en het buurtschap Berkmeer, die formeel ook onder Obdam vallen. Obdam heeft een eigen treinstation, Station Obdam; het enige treinstation van de gemeente Koggenland. In Obdam zijn faciliteiten vooral gericht op onderwijs, ouderen en sport. Verder is er een natuur- en recreatiegebied, dorps huis de Brink, en zijn er diverse winkels in het dorp gevestigd. In Obdam staan 't Brakenkerkje uit 1881 en de Sint Victorkerk uit 1892.

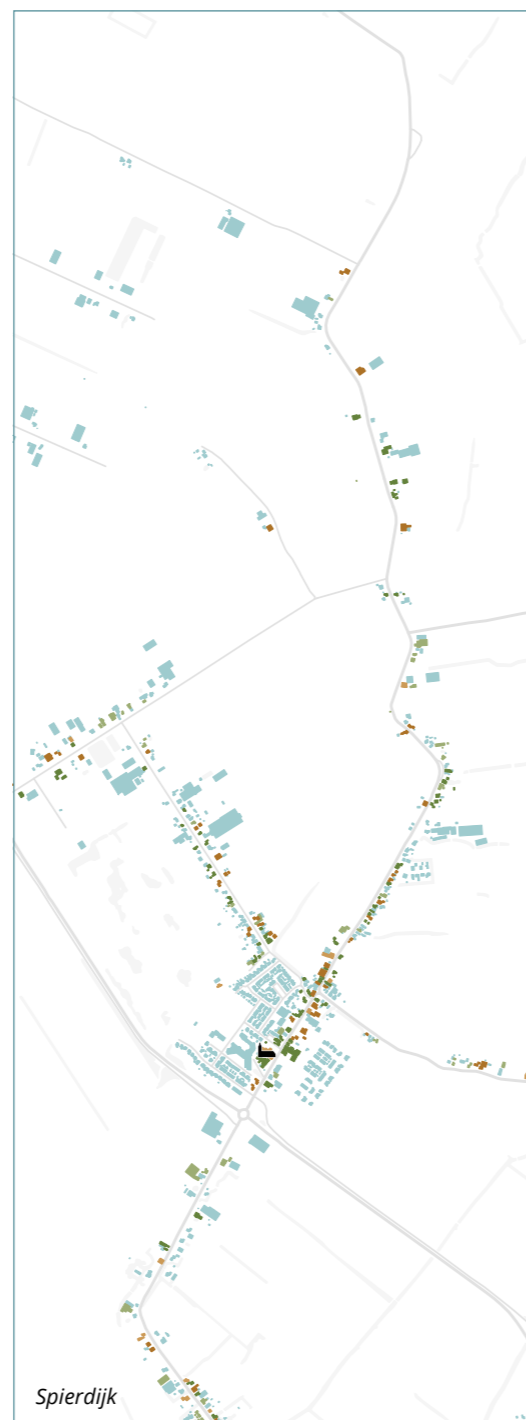

Oudendijk is gelegen tussen de polders Beschoot en Beetskoog. Het dorp is ontstaan aan een oude dijk. Deze dijk maakt deel uit van de Westfriese Omringdijk, die in de twaalfde en dertiende eeuw ontstond door het aanleggen en koppelen van verschillende dijken. In 1395 komt de dijkplaats voor als 'Oudendijc'. Het dorp wordt doorkruist door de A7 en de N247. De Beemsterringvaart loopt langs het dorp naar het Markermeer. Er zijn enkele faciliteiten te vinden die gericht zijn op toerisme en recreatie. Voor overige voorzieningen zijn de inwoners op andere kernen aangewezen. In Oudendijk staat de Hervormde Kerk uit 1641 en de Linh Son Tempel, opgericht in 2016.

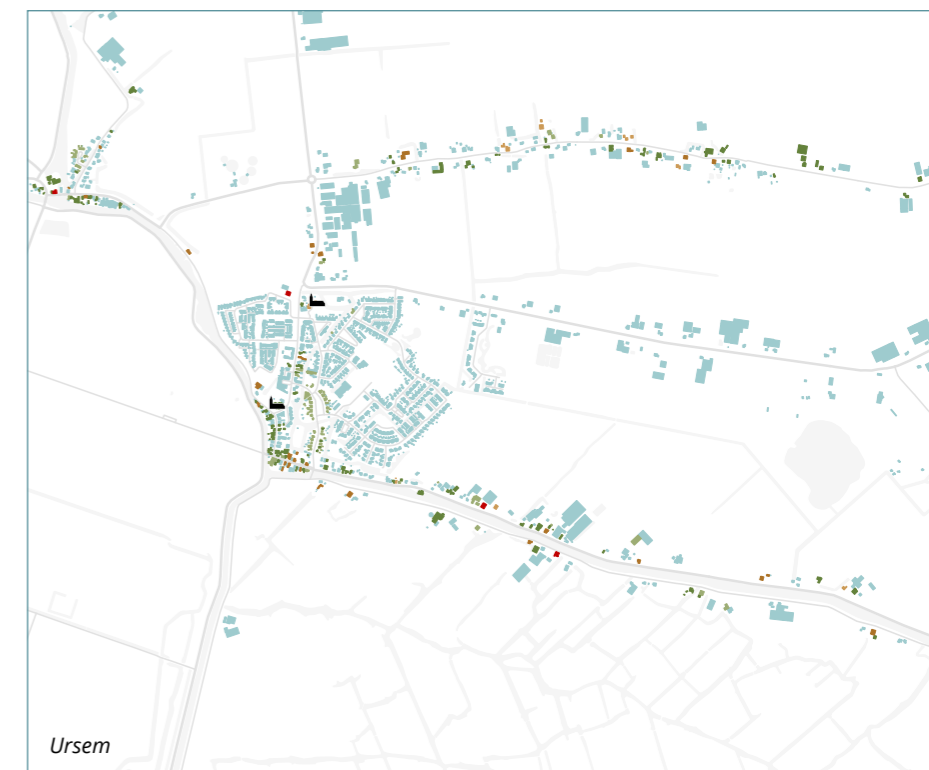

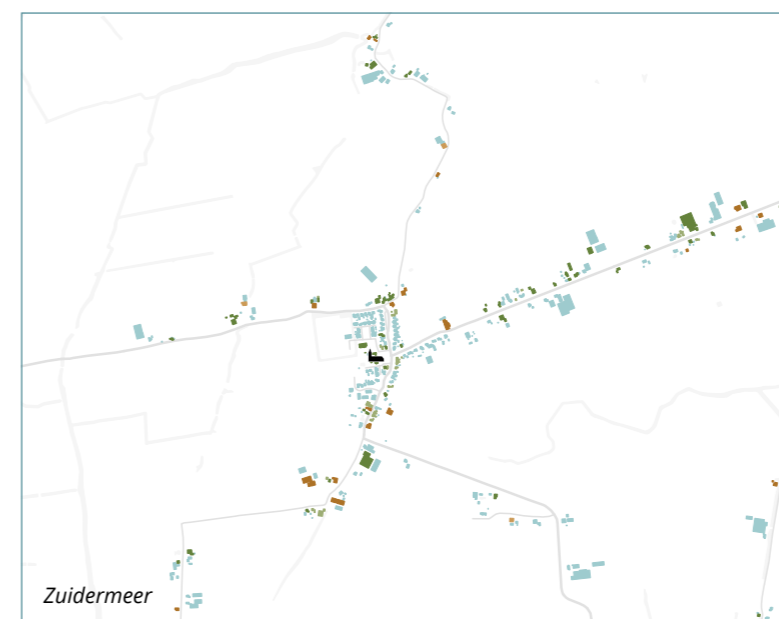
Scharwoude is gelegen in het verlengde van Grosthuisen aan het Markermeer, tegen de Westfrieze Omringdijk aan. In 1311 komt de plaatsnaam voor als 'Scaderwout'. Het dorp ligt ten zuiden van de stad Hoorn. Door de aanleg van de spoorlijn Hoorn-Amsterdam is het dorp in tweeën verdeeld. De kern van Scharwoude ligt tegen de Ijsselmeerdijk en wordt gevormd door de kerk met een doorgang naar de pastorie en de begraafplaats. In de jaren zeventig breidde het dorp zich met rijwoningen uit richting het zuiden. Er zijn enkele recreatieve faciliteiten en een café-restaurant maar voor de overige voorzieningen zijn de inwoners aangewezen op naastgelegen kernen. Inwoners kijken vooral uit naar Grosthuisen en Hoorn. In Scharwoude staat de Voormalige Hervormde Kerk uit 1895.

Spierdijk is gelegen tussen Heerhugowaard en Hoorn. In 1365 komt de plaatsnaam voor als 'Spierdijck'. Onder Spierdijk valt ook buurtschap Noord-Spierdijk dat gelegen is in het verlengde van het dorp. Aan de andere kant van het dorp is Zuid-Spierdijk gelegen. Spierdijk was lange tijd een klein dijkdorp, na de Tweede Wereldoorlog werd het dorp uitgebreid met meerdere nieuwbouwwijken. Nadat De Goorn en Avenhorn aan het einde van de jaren zeventig als nieuwe groeikernen van de toenmalige gemeente Wester-Koggenland werden aangeduid nam de groei van het dorp af. In 2021 werd het dorp uitgebreid met de realisatie van nieuwbouwwijk Spierland. Faciliteiten zijn vooral gericht op onderwijs, zorg, horeca en sport. Spierdijk heeft een bakker, maar voor de meeste voorzieningen zijn de inwoners op andere kernen aangewezen. In Spierdijk staat de Sint Georgiuskerk uit 1849.

Ursem ligt tussen de steden Alkmaar en Hoorn aan de oude Westfrieze Omringdijk, aan de polder Mijzen en de Schermer. In 1083 wordt in stukken van de Abdij van Egmond al geschreven over 'Urisheim'. Aan de Walingsdijk is herkenbaar dat Ursem op de Westfrieze Omringdijk ligt door het hoogteverschil met het omringende landschap. De kern van het dorp Ursem lag oorspronkelijk noordelijker. Deze oorspronkelijke ligging wordt nu nog aangegeven door de Hervormde Kerk aan het Kerkpad. Bij het dorp wordt ook de buurtschap Noorddijk gerekend. Tot de jaren zestig van de twintigste eeuw was het een klein agrarisch dorp, daarna groeide de plaats langzaam. De plaatselijke bedrijvigheid is hoofdzakelijk geconcentreerd op het Nijverheidsterrein. In Ursem zijn faciliteiten vooral gericht op onderwijs, zorg, sport en recreatie. De Ursemmerplas is het belangrijkste recreatiegebied in de gemeente Koggenland. Bij het recreatiegebied is ook een camping gevestigd en in het zuiden van Ursem is de Hertenkamp, ook een belangrijke plek voor toeristen. Verder zijn er enkele winkels om in de eigen behoefte te voldoen. In Ursem staan de Hervormde Kerk uit 1848 en de Sint Bavokerk uit 1921.

Zuidermeer is een dorp en polder, gelegen ten zuidwesten van Wognum en ten noordwesten van Bobeldijk. Hoewel de plaatsnaam 'Suyder Meer' pas in 1745 voorkomt is het dorp ouder, zichtbaar aan bebouwing uit de zestiende eeuw. Onder het dorp vallen ook de buurtschappen Noordermeer en Baarsdorpermeer. De dorpskern ligt in het noorden van de polder. In de Zuidermeer zijn onder meer een sportclub, een basisschool en een dorpshuis gevestigd. Faciliteiten zijn vooral gericht op onderwijs en sport. Er zijn een dorpshuis, café en museumboerderij aanwezig in het dorp, maar voor de meeste voorzieningen zijn de inwoners op andere kernen aangewezen. Inwoners kijken vooral uit naar Wognum en Hoorn. In de Zuidermeer staat de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk uit 1935.

1.2 Religieuze historie

Vanaf de vijfde eeuw kwam het christendom voor in Nederland. In het begin was dit enkel in sommige zuidelijke steden. Vanaf het einde van de zevende eeuw kwamen er uit Engeland en Ierland missionarissen, zoals Willibrord, naar Nederland toe, om de bewoners in het noorden te bekeren. Door de kerstening van Nederland raakten de Friese en Saksische religies rond het jaar 1000 uitgestorven in Nederland. De eeuwen daarna was het christendom de enige godsdienst. In deze periode werden de eerste christelijke kerken gebouwd, veelal waren dit houten kerken. In West-Friesland werden in deze periode de houten kerken veelal gebouwd op terpen, ter bescherming tegen het water.

In de zestiende eeuw verkreeg Koning Filips II van Spanje de macht over Nederland. Filips II zag de islamitische Ottomanen en het opkomende protestantisme als bedreiging voor de katholieke kerk. In 1559 initieerde hij een nieuwe kerkelijke indeling van Nederland. Kort daarna brak echter de Reformatie aan, waarmee het protestantisme de dominante godsdienst werd. Vanaf 1572 vond de Reformatie plaats in West-Friesland.

In West-Friesland is geen sprake geweest van een beeldenstorm. In de steden kregen de katholieke geestelijken de gelegenheid om beelden te verwijderen en de stad te verlaten. In de dorpen ging het anders, omdat de pastoor grote invloed had op het plaatselijke bestuur en de dorpsgrens vaak samenviel met de parochiegrens. In de dorpen mocht het katholieke deel van de bevolking wel zijn godsdienst blijven uitoefenen, maar niet meer in als zodanig herkenbare gebouwen. Hierdoor ontstonden er schuilkerken; in de Zuidermeer werd een schuilkerk geopend in een stolpboerderij, Het Papennest. In Spierdijk werd buiten het dorpscentrum tevens een klein schuilkerkje gebouwd. Dit gebeurde onder begeleiding van priester Sasbout Vosmeer, die door de paus was aangesteld als 'nuntius', om de belangen van de Nederlandse katholieken zo veel mogelijk te behartigen tijdens de Reformatie.²

In 1795 werd de Bataafse Republiek uitgeroepen, waarmee de katholieken vrijheid van godsdienst terugkregen en een scheiding tussen kerk en staat ontstond. In 1796 werden bij de Nationale Vergadering officieel alle kerken weer gelijk verklaard. Een deel van de eerder ingenomen kerken werd weer teruggegeven aan de katholieken. In 1853 werd besloten tot het volledige herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland. Hiermee begon het herorganiseren van de Rooms-Katholieke Kerk in de vijf bisdommen: Utrecht, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Breda en Roermond.

In het begin van de twintigste eeuw vormde de verzuiling een bepalende factor voor de Nederlandse samenleving. Elke zuil had zijn eigen voorzieningen: van scholen en winkels tot sportverenigingen. In het interbellum, met name vanaf de jaren dertig, werd bij de realisatie van nieuwe kerken dan ook uitgegaan van een integraal plan voor het kerkgebouw en bijbehorende religieuze instellingen, zoals jongensscholen en zusterhuizen. In tal van dorpen en steden ontstonden zo doordachte architectonische ensembles.

In de laatste decennia van de twintigste eeuw is het religieuze leven in Nederland ingrijpend veranderd. Nederland is een multiculturele samenleving geworden, meerdere denominaties hebben een plek in Nederland gevonden. Hierbij horen ook de niet-westerse geloofsgemeenschappen zoals de Islam, het hindoeïsme en het boeddhisme. Tegelijkertijd is de Nederlandse samenleving minder religieus geworden, de secularisatie heeft zich vanaf het

De Groene Toren in Avenhorn, 1787

einde van de twintigste eeuw gestaag voltrokken. Dit heeft tot gevolg dat veel westerse kerken afgestoten worden. Deze gebouwen worden gesloopt of krijgen een nieuwe functie. Ook het kerkbezoek in gemeente Koggenland neemt af, waardoor steeds meer kerken hun functie als gebedshuis (dreigen te) verliezen. Dat was dé aanleiding om deze kerkervisie op te gaan stellen.

1.3 Kerken in Koggenland

In de gemeente Koggenland staan dertien kerkgebouwen die in verschillende bouwperiodes tot stand gekomen zijn. De oudste kerk is gebouwd in 1641, het jongste gebouw stamt uit 1975 en werd in 2016 herbestemd tot boeddhistische tempel. Veel van de huidige kerkgebouwen zijn gebouwd op de plek waar eerder een (houten) voorganger stond. Opvallend is dat alle kerkgebouwen in de gemeente Koggenland, met uitzondering van de tempel, beschikken over een toren en dat er in de nabije omgeving nog altijd een begraafplaats in gebruik is.

De vroegste kerken

De oudste kerken in Koggenland zijn gebouwd na de Reformatie als hervormde kerken. Dit betreffen de Hervormde Kerk in Oudendijk (1641), de Groene Toren in Avenhorn (1642) en de Hensbroeker Kerk in Hensbroek (1658).

De oudste kerken in de gemeente Koggenland zijn gebouwd in versoberde laatgotische stijl. De laatgotische bouwstijl komt vooral voor in de periode 1300 – 1500, maar werd tot aan het einde van de zeventiende eeuw toegepast, al dan niet in vereenvoudigde vorm. Gotische bouwkunst wordt gekenmerkt door slanke steunpunten en gevelopeningen met spitsboogvensters en grote glasoppervlakken ten opzichte van romaanse kerken. In Nederland uitte zich dit met name in hallenkerken met drie aparte daken en kruiskerken met houten tongewelven. Architecten bleven vaak onbekend, dat noemde men 'pro Deo' (ter ere van God). Dit geldt ook voor de drie oudste kerken in de gemeente Koggenland.

² Zr. M. Hermenegild Odijk 2000, p. 4.

De negentiende eeuw

Het grootste deel van de kerkgebouwen in de gemeente Koggenland werd in de negentiende eeuw gebouwd. Zes kerkgebouwen stammen uit deze periode: de Hervormde Kerk in Ursem (1848), de Sint Georgiuskerk in Spierdijk (1849), 't Brakenkerkje in Obdam (1881), de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout (1884), de Sint Victorkerk in Obdam (1892) en de Voormalig Hervormde Kerk in Scharwoude (1895).

De Hervormde Kerk in Ursem is in 1848 gebouwd als waterstaatskerk, naar ontwerp van E. de Kruyff, hoofdingenieur van Rijkswaterstaat. In de periode 1824 tot 1875 werden zogenoemde waterstaatskerken gebouwd onder toezicht van ingenieurs van Rijkswaterstaat. Deze werkwijze ontstond in 1824 toen, ondanks dat de scheiding tussen kerk en staat al gemeengoed was, werd besloten dat er geen kerk meer gebouwd of verbouwd mocht worden zonder toestemming van de rijksoverheid. Hiermee werd beoogd geldverspilling aan bouwactiviteiten tegen te gaan en een einde te maken aan de voortgaande conflicten tussen de katholieken en hervormden over het bezit van de kerken. In ruil voor de nieuwe regelgeving bood de overheid financiële ondersteuning voor de bouw van nieuwe kerken en voor het herstel van bestaande kerken. Daardoor trad een zekere standaardisering op en zijn waterstaatskerken als type goed herkenbaar, doorgaans is de vormgeving classicistisch en sober. De Sint Georgiuskerk in Spierdijk uit 1849 stamt wel uit deze periode maar is geen waterstaatskerk, aangezien bij de bouw een onafhankelijke architect betrokken was.

De laat negentiende-eeuwse kerken in Koggenland zijn gebouwd in een neostijl. Neostijlen werden vanaf circa 1815 toegepast. Het zijn bouwstijlen waarin werd teruggegrepen op de architectuur van de gotiek, de renaissance en de barok, en vaak werden verschillende stijlelementen gecombineerd in één gebouw.

De twintigste eeuw

In het interbellum werden in de gemeente Koggenland drie katholieke kerkgebouwen opgericht: de Sint Bavokerk in Ursem (1921), de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk in De Goorn (1930) en de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer (1935).

De Sint Bavokerk in Ursem groeide vanaf de jaren 1930 van een solitaire kerk uit tot een complex met onder andere verenigingsgebouwen en scholen die in samenhang met de omringende woningbouw werd ontworpen. Deze beeldbepalende ensembles kunnen worden beschouwd als uitdrukking van de lokale religieuze identiteit. De Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk in De Goorn werd in 1930 gebouwd, tegelijk met het bijbehorende klooster dat verderop in de straat verrees naar ontwerp van dezelfde architect. In de Zuidermeer werd in 1935 de bouw van de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk afgerond, inclusief pastorie, parochiële school voor jongens en meisjes en een zusterhuis. In Spierdijk gebeurde in deze periode iets soortgelijks. Hoewel de Sint Georgiuskerk uit een eerdere bouwperiode stamt en al eerder sprake was van een jongensschool en zusterhuis bij de kerk, werd in 1928 de jongensschool vergroot en werd in 1932 naast de kerk Rustoord Sint Theresia gebouwd, waardoor ook hier een beeldbepalend ensemble van gebouwen ontstond.

Het R.K. Rusthuis Sint Theresia in Spierdijk, 1933 - 1941

Recente geschiedenis

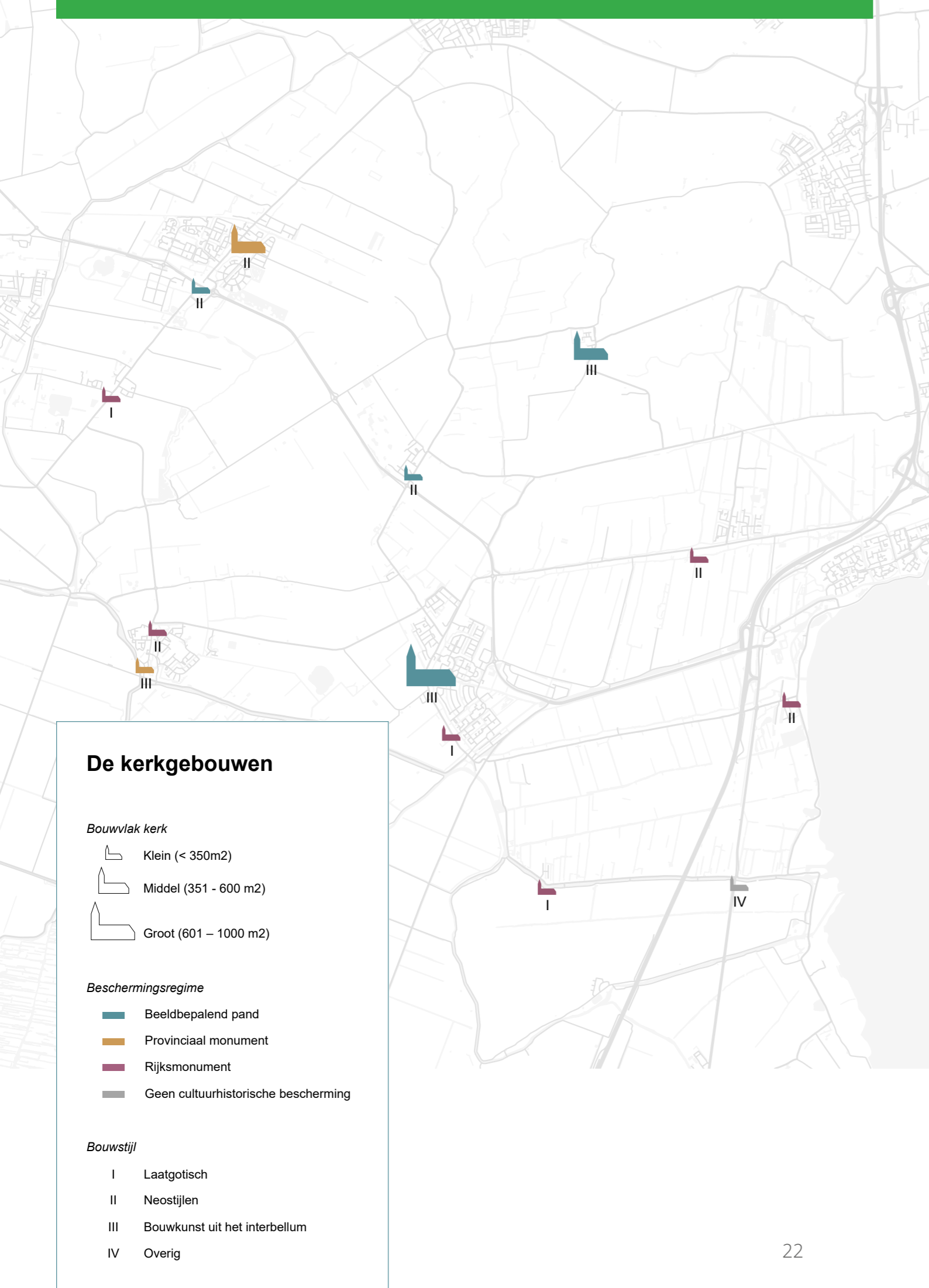
In de tweede helft van de twintigste eeuw zijn er geen nieuwe kerken gebouwd in gemeente Koggenland. Tot de Boeddhistische gemeenschap zich vestigde in Oudendijk waren er alleen christelijke geloofsgemeenschappen in de gemeente gevestigd. Het jongste gebedshuis in de gemeente Koggenland stamt vermoedelijk uit circa 1975 en betreft de Linh Son Tempel (Oudendijk). De tempel is van oorsprong een agrarisch bouwwerk geweest, in 2016 werd het gebouw herbestemd tot tempel.

Als gevolg van de secularisatie hebben in de afgelopen jaren verschillende kerkgebouwen in de gemeente Koggenland hun religieuze functie (deels) verloren. Bijna al deze kerkgebouwen hebben nu een (gedeeltelijke) culturele of maatschappelijke functie. De Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude wordt bewoond. In de gemeente Koggenland is er momenteel geen sprake van leegstand van kerkgebouwen.

2

De gebouwen

2 De gebouwen

In het hoofdstuk over gebouwen wordt in kaart gebracht wat voor soort kerken er in de gemeente Koggenland zijn, uit welke bouwperiode zij komen, hoeveel monumentale kerken er zijn, hoe de bouwkundige staat is

2.1 Een beschrijving van de kerken

Bouwjaar

De meeste kerken in gemeente Koggenland zijn al enkele eeuwen oud of zij staan op een plek waar al eerder een kerk stond. De religieuze geschiedenis gaat dus ver terug. Er zijn dertien kerken waarvan een deel is gebouwd op de fundamenten van een oudere kerk. Van de huidige kerken stammen drie uit de late middeleeuwen, zes kerken zijn gebouwd in de negentiende eeuw, waarvan vier in de periode 1880-1900. Vier kerken zijn in de twintigste of eenentwintigste eeuw gebouwd, waarvan de jongste in 2016 pas als zodanig in gebruik werd genomen.

Bouwvlak

De kerkgebouwen in de gemeente Koggenland variëren in formaat. De oppervlakte van de kerkgebouwen is in kaart gebracht en onderverdeeld in drie categorieën: klein, middel, groot.

- Klein: Kerken met een oppervlakte minder dan 350 vierkante meter vallen onder de categorie klein. De kleinste kerken in de gemeente Koggenland zijn de Linh Son tempel in Oudendijk met circa 100 vierkante meter en de Hervormde Kerk in Ursem met 173 vierkante meter. Tien van de dertien kerken vallen binnen deze categorie.
- Middel: Kerken met een oppervlakte tussen 351 en 600 vierkante meter vallen onder de categorie middel. De Sint Victorkerk in Obdam met 496 vierkante meter en de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer met circa 426 vierkante meter zijn middelgrote kerken.
- Groot: Eén van de kerken kan met een oppervlakte tussen 601 en 1000 vierkante meter als groot worden aangemerkt. De Onze Lieve Vrouw van de Rozenkranskerk in De Goorn met een oppervlakte van 813 vierkante meter is het grootste kerkgebouw in de gemeente Koggenland.

Waardevolle interieurs

Kerkinterieurs zijn in veel gevallen onlosmakelijk verbonden met de architectuur van de kerk en vertellen iets over de religieuze geschiedenis en functie van het gebouw. Tijdens de locatiebezoeken zijn de interieurs van de kerkgebouwen beoordeeld op cultuurhistorische waarde. Er is in kaart gebracht welke historische interieuronderdelen er nog aanwezig zijn in de kerk en aan de hand daarvan is beoordeeld of er sprake is van een bijzonder interieur. Dit is gedaan op basis van zaken die met het blote oog zichtbaar zijn. De beoordeling is dus niet gebaseerd op waardestellend onderzoek en moet dan ook niet worden opgevat als uitputtend en voldoende voor een waardering.

Interieur Hensbroekerkerk

Bij drie kerken zijn geen waardevolle historische interieurelementen aanwezig. Dit zijn de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer, de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude en de Linh Son Tempel in Oudendijk. De Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk en de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude zijn in het verleden grootschalig verbouwd in het kader van herbesteding en daarbij is het oorspronkelijke interieur gewijzigd.

De Linh Son Tempel is in 2016 opgericht in een voormalig agrarisch bouwwerk, hier zijn van oorsprong geen historische interieurelementen aanwezig geweest.

Bij drie kerken is een deel van het historische interieur niet langer aanwezig, maar zijn er bijvoorbeeld nog wel vaste kerkbanken of een orgel te vinden. Dit geldt voor 't Brakenkerkje in Obdam, de kerk is geen monument maar heeft wel een (deels) waardevol interieur. Datzelfde geldt voor de Sint Georgiuskerk in Spierdijk: de kerk is niet beschermd als monument, maar het orgel heeft de status Rijksmonument. Bij de Groene Toren in Avenhorn is een deel van het historische interieur verwijderd en elders opgeslagen. In de als monument beschermde kerk is wel nog een orgel aanwezig. Er is sprake van een bijzonder interieur wanneer er meerdere waardevolle historische onderdelen aanwezig zijn, zoals vaste kerkbanken en een monumentaal orgel, grafzerken en een preekstoel. Zes kerken hebben een bijzonder interieur: de Hervormde Kerk in Ursem, de Sint Bavokerk in Ursem, de Hensbroeker Kerk in Hensbroek, de Voormalige Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout, de Sint Victorkerk in Obdam en de Hervormde Kerk in Oudendijk. Deze zes kerken hebben een monumentenstatus.

Van de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk is onbekend of er waardevolle interieuronderdelen aanwezig zijn, omdat de kerk niet is bezocht. De kerk is niet beschermd als monument.

In de gemeente Koggenland beschikken minstens negen van de dertien kerken dus nog over historische interieurelementen of zelfs een geheel waardevol interieur. We vroegen aan de eigenaren hoe het onderhoud en beheer van een waardevol interieur wordt ervaren. De meeste eigenaren hebben voldoende kennis over het interieur en de materialen om er goed voor te kunnen zorgen. Wel brengt een waardevol interieur beperkingen met zich mee. De vaste kerkbanken werden in meerdere gesprekken benoemd als beperking, omdat deze flexibel gebruik van de ruimte in de weg zitten. Bij de monumentale kerken dient behoudend met het interieur omgegaan te worden, ook dit wordt als beperkend ervaren. Het interieur is in ieder geval één van de factoren waarmee rekening dient te worden gehouden in het geval van herbesteding of verbouwing van de kerk. Hoe waardevoller het interieur, hoe groter de uitdaging voor een herbesteding, aldus de kerkeigenaren.

Het gebruik van subsidies voor onderhoud en restauratie

Onder bepaalde voorwaarden kunnen kerkeigenaren aanspraak maken op subsidies voor onderhoud. Vijf kerkeigenaren maken gebruik van subsidies voor onderhoud. Deze vijf kerken zijn beschermd als rijksmonument. Er wordt gebruik gemaakt van rijks- en provinciale subsidies, waaronder de Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM) en het ontzorgingsprogramma verduurzaming van provincie Noord-Holland. Zes kerkeigenaren maken geen gebruik van subsidie voor onderhoud van het kerkgebouw. Van deze gebouwen zijn er vier geen monument. De Sint Victorkerk in Obdam en de Voormalige Hervormde kerk in Scharwoude zijn wel monumenten, maar maken geen gebruik van subsidies voor onderhoud. Van de Sint Bavokerk in Ursem en de Onze Lieve Vrouw van de Rozenkranskerk is niet bekend of er gebruik wordt gemaakt van subsidies voor onderhoud.

2.2 Bouwkundige staat

Tijdens de gesprekken met de kerkeigenaren is geïnventariseerd hoe zij zelf de bouwkundige staat van de kerk zien. Daarnaast hebben we de kerken beoordeeld op de bouwkundige staat op basis van zaken die met het blote oog zichtbaar zijn, zoals scheurvorming in het metselwerk en beschadigingen aan kozijnen et cetera. De beoordeling of de kerk in goede, redelijke of slechte staat verkeert is dus niet gebaseerd op een officiële bouwkundige inspectie.

Uit dit onderzoek blijkt dat zeven kerken in een goede staat van onderhoud verkeren. Dit betekent dat het muurwerk geen scheuren vertoont, dat de kap wind- en waterdicht is en dat kozijnen en details goed onderhouden zijn. Ook het interieur van deze kerken verkeert in een goed onderhouden staat. Vijf kerken verkeren in een redelijke staat. Deze kerken zijn wind- en waterdicht en het muurwerk is in orde. Bij het gebouw kan echter sprake zijn van achterstallig onderhoud, bijvoorbeeld aan het interieur, kozijnen, dakgoten of ornamenten. De bouwkundige staat van de Onze Lieve Vrouw van de heilige Rozenkranskerk in De Goorn is onbekend. Voor zover bekend verkeert géén van de kerkgebouwen in slechte staat, er zijn dus geen acute maatregelen nodig om het behoud van een kerkgebouw te verzekeren op bouwkundig vlak. De bouwkundige staat van de kerkgebouwen in de gemeente Koggenland varieert van redelijk tot goed. Uit bovenstaande kunnen we concluderen dat er geen duidelijke relatie bestaat tussen de monumentenstatus en de staat van onderhoud.

Werkzaamheden bij De Groene Toren

2.3 Monumentale kerken

Van de dertien kerken in de gemeente Koggenland hebben er vijf geen monumentenstatus. Zes kerken zijn aangewezen als rijksmonument en twee als provinciaal monument. Tot slot is het orgel van de Sint Georgiuskerk in Spierdijk aangewezen als rijksmonument. De monumenten betreffen vooral de oudere kerkgebouwen. Twee kerkgebouwen uit de negentiende eeuw zijn onbeschermd: De Sint Georgiuskerk en 't Brakenkerkje. Daarnaast hebben twee van de drie interbellumkerken geen monumentenstatus, evenals de Linh Son Tempel. De kerken zonder monumentenstatus, behoudens de Linh Son Tempel, zijn aangewezen als beeldbepalend pand. Hoewel deze kerkgebouwen niet als monument zijn beschermd bevatten ze wel degelijk erfgoedwaarden. Uit het onderzoek is gebleken dat voornoemde kerken (met uitzondering van de tempel) vanwege hun architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde onderdeel uitmaken van het erfgoed in Koggenland en in belangrijke mate bijdragen aan de goede omgevingskwaliteit in de dorpen.

2.4 Een visie op kerkgebouwen, input voor de omgevingsvisie

De kerken in de gemeente Koggenland zijn van grote waarde voor de dorpen. Bewoners voelen zich er mee verbonden. De kerken hebben een bijzondere architectuur, het zijn herkenbare ankerpunten en bovendien vervullen ze een sociale functie voor het dorp.

Uit de gesprekken en werksessies met kerkeigenaren en dorpsbewoners blijkt dat de gemeenschap waarde hecht aan het behoud van kerkgebouwen, maar dat een toekomst voor een kerkgebouw door de secularisatie niet altijd zeker is. Sloop is voor hen echter ondenkbaar: *De kerken moeten koste wat kost behouden blijven, want het zijn de iconen van onze dorpen en bovendien is behoud van een kerkgebouw duurzaamheid pur sang*, aldus een kerkeigenaar uit Koggenland.

De gemeente wil bijdragen aan het behoud van kerkgebouwen en beraadt zich op de maatregelen die binnen haar mogelijkheden liggen. Het grootste deel van de kerken is beschermd middels een monumentenstatus. Het behoud is hiermee zeker gesteld, evenals het gesprek over een zorgvuldige omgang met het gebouw en zijn omgeving tijdens herbestemming en verbouwing. Een klein aantal kerken heeft geen monumentenstatus, terwijl de architectonische en cultuurhistorische waarde hiertoe mogelijk wel aanleiding geven. De gemeente is voornemens om te laten onderzoeken of deze kerkgebouwen te in

aanmerking komen voor de status van gemeentelijke monument of beeldbepalend pand. Voor de kerkgebouwen die hiervoor niet aanmerking komen, zoeken we naar een andere vorm van bescherming waarmee het behoud van het gebouw en de toren veiliggesteld wordt. Daarnaast zien we toe op ontwikkelingen in de omgeving van de kerk met als doel om de beleving van het kerkgebouw in het straatbeeld te optimaliseren. Het is bijvoorbeeld niet wenselijk dat nieuwe bouwwerken het zicht op de toren belemmeren of dat bouwactiviteiten de monumentale kerk ontsieren.

2.5 Het behoud van kerken via bescherming in het omgevingsplan

De gemeente beschermt de kerken via regels in het bestemmingsplan, waardevolle kerken zijn beschermd als beeldbepalend pand wanneer zij geen status hebben als rijksmonumenten of provinciale monumenten. Gemeentelijke monumenten zijn er in Koggenland niet. Voor kerken zijn belangrijke elementen: torens, monumentale entrees, monumentale (glas-in-lood) ramen, religieuze afbeeldingen in de vorm van schilderijen, houtsnijwerk en beeldhouwwerk. Tevens is het behoud van kenmerkende bouwkundige elementen van belang, dit betreft elementen als: origineel muurwerk, de dakconstructie en de dakbedekking, originele vloeren. Ook het interieur van kerken kan waardevolle elementen bevatten zoals orgels, preekstoelen, kerkbanken, kroonluchters, doopvonten en religieuze kunstobjecten. De details van het exterieur en de interieurs zijn via de status beeldbepalend pand niet beschermd, het ligt daarom het meest voor de hand om in het omgevingsplan toch regels op te nemen voor gemeentelijke monumenten en deze op waardevolle kerken toe te passen. Hiermee zijn ze tegen sloop beschermd, maar ook tegen ingrijpende, onzorgvuldige wijzigingen aan het exterieur en interieur. Bij wijzigingen aan monumenten wordt bovendien altijd de gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit om advies gevraagd.

Kerken met de status rijksmonument

Onder de Omgevingswet worden de rijksmonumenten aangewezen via de Erfgoedwet en niet in het omgevingsplan. Alleen als de gemeente aanvullende regels opneemt worden deze in het omgevingsplan opgenomen. Het kan dan gaan om regels voor gebruik, onderhoud en verbouwingen. De gemeente kan voor rijksmonumentale kerken een zorgplicht opnemen in het omgevingsplan, evenals een meldingsplicht voor vergunningvrije wijzigingen.

Kerken met de status gemeentelijk monument

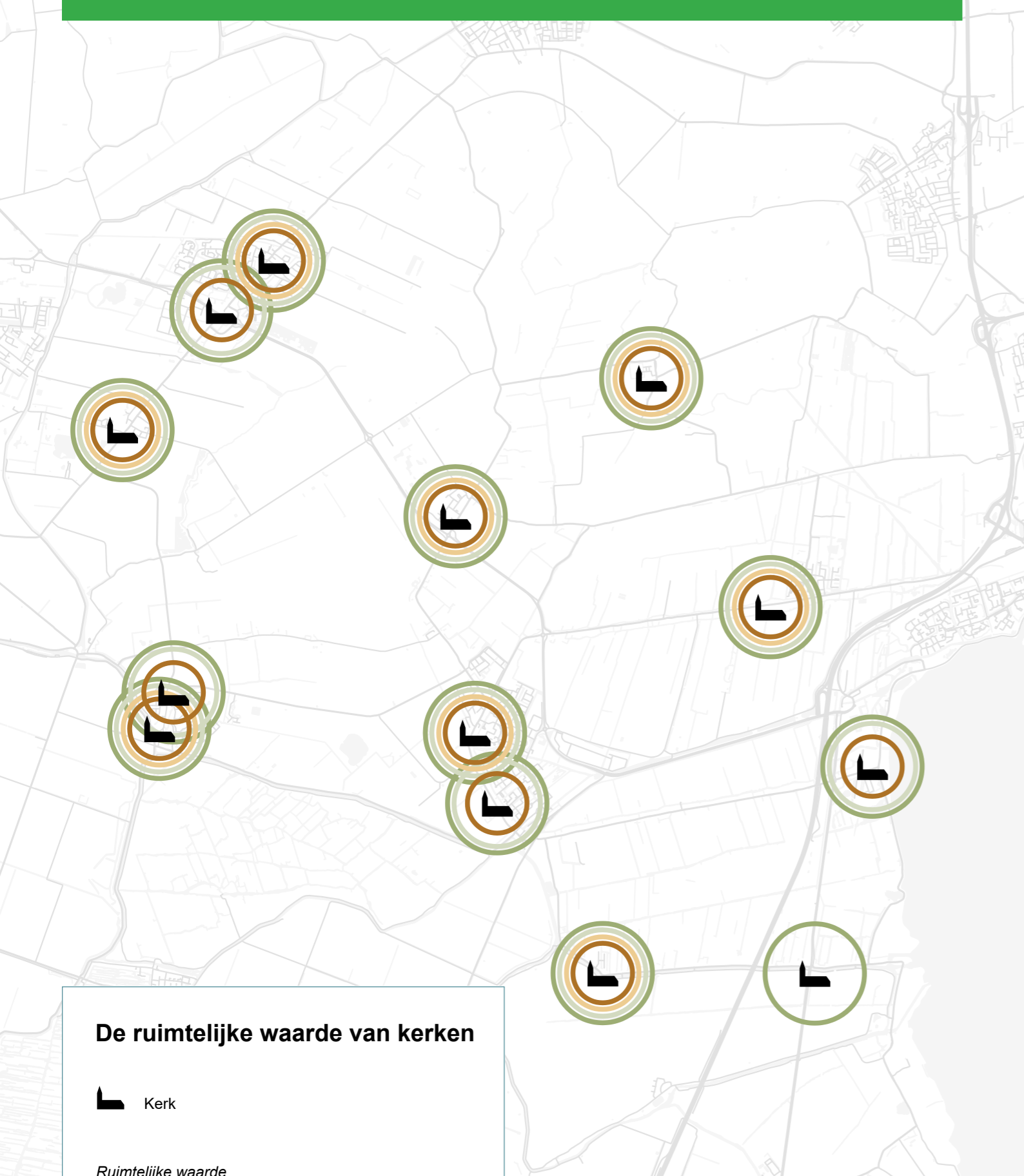
De regels voor gemeentelijke monumenten worden opgenomen in het omgevingsplan. Deze richten zich evenals bij rijksmonumenten op het behoud van het cultureel erfgoed. Voor monumenten gaat het om zowel interieur als exterieur. Het behoud van de kerkgebouwen, al dan niet bieden van uitbreidingsmogelijkheden en toestaan van verduurzamingsmaatregelen kunnen met regels voor bouw- en sloopactiviteiten. In gemeente Koggenland zijn geen gemeentelijke monumenten, maar dit zal naar aanleiding van de kerkvisie mogelijk aangepast worden.

Beeldbepalende panden

Voor de kerken die als beeldbepalend pand zijn benoemd geldt dat een aanvraag sloopvergunning verplicht is en dat hiermee het exterieur van de kerk is beschermd. De regels voor beeldbepalende panden richten zich op het voorkomen van ontsiering, beschadiging of sloop van de panden. Het gaat daarbij om de vorm van het kerkgebouw en in mindere mate om de karakteristieken van de gevels, zoals de vensterindeling en detaillering aan de buitenkant.

3

De ruimtelijke waarde van kerken

De ruimtelijke waarde van kerken

Kerk

Ruimtelijke waarde

- Icoon voor het dorp
- Centrumfunctie
- Kerkhof
- Eigen groen

3 De ruimtelijke waarde van kerken

Kerken zijn van oorsprong centrale punten voor stad, dorp of wijk. De kerk was de plek waar de gemeenschap samenkwam. Vaak werd de kerk eerst gebouwd en daaromheen ontstond de stad of het dorp. Omdat de kerk het stedenbouwkundig ankerpunt was, richtten de straten en pleinen zich op de kerk. Zo werd de kerk met het kerkplein vaak het centrale punt van de stad of de buurt. Het was een ontmoetingsplek die ingericht werd voor samenkomst: een plein of plantsoen met bomen en bankjes. Het kerkplein had bovendien een belangrijke functie, want het was de plek waar een menigte zich voor een begrafenis, doop of trouwerij kon verzamelen. In latere periodes, bijvoorbeeld bij de bouw van een nieuwe woonwijk, kreeg de kerk wederom een centrale en zichtbare plek in de wijk, vaak nabij andere sociale en maatschappelijke voorzieningen. Een kerk moest nog steeds een zichtbaar gebouw zijn, een ankerpunt voor de mens.

3.1 De ruimtelijke waarden van de kerken in gemeente Koggenland

Koggenland kent overwegend dorpskerken. Ze staan op een centrale plek aan het lint of in het centrum van het dorp. Door hun torens zijn ze vanuit een wijde omtrek te herkennen, ze functioneren als oriëntatiepunt voor de mensen in én buiten de stad. Om kerken een centrale positie te geven zijn ze stedenbouwkundig zodanig ingepast dat de aandacht ernaar toe geleid wordt. Dit wordt bereikt door hun omvang en hoogte en ook door hun ligging. Vaak zijn ze geplaatst op zichtlijnen, hebben ze monumentale toegangspoorten, liggen ze aan pleinen en zijn ze omgeven door openbaar groen zoals plantsoenen en bomen. Vaak vormen kerken een ensemble met andere gebouwen, omdat de kerk meerdere voorzieningen had: een klokkentoren, een pastorie, een school of een begraafplaats. Deze gebouwen werden als ensemble ontworpen door één architect in samenhang, in dezelfde bouwstijl. Het stedenbouwkundig belang van kerken is dus groot. Wanneer een kerk gesloopt wordt, wordt het hart uit de stedenbouwkundige structuur geslagen. Herbestemming kan ook effect hebben op de stedenbouwkundige situatie, bijvoorbeeld wanneer een kerk geen (semi) publieke functie meer heeft. Van oudsher is een kerk namelijk een gebouw waar iedereen naar binnen kan lopen, een *publiek* gebouw. Tegenwoordig kunnen veel kerken alleen op gezette tijden of op afspraak bezocht worden, het zijn semi publieke gebouwen geworden. Wanneer kerken herbestemd worden kan deze situatie weer veranderen, bijvoorbeeld als bibliotheek, restaurant of zorgcentrum (semipubliek), als kantoor of sportgebouw (semiprivaat) of als woning (privaat). De mate van toegankelijkheid heeft effect op de inrichting van de ruimte rondom de kerk, want ook tuinen, pleinen of zelfs begraafplaatsen kunnen hun publieke karakter verliezen. Herbestemming heeft namelijk effect op zaken als terreininrichting, erfafscheiding, parkeren, verkeer en verlichting. Bij de herbestemming van een kerk moet dus goed nagedacht worden over het effect van de nieuwe functie op de omgeving en de gemeenschap.

Boeddhabeeld bij de Linh Son Tempel

Iconen van het dorp

Een kerk kan van iconische betekenis zijn voor een stad, dorp of wijk; Het gebouw zelf en de plek zijn van historische betekenis, ze dragen bij aan de identiteit van de plek. In plattelandsgemeenten is de kerk vaak het hoogste en meest opvallende gebouw in het dorp, door zijn ligging en zichtbaarheid heeft een kerk een oriënterende functie. Veel mensen hebben binding met de kerk, in religieuze of in algemene zin, bijvoorbeeld door activiteiten die er georganiseerd worden. Bijna alle kerken in gemeente Koggenland zijn van iconische waarde.

Centrale ligging en zichtbaarheid

De gemeente Koggenland kent lange dorpslinten en landelijke linten, veelal omringd door open landschap. Daarnaast zijn er dorpskernen die organisch gegroeid zijn, met de kerk in het hart van het dorp. Zeven van de onderzochte kerken liggen op een centrale plek aan het dorpslint of het landelijk lint en drie liggen in het dorpshart meestal aan een kruising van hoofdwegen. Drie van de onderzochte kerken liggen niet op een centrale plek, bijvoorbeeld doordat de stedenbouwkundige context gewijzigd is. Van deze drie kerken markeert de Hervormde Kerk in Ursem de locatie van het oorspronkelijke centrum van het dorp. 't Brakenkerkje lag voorheen centraal aan het dorpslint, dat van Obdam doorliep naar Hensbroek, totdat de provinciale weg het dorpslint doorkruiste, waardoor de kerk nu aan het einde van het dorpslint van Obdam

staat. De Linh Son Tempel staat vrij in het landschap, passend bij de voormalige agrarische functie van het bouwwerk. Daardoor is het Boeddhabeeld naast de tempel goed zichtbaar. Door de aanwezigheid van torens bij alle kerkgebouwen, behoudens de tempel, zijn de gebouwen van ver af zichtbaar. Er zijn verschillende types torens in de gemeente Koggenland herkenbaar: veelal zijn dit dakruiters op het dak van de kerk of gemetselde torenspitsen die tegen het schip aan staan. De hoogste toren is circa 42 meter hoog, dit is de toren van de Sint Victorkerk in Obdam. De kerktorens fungeren als bakens in het landschap en fungeren als oriëntatiepunt. De ruimtelijke waarde van de kerken strekt zich daarom tot ver in de omgeving uit.

Toren van de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk

Ensembles

Opvallend veel kerken zijn onderdeel van een ensemble. We onderscheiden twee type ensembles; enerzijds zijn kerken onderdeel van een ensemble van historische bebouwing. Samen met andere historische gebouwen dragen ze bij aan het historische karakter van het dorp. Hiervan is sprake bij de Groene Toren in Avenhorn, de Hensbroeker Kerk in Hensbroek, de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout, de Hervormde Kerk in Oudendijk, de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude, de Hervormde Kerk in Ursem, 't Brakenkerkje in Obdam en de Sint Victorkerk in Obdam.

Een ander type ensemble is het samenspel tussen gebouwen die een typologische of van oorsprong een functionele relatie met elkaar hebben, bijvoorbeeld tussen een kerk, een klooster, een pastorie of een school die vanuit een kerkgenootschap gesticht is. Dit geldt voor de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk in De Goorn, waar op kleine afstand van het kerkgebouw tevens een klooster aanwezig is uit dezelfde bouwperiode en naar ontwerp van dezelfde architect als de kerk. Bij de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer is tevens sprake van een ensemble, hier werd een complex opgericht bestaande uit kerk met pastorie, parochiële school voor jongens en meisjes en een zusterhuis. Bij de Sint Bavokerk in Ursem is sprake van een solitaire kerk waarbij verenigingsgebouwen en scholen in samenhang met de omringende woningbouw werd ontworpen. Bij de Sint Georgiuskerk in Spierdijk werd bij de kerk een jongensschool en zusterhuis gebouwd en later tevens een rustoord.

Begraafplaatsen

Bij alle kerkgebouwen, met uitzondering van de Linh Son Tempel, is op het perceel of in de nabije omgeving een begraafplaats aanwezig. In de meeste gevallen zijn de begraafplaatsen prominent gelegen bij de kerk waarmee ze een centrale plek innemen op het kerkperceel en in het dorp. Op verschillende begraafplaatsen in de gemeente Koggenland zijn oude graven aanwezig. De begraafplaats en andere bebouwing op het perceel zoals een baarhuisje behoort in sommige gevallen tot de monumentenbescherming of de baarhuisjes hebben een aparte beschermde status gekregen. In andere gevallen is dit niet zo, bijvoorbeeld doordat de begraafplaats op een apart kadastraal perceel is gelegen en daarmee buiten de bescherming valt. De gebruikssituatie van de begraafplaatsen wisselt. Een deel is nog in gebruik, zoals bij de Hervormde Kerk in Oudendijk. De begraafplaats bij de Sint Victorkerk in Obdam is volgeraakt, waarna een urnenmuur is bijgeplaatst die nog in gebruik is. Bij de Hensbroekerkerk in Hensbroek raakte de oorspronkelijke begraafplaats direct naast de kerk vol, waarna achter de kerk een nieuwe algemene begraafplaats werd opgericht. Het eigendom van de begraafplaatsen wisselt. In meeste gevallen valt de begraafplaats onder eigendom van het kerkbestuur. In sommige gevallen bezit de gemeente Koggenland de begraafplaats. In Scharwoude is de begraafplaats onlangs, in 2020, door de Protestantse Gemeente Koggenland overgedragen aan een groep inwoners die samen Stichting Algemene Begraafplaats Scharwoude hebben opgericht, om zo het voortbestaan van de begraafplaats te verzekeren. In de meeste gevallen zijn de begraafplaatsen

Begraafplaats bij de Hervormde Kerk Oudendijk

openbaar toegankelijk, sommige worden in de avonduren afgesloten met een hekwerk. In alle gevallen is de begraafplaats een belangrijke plek voor omwonenden. Hier worden nabestaanden geëerd en herdacht. Een begraafplaats kan ook gewoon een plek zijn om rust en stilte te zoeken, zonder hierbij specifiek een graf te bezoeken.

Tuinen en pleinen

Voor of rondom de kerk bevindt zich vaak een tuin of plein, meestal met een groen karakter door de aanwezigheid van grote bomen, struiken en soms Bijbelse planten. De tuinen en pleinen zijn vaak publiek toegankelijk en hebben een open karakter doordat ze geen duidelijke omheining hebben. Het zijn open ruimtes in de dorpskernen. Alle kerken in de gemeente Koggenland beschikken over een tuin of plein. Rondom de Hervormde Kerk in Ursem, de Groene Toren in Avenhorn, de Hensbroeker Kerk in Hensbroek en de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer is een groene tuin aanwezig. De Sint Victorkerk in Obdam beschikt over een groot voorterrein, dat nu grotendeels bestaat uit verharding met enkele struiken en bomen. Momenteel worden er plannen gemaakt voor de herontwikkeling van het voorterrein tot dorpsplein. Het terrein rondom de Sint Bavokerk in Ursem is deels versteend ten behoeve van parkeren, wel is het kerkperceel omzoomd door groen. Daarnaast ligt er naast de pastoriewoning een groene tuin. Rondom de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout is groen aanwezig, met aan de achterzijde een diepe tuin. Naast 't Brakenkerkje is een parkeerterrein met verharding aanwezig, voor en achter de kerk is beplanting aanwezig. Het terrein rondom de Sint Georgiuskerk in Spierdijk is opnieuw ingericht toen het zorgcentrum werd ondergebracht in een deel van de kerk, hierbij is het terrein grotendeels verhard. Bij de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude is een grotendeels verhard voorterrein aanwezig met twee historische bomen langs de rand en een diepe groene achtertuin. De Linh Son tempel ligt op een hoofdzakelijk verhard terrein, dat voor de gebruikers van de tempel een belangrijke samenkomstfunctie heeft. Een deel van het achtergelegen weiland behoort tevens bij het perceel van de tempel. Bij de Hervormde Kerk in Oudendijk is een deel van het perceel ingericht als parkeerterrein met verharding. Langs de randen is er groen aanwezig, er staan grote bomen en naast de kerk is een groene tuin aanwezig, met een jeu de boulesbaan voor de dorpsgenoten. Tuinen met een groen karakter zijn niet alleen aantrekkelijke ontmoetingsplekken voor dorpsgenoten, ze kunnen ook problemen voorkomen die veroorzaakt worden door de klimaatverandering zoals hittestress en watertekort of wateroverlast. In het hoofdstuk Duurzaamheid gaan we hier nader op in.

Omringend groen

Vanwege de centrale ligging en door de organische groei van het dorp rondom de kerk is de omgeving van kerken vaak groen ingericht. Hiermee worden niet de eigen tuinen en pleinen bedoeld, maar het openbaar groen dat grenst aan het perceel van de kerk. Acht kerken liggen in een overwegend groene omgeving. Bij de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer is een opvallend diep voorterrein aanwezig, hoofdzakelijk ingericht als gazon. Hoewel de grond in bezit van de gemeente is, is het onlosmakelijk verbonden met het kerkgebouw. Het terrein rondom de kerk biedt hier een open ruimte in de verdichte woonbuurt en buurtgenoten maken er vaak gebruik van. Aan de achterzijde grenst het kerkperceel aan het open weiland. De Sint Bavokerk in Ursem, de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude, de Hervormde

Kerk in Oudendijk en de Linh Son tempel zijn nabij dijken gelegen die begeleid worden door water en groen. Bij de Hervormde Kerk in Oudendijk is tevens een parkeerterrein aanwezig met een plantsoen langs de weg, beiden in bezit van de gemeente maar onlosmakelijk met het kerkperceel. De Berkhouterkerk grenst aan de achterzijde aan een waterloop die de afscheiding vormt tussen het kerkperceel en de achtergelegen weilanden. De Hervormde Kerk in Ursem is op een hoek gelegen, grenzend aan een waterloop en nabij de weilanden aan de rand van het dorp. Het kerkperceel van de Groene Toren grenst aan de achterzijde aan een waterloop. Schuin tegenover de kerk liggen weilanden.

De wijze waarop de (openbare) ruimte nabij kerken is ingevuld kan van invloed zijn op de stedenbouwkundige waarde en beleving van het kerkgebouw.

Centrumfunctie

In Koggenland staan overwegend oude kerken. Hoewel de kerken van oorsprong vaak centraal in het dorp gepositioneerd werden en hierdoor bij uitstek een centrumfunctie hadden, is dit niet altijd meer het geval. Acht kerken vervullen nog steeds een centrumfunctie. Deze kerken liggen in de kern van het dorp, rondom zijn verschillende voorzieningen aanwezig en bewoners trekken naar deze plek toe. Bij de vijf kerken waar geen sprake is van een centrumfunctie is in veel gevallen de stedenbouwkundige context gewijzigd. De Hervormde Kerk in Ursem werd gebouwd in het historisch centrum van het dorp, maar toen het dorp groeide werd het centrum van het dorp verplaatst en kwam de kerk aan de rand van het dorp, grenzend aan een woonwijk te liggen. 't Brakenkerkje ligt sinds de aanleg van de provinciale weg aan een doodlopende weg voor bestemmingsverkeer en de voorzieningen in het dorp zijn rondom de Sint Victorkerk gecentreerd. De Groene Toren in Avenhorn is centraal gelegen aan het historische lint, maar toen het dorp groeide werd het centrum in het zuidoosten van het dorp gecentreerd en ligt de kerk nu aan de westgrens van het dorp. De Voormalig Hervormde Kerk in Scharwoude markeert het historische centrum van het dorp, maar doordat er geen voorzieningen in de directe omgeving aanwezig zijn en de kerk bewoond wordt, vervult de kerk geen centrumfunctie. Bij Linh Son tempel is nooit sprake geweest van een centrumfunctie, omdat het gebouw tot 2016 agrarisch in gebruik was.

3.2 Een visie op de ruimtelijke waarde van kerken, input voor de omgevingsvisie

Op verschillende schaalniveaus zijn de kerkgebouwen en bijbehorende elementen van grote ruimtelijke waarde voor de gemeente Koggenland. Kerken geven structuur aan het dorp, dragen bij aan de ruimtelijke en historische identiteit van de plek en aan een groen en open karakter van het dorp. Kerken zijn een oriëntatiepunt en een plek van ontmoeting, waar velen zich mee verbonden voelen, waar mensen herinneringen aan hebben, ook al is men niet lid van de kerk. Het zijn van oorsprong semi-openbare plekken die veel mogelijkheden bieden voor activiteiten voor jong en oud. Gemeente Koggenland streeft naar het behoud van de kerk als centrale plek in het dorp en als plek van ontmoeting. De gemeente wil onderzoeken hoe de kernkarakteristieken van het religieus vastgoed het beste geborgd kunnen worden in de gemeentelijke omgevingsvisie. De gemeente heeft ruimtelijke ambities waar kerken een bijdrage aan kunnen leveren. De ambities voor kerken worden afgestemd met andere sectoren, zoals de vitaliteit van dorpskernen of klimaatadaptatie en gaat op zoek naar koppelkansen.

3.3 Ruimtelijke waarden van kerken in het omgevingsplan

Ruimtelijke waarden zoals zichtbaarheid, de ligging ten opzichte van groen of pleinen hebben betrekking op functies en activiteiten die in de omgeving mogelijk worden gemaakt. Voor kerken met de status monument verplicht het rijk om rekening te houden met activiteiten in de omgeving, opdat deze activiteiten het monument niet ontsieren of beschadigen.

De ruimtelijke waarden van kerken die bijdragen aan de centrumfunctie en aan de 'kerk als ontmoetingsplek' kunnen in verschillende categorieën opgedeeld worden. Behoud van de ruimtelijke waarden kan middels regels in het omgevingsplan geborgd worden.

Stedenbouwkundige waarde: kerken hebben een structurerende en oriënterende waarde voor hun omgeving. Vaak liggen kerken op een kruising van hoofdwegen of op een centrale plek aan het lint. Door de heldere structuur weet de bezoeker zich gemakkelijk te oriënteren. Er dient aandacht te zijn voor de centrale ligging in het dorp of in de wijk, de ligging aan hoofdwegen of aan een kruising van hoofdwegen. Zichtlijnen via deze wegen of via andere doorzichten dienen behouden te blijven. Sloop is vanuit stedenbouwkundig oogpunt ongewenst; herbestemming heeft altijd de voorkeur boven sloop.

Ensembles: de samenhang tussen verschillende gebouwen of objecten maakt het religieuze verleden van de plek afleesbaar en is bepalend voor het aanzicht van het dorp. Binnen veranderende stedenbouwkundige omstandigheden zijn ensembles herkenningpunten voor het dorp. Het ensemble maakt daarmee onderdeel uit van de dorpsidentiteit. Door hun positionering dicht bij elkaar gaan de ensembles bovendien versnippering van het lint tegen. Wanneer kerken onderdeel van een ensemble zijn proberen we de relatie tussen de gebouwen en het karakter van de gebouwen zoveel mogelijk te behouden.

Begraafplaatsen dragen bij aan het ruimtelijke en groene karakter van het dorp en indien zij toegankelijk zijn voor iedereen, dragen ze bij aan het openbare karakter van de plek. Wat begraafplaatsen extra bijzonder kan maken is de aanwezigheid van historische graven, van graven van bijzondere personen en van andere objecten zoals baarhuisjes, kapellen, monumentale hekken et cetera. De gemeente heeft reeds onderzoek gedaan naar de waarde van historische graven, op basis hiervan is er een advies uitgebracht over te beschermen oude graven. Die hebben geen beschermd status, maar het onderhoud is wel in handen van de gemeente. En deze worden niet geruimd. Indien nodig kunnen waardevolle graven of begraafplaatsen met een monumentale status beschermd worden. De andere begraafplaatsen kunnen vanwege hun groene en publieke betekenis op andere wijze een bijzondere notitie krijgen in het omgevingsplan, bijvoorbeeld als karakteristieke of cultuurhistorische structuur of wellicht met de aanduiding als functie 'groen'.

Tuinen, pleinen en plantsoenen dragen bij aan het ruimtelijke en groene karakter van de plek en indien zij voor iedereen toegankelijk zijn dragen ze bij aan het openbare karakter van de plek. Bovendien zijn ze van belang voor de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit in de dorpen. In de kadervisie heeft gemeente Koggenland aangegeven aandacht te hebben voor openbaar groen. Rondom de kerken zal dit extra prioriteit krijgen.

In het omgevingsplan kan aangestuurd worden op een groene en publiek toegankelijke invulling van het perceel.

4

Een duurzame toekomst voor kerken

4 Een duurzame toekomst voor kerken

4.1 Onderzoeksresultaten

Duurzaamheid is een centraal thema in het beleid van gemeente Koggenland. In alle beleid, het coalitieakkoord, de kadervisie en het pact van West-Friesland heeft duurzaamheid een prominente rol. In de kadervisie streeft Koggenland naar een duurzame en klimaatbestendige gemeente in 2050. Koggenland wil samen met bedrijven en inwoners werken aan een duurzaamheid in de volle breedte met oog voor de lokale economie en borging van het Westfriese landschap. In de kadervisie is vermeld dat "Koggenland wil bijdragen aan de vermindering van CO₂ uitstoot en verhoging van de biodiversiteit door elektrificering, besparing en de opwek van duurzame energie en met aandacht voor materialen en schadelijke stoffen."³ Duurzaam leven en bouwen hoort in Koggenland de standaard te zijn, daarom is het thema ook in de kerkervisie met nadruk aanwezig. We hebben onderzocht in hoeverre de kerken al verduurzaamd zijn, wat de plannen voor de toekomst zijn en op welke manier de gemeente kan helpen bij het verduurzamen van de kerken.

Hoe duurzaam zijn de kerken van Koggenland?

Tijdens gesprekken met kerkeigenaren is gevraagd welke maatregelen op het gebied van verduurzaming reeds getroffen zijn. Dit betreft maatregelen voor energieopwekking, maatregelen voor energiebesparing en aanpassingen aan verwarmingsinstallaties. Vanwege onder meer de steeds extremere weersomstandigheden en de bijdrage die de erfinrichting kan leveren als het gaat om klimaatadaptatie is in de gesprekken ook gevraagd naar maatregelen voor een duurzamere inrichting van het perceel. De kerkgebouwen in de gemeente Koggenland verkeren in redelijke tot goede staat. Bij onderhoud en/ of verbouwingen in het verleden is echter weinig ingezet op verduurzamingsmaatregelen. Behoudens de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude, welke verduurzaamd is vanwege de bewoning, en de Linh Son Tempel in Oudendijk, die in 2016 is verbouwd, zijn de kerkgebouwen in de gemeente Koggenland niet integraal verduurzaamd.

Uiteraard is het nadenken over energiebesparende maatregelen van alle tijden en er zitten dan ook veel praktische oplossingen in kerken die de energierekening drukken. Daarnaast zijn door sommige kerkeigenaren al kleine aanpassingen gedaan: de quick wins. In de meeste kerkgebouwen wordt gebruik gemaakt van tochtportalen en gordijnen. Soms zitten deze elementen van oudsher in de kerk en soms zijn ze recent toegevoegd om tocht te weren. Van dak-, muur- of vloerisolatie is vrijwel nooit sprake. In enkele gevallen is historisch enkel glas vervangen door dubbel glas of voorzien van voor- of achterzetbeglazing. Daarentegen zetten de meeste kerkeigenaren wel in op het lokaal verwarmen van het kerkgebouw, door op specifieke plekken infraroodverwarming of gasstralers te gebruiken in plaats van oudere verwarmingssystemen met radiatoren waarbij de hele kerk wordt verwarmd. Zonnepanelen komen voor bij twee van de dertien kerkgebouwen.

	Quick wins:	Dak- isolatie:	Muur- isolatie:	Vloer- isolatie:	Glastype:	Verlichting:
Hervormde Kerk Ursem	Tochtportaal	Ja	Nee	Nee	De kerk is volledig voorzien van origineel historisch glas.	De kerk beschikt over 1 kroonluchter en 4 bolarmaturen met gloeilampen
Sint Bavokerk	nvt	Nee	Nee	Nee	De kerk is voorzien van glas-in-loodramen en geïsoleerd glas in lood.	De kroonluchters zijn voorzien van spaarlampen. De toren is voorzien van Ledlampen.
Hensbroeker Kerk	nvt	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk	nvt	Nee	Nee	Nee	De kerk is voorzien van historisch glas met achterzetbeglazing.	De kerk beschikt over ledverlichting.
't Brakenkerkje	nvt	Ja	Nee	Onbekend	De ramen in de kerk zijn voorzien van achterzetbeglazing. De nieuwbouw is voorzien van dubbel glas.	Onbekend
Sint Victorkerk	nvt	Nee	Nee	Nee	De kerk is voorzien van origineel historisch glas en glas-in-loodramen. De pastorie bevat geïsoleerd glas-in-lood en dubbel glas. De toiletgroep is voorzien van voorzetbeglazing.	Onbekend
Sint Georgiuskerk	nvt	Nee	Nee	Nee	De kerk is voorzien van historisch glas, enkele vensters hebben achterzetbeglazing.	Onbekend
Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude	nvt	Ja	Ja	Ja	De kerk is op de begane grond voorzien van historisch enkel glas. De ramen bovenin bij het dak zijn van dubbel glas.	Er zijn overal ledlampen toegepast.
De Groene Toren	In de kerk is een tochtportaal en er zijn dikke gordijnen aan de zuidzijde.	Nee	Nee	Nee	De kerk is voorzien van historisch enkel glas en glas-in-loodramen.	Onbekend
Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk	nvt	nvt	Ja	Nee	De kerk is voorzien van historisch enkel glas met voorzetbeglazing. In de nieuwbouw is dubbel glas aanwezig.	De kerk beschikt over ledverlichting.
Linh Son Tempel	nvt	Ja	Ja	Ja	De tempel is voorzien van dubbel glas.	Onbekend
Hervormde kerk Oudendijk	Er zijn gordijnen als tochtwering aangebracht bij de ramen.	Nee	Nee	Nee	De kerk is volledig voorzien van origineel historisch glas.	Onbekend
Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend

³ Kadervisie 2020, p. 47

Zonnepanelen op 't Brakenkerkje

Plannen voor verduurzaming

Uit de gesprekken kwam vooral naar voren dat de kerkeigenaren welwillend zijn maar behoefte hebben aan informatievoorziening over verduurzaming van kerkgebouwen. Kerkeigenaren hebben vragen over wat er mogelijk en esthetisch verantwoord is bij deze historische en veelal monumentale kerkgebouwen. Bijvoorbeeld of het mogelijk is om warmtepompen te plaatsen. Tegelijkertijd geven veel eigenaren aan nu nog niet over te gaan tot verduurzaming omdat het nog niet duidelijk is wat de nieuwe bestemming van het gebouw zal zijn. Het juiste moment is nog niet aangebroken. Daarnaast twijfelen zij over of verduurzamingsmaatregelen de investering wel waard zijn, gezien het afnemende gebruik van de kerkgebouwen. Het verduurzamen van een kerkgebouw dat amper gebruikt wordt achten zij niet rendabel. Tot slot is integraal verduurzamen (het isoleren van de schil en het aanpassen van installaties) een kostbare aangelegenheid, kerkeigenaren hebben onvoldoende kapitaal voor zo'n verbouwing en zouden geholpen zijn met een financiële bijdrage van de gemeente of van andere partijen.

Een klimaatbestendig perceel

Met de inrichting van het perceel kunnen kerkeigenaren bijdragen aan een klimaatbestendige inrichting van de dorpen. Een groene tuin met veel bomen is bijvoorbeeld hitte werend, draagt bij aan biodiversiteit en kan meer water opvangen bij hevige regenval. Het is zinvol om ook de kerk zelf en het perceel aan te passen aan de klimaatverandering. Hierbij kan gedacht worden aan het verhogen van de gootcapaciteit het vergroten van waterafvoer en aan het faciliteren van elektrisch rijden met laadpalen voor elektrische auto's.

De kerkeigenaren zijn zich echter nog weinig bewust van dit soort mogelijkheden. Op het perceel van de meeste kerken zijn nog geen gerichte ingrepen gepleegd in het kader van

klimaatadaptatie. Bij twee kerkgebouwen is van oorsprong een overwegend groen perceel aanwezig, waarmee wordt bijgedragen aan hittebestrijding, waterberging en biodiversiteit. Bij de Linh Son Tempel in Oudendijk is het parkeerterrein met halfverharding uitgevoerd waardoor regenwater beter in de bodem kan dringen, een goed voorbeeld van een klimaatadaptieve maatregel. Bij de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude zijn onlangs de dakgoten verbreed en regentonnen geplaatst, waarmee wordt ingehaakt op clusterbuien. De gesprekken die in het kader van de kerkenvisie gevoerd werden, hebben de kerkeigenaren geïnspireerd, zij zijn geïnteresseerd in meer informatie over de mogelijkheden voor een klimaatbestendig perceel.

4.2 Visie op de verduurzaming van kerken

Zoals gezegd is duurzaam leven en bouwen de standaard in gemeente Koggenland, waaraan ook kerken moeten en willen voldoen. Verduurzaming is noodzakelijk, omdat ook kerkeigenaren willen bijdragen aan een betere wereld. Het is echter ook een kans, omdat het gebruiksgenot van een verduurzaamde kerk toeneemt. Overigens zijn kerken in de zomer, tijdens periode van extreme warmte, bij uitstek plekken van koelte. De kerken kunnen tijdens hete dagen ingezet worden als bijvoorbeeld studieplek en werkplek of als koele plek om een kopje koffie te drinken. Het is dus van belang om de kerken optimaal aan te passen aan de eisen van de moderne tijd, maar veel kerkeigenaren worstelen met de verduurzamingsopgave, omdat kerken geen standaard gebouwen zijn en bovendien vaak van monumentale waarde zijn. Het verduurzamen van een monumentaal gebouw en zeker van een kerk vraagt dus om een maatwerk aanpak. Bij verduurzaming moet rekening gehouden worden met de monumentale waarden; als dit niet deskundig wordt uitgevoerd kan het nadelige bouwfysische gevolgen hebben. Het streven is niet per definitie 'nul op de meter', maar het doel is de optimale middenweg te vinden tussen verduurzaming en behoud van het monument. Daarnaast stimuleren we kerkeigenaren om ook andere duurzame opties zoals een groene inrichting van het perceel, hergebruik van materialen en quick wins te onderzoeken.

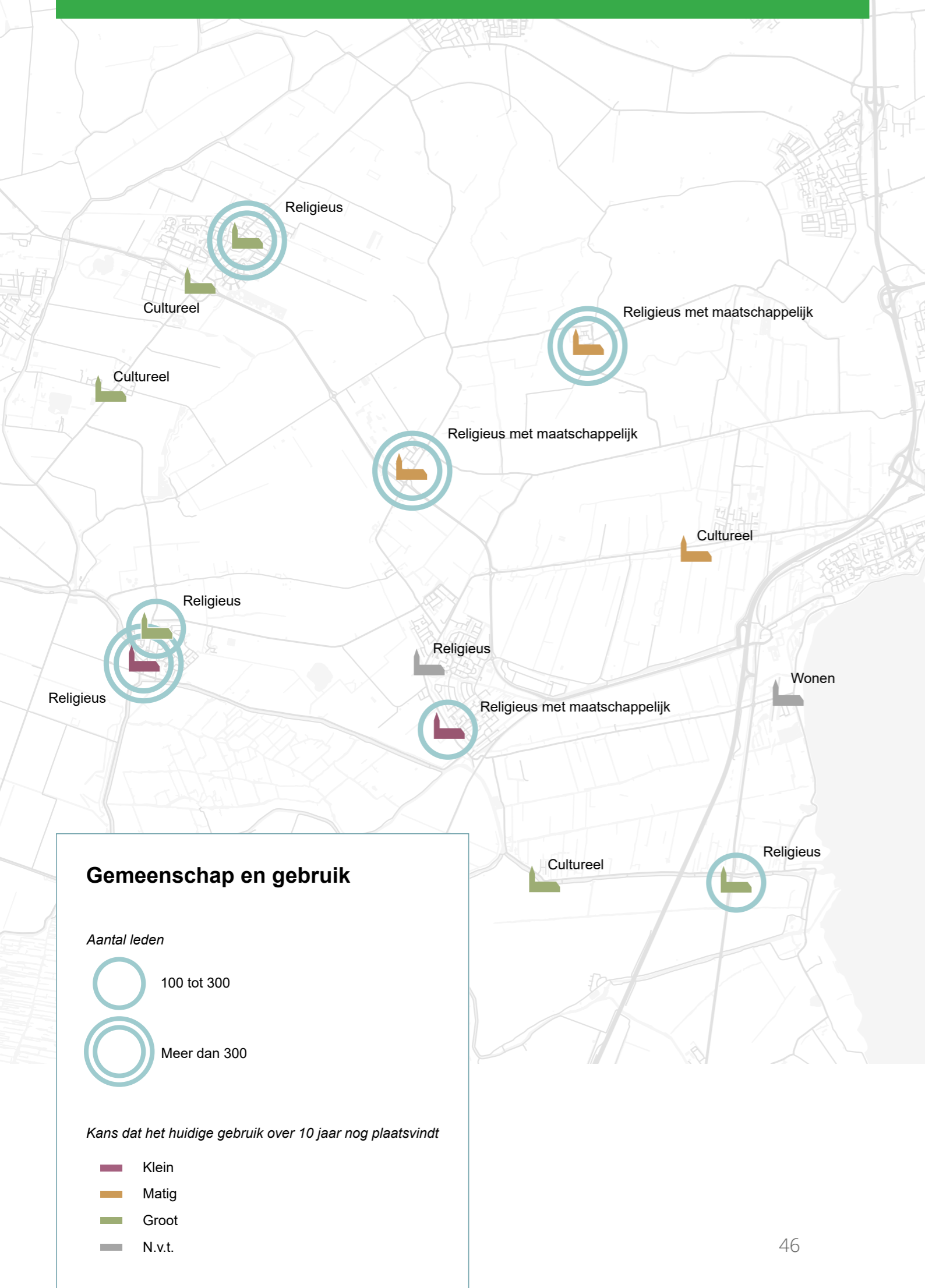
We beseffen dat verduurzaming veel kennis, tijd en geld kost en dat kerkeigenaren hulp nodig hebben. Gemeente Koggenland ziet kansen om haar steentje bij te dragen. Ten eerste zijn we bereikbaar en benaderbaar voor initiatiefnemers. De duurzaamheidsspecialist van de gemeente kan kerkeigenaren adviseren en informeren of hij kan hen doorverwijzen naar andere specialisten. Meerdere kerken zijn al een dergelijk begeleidingstraject gestart. Daarnaast zal de gemeente naar aanleiding van de kerkenvisie een informatieavond organiseren waar zij onder andere geïnformeerd worden over verduurzaming van kerken. Tot slot is er bij gemeente Koggenland een duurzaamheidsfonds ingesteld, dat is bedoeld om verenigingen of stichtingen uit het maatschappelijk middenveld te helpen. Om aanspraak te kunnen maken op dit fonds zijn er vier pijlers benoemd:

- › Energieneutraal: vermindering van CO₂ uitstoot, door de transitie naar duurzame methoden om elektriciteit en warmte te produceren;
- › Circulair werken en bouwen: uitbannen van afval en iedere grondstof hergebruiken;
- › Klimaatadaptatie: aanpassen aan het klimaat dat verandert met een verwarming van minimaal 1.5 graden;
- › Natuur inclusief: versterken en vergroten van natuur en biodiversiteit.

Kerken kunnen dus aanspraak doen op het fonds bij isolatie, bij opwek van hernieuwbare energie, maar ook bijvoorbeeld bij het duurzaam inrichten van het perceel.

5

Het gebruik en het sociale belang van kerken

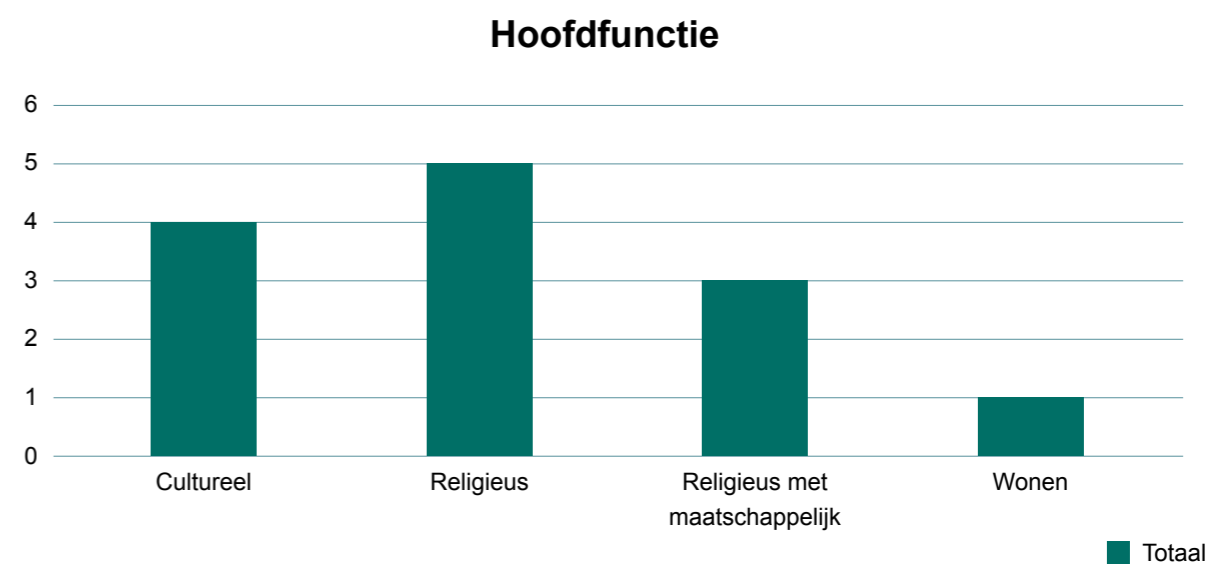

5 Het gebruik en het sociale belang van kerken

De kerkgebouwen in de gemeente Koggenland kennen een gedifferentieerd gebruik, het voortzetten van de huidige functie is niet altijd zeker. In dit hoofdstuk is uiteengezet hoe de kerken gebruikt worden en wat het toekomstperspectief is van de kerk. Als gebedshuis dienen zij een sociaalmaatschappelijk belang, maar ook voor mensen die de dienst niet volgen is de kerk een ontmoetingsplek. Gemeente Koggenland vroeg aan de kerkeigenaren wie er zoal over de vloer komen en hoe zij de toekomst van de kerk als ontmoetingsplek zien.

5.1 Het gebruik van de kerken

Van de dertien kerkgebouwen hebben vijf een religieuze hoofdfunctie. Dit zijn de Hervormde Kerk in Ursem, de Sint Bavokerk in Ursem, de Sint Victorkerk in Obdam, de Linh Son Tempel in Oudendijk en de Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk in De Goorn. In drie kerkgebouwen, de Sint Georgiuskerk in Spierdijk, de Groene Toren in Avenhorn en de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer, is er sprake van een religieuze hoofdfunctie in combinatie met maatschappelijke activiteiten. In totaal zijn er dus acht kerken waar religieuze activiteiten plaatsvinden. Vier kerken hebben een culturele bestemming, dit zijn de Hensbroeker Kerk in Hensbroek, de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout, 't Brakenkerkje in Obdam en de Hervormde Kerk in Oudendijk. De Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude is sinds 1986 een woning. Dit betekent dat in de gemeente Koggenland momenteel alle kerken, behoudens de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude, een publieke betekenis hebben.

Gezondheidscentrum De Kerk in Spierdijk

5.2 De frequentie van kerkdiensten

De frequentie waarin kerkdiensten georganiseerd worden wisselt per kerkgebouw. In vijf kerkgebouwen wordt nog wekelijks een dienst georganiseerd. Bij de overige drie kerkgebouwen met een religieuze hoofdfunctie is dit minder, vaak gaat het om één keer per maand. Dit heeft tevens te maken met samenwerkingsverbanden in de regio, waardoor er roulerend gebruik wordt gemaakt van verschillende locaties. In de kerkgebouwen met een culturele bestemming vinden soms ook nog diensten plaats, sporadisch en op huurbasis. In totaal zijn er nu nog circa 6500 mensen in de gemeente Koggenland verbonden aan een geloofsgemeenschap. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat het aantal kerkdiensten naar verwachting in alle kerkgebouwen af zal nemen doordat de ledenaantallen voortdurend slinken. Bovendien kiezen steeds meer leden ervoor om de dienst niet meer te bezoeken, maar nog wel lid te blijven. Dit noemen we de niet-actieve leden. Alle eigenaren van kerken die nog religieus in gebruik zijn maken zich zorgen over de toekomst. De zorgen gaan onder meer over het afnemende ledenaantal, opvolging van het bestuur en/of financiën en in sommige gevallen problemen met het bisdom.

5.3 Culturele instellingen in kerken

Bij de kerkgebouwen met een culturele hoofdfunctie zal het gebruik de komende jaren worden voortgezet, maar is er sprake van concurrentie met andere culturele instellingen in het dorp, de gemeente en zelfs de regio. Er worden in de omgeving vaak meerdere activiteiten van hetzelfde type georganiseerd en soms vallen er activiteiten op dezelfde dag. Dit zorgt ervoor dat het aantal bezoekers niet altijd optimaal is. De stichtingen die de programmering verzorgen proberen zich te onderscheiden van andere culturele instellingen, maar vinden dit lastig. Stichting Vrienden Hensbroeker Kerk probeert bijvoorbeeld bezoekers uit Heerhugowaard aan te trekken. De stichtingen hechten waarde aan meer onderliggende afstemming en hebben belangstelling voor informatie over het verbeteren van bijvoorbeeld de public relations.

5.4 Toekomstperspectief

Het toekomstperspectief varieert per kerkgebouw en is afhankelijk van een groot aantal factoren. De kerkeigenaren van kerken met een culturele functie zien de toekomst over het algemeen positiever in dan de kerken met een religieuze hoofdfunctie. Alle kerken met een culturele functie in de gemeente Koggenland zullen naar verwachting langer dan vijf jaar hun huidige functie behouden. Van de acht kerkgebouwen in religieus gebruik zullen er naar verwachting minstens vijf binnen tien jaar hun religieuze functie verliezen. Voor deze kerken dient een nieuwe functie te worden gezocht. De eigenaren van de Voormalige Hervormde Kerk in Scharwoude konden de vraag naar hun toekomstperspectief eenvoudig beantwoorden: deze kerk zal bewoond blijven.

Het huidige gebruik wordt langer dan tien jaar voortgezet

Vijf kerkeigenaren kijken positief naar de toekomst en verwachten het huidige gebruik langer dan tien jaar te kunnen voortzetten. Dit zijn de Linh Son Tempel in Oudendijk, 't Brakenkerkje in Obdam, de Sint Victorkerk in Obdam, de Hervormde Kerk in Ursem en de Hensbroeker Kerk in Hensbroek. Het bestuur van de Linh Son Tempel verwacht een groei van het ledenaantal in de nabije toekomst. De gemeenschap van de Linh Son Tempel wil zich aansluiten bij de overkoepelende Nederlandse Boeddhistische gemeenschap. Zij overweegt om een nieuwe, grotere tempel te bouwen op hetzelfde perceel. 't Brakenkerkje in Obdam en de Hensbroekerkerk in Hensbroek hebben een culturele functie en de kerkeigenaren zien kans om het huidige gebruik de komende jaren voort te zetten en waar mogelijk uit te breiden. De Sint Victorkerk is in religieus gebruik en heeft een prominente functie binnen rooms-katholiek samenwerkingsverband De Waterkant. De Hervormde Kerk in Ursem is tevens in religieus gebruik en het kerkgebouw zal in de toekomst gaan fungeren als de hoofdkerk van de Protestantse Gemeente.

Activiteiten in De Hervormde Kerk Oudendijk

Sint Victorkerk in Obdam

De huidige functie zal binnen vijf tot tien jaar wijzigen

Vier kerkeigenaren hebben aangegeven nog vijf tot tien jaar door te kunnen gaan met het huidige gebruik. Dit zijn de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer, de Sint Georgiuskerk in Spierdijk, de Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout en de Hervormde Kerk in Oudendijk. Bij de Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk in de Zuidermeer wordt de parochie kleiner en nemen de kerkdiensten af; de kapel zal naar verwachting over uiterlijk tien jaar haar religieuze functie verliezen. Bij de Sint Georgiuskerk in Spierdijk vindt multifunctioneel gebruik plaats. Het kerkbestuur wil in de toekomst de religieuze functie graag voortzetten, maar er zijn zorgen over het afnemende ledenaantal. Daarnaast spelen vertrekkende huurders een rol in het toekomstbeeld. Bij de Voormalig Hervormde Berkhouterkerk in Berkhout zien de bestuursleden de toekomst van de kerk positief in, hoewel de programmering en het bezoekersaantal aandacht vragen. De Stichting vrienden van de Kerk Oudendijk streeft naar instandhouding van het kerkgebouw en de huidige functie als cultureel centrum. Als exploitant verwacht zij de komende jaren het huidige culturele gebruik voort te zetten. Zij zien kansen in samenwerken met andere gelegenheden in de omgeving, zoals de lokale horeca. De verwachting is wel dat er in de toekomst geen religieuze diensten meer zullen worden georganiseerd, omdat de protestantse gemeente krimpt.

De kerk zal op korte termijn zijn functie verliezen

Aan de kerkeigenaren is gevraagd wat de toekomstverwachting van het gebruik van de gebedshuizen is. De inschatting is gegeven door de kerkeigenaren die geïnterviewd werden, uiteraard is de werkelijke gang van zaken afhankelijk van veel factoren en ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het stijgen van de energieprijzen of de samenstelling van de dorpsgemeenschap. Twee kerkeigenaren hebben aangegeven dat het kerkgebouw naar verwachting op korte termijn de huidige functie zal verliezen. Dit betreffen de Groene Toren in Avenhorn en de Sint Bavokerk in Ursem. Bij de Sint Bavokerk in Ursem zijn er zorgen over de afname van het ledenaantal en met name het wegblijven van jongeren. Uitgaand van de huidige afname zal de kerk haar religieuze functie binnen vijf jaar verliezen. De parochie is bereid om te investeren in nevenactiviteiten zodat de kerk betekenisvol blijft voor het hele dorp en hoopt daarmee de instandhouding te verlengen. De Groene Toren in Avenhorn wordt in 2022-2023 afgestoten door de PKN. De beheersstichting wil dat het gebouw in gebruik blijft voor kerkelijke, culturele en maatschappelijke activiteiten, eventueel met uitbreiding van andere activiteiten. Voor deze kerk wordt een nieuwe invulling gezocht.

5.5 Dorpsbewoners en hun kerk

Uit de betrokkenheid van dorpsbewoners bij de kerken blijkt een sterke verbondenheid tussen de lokale bevolking en de kerkgebouwen. Veel dorpsbewoners die niet lid zijn van de kerk kiezen ervoor om als bestuurder in een beheersstichting te gaan en tijdens de dorpsveiling wordt veel geld opgehaald voor het beheer en behoud van de kerken. De verbondenheid komt voort uit het openbare karakter van de kerken, de centrale ligging in het dorp, de iconische waarde en de historische waarde van de gebouwen. De kerken zijn het hart en voor sommige mensen zelfs de ziel van het dorp. De toekomst van de kerkgebouwen is van grote betekenis voor de hele Koggenlandse samenleving.

5.6 Een visie op het gebruik van kerken

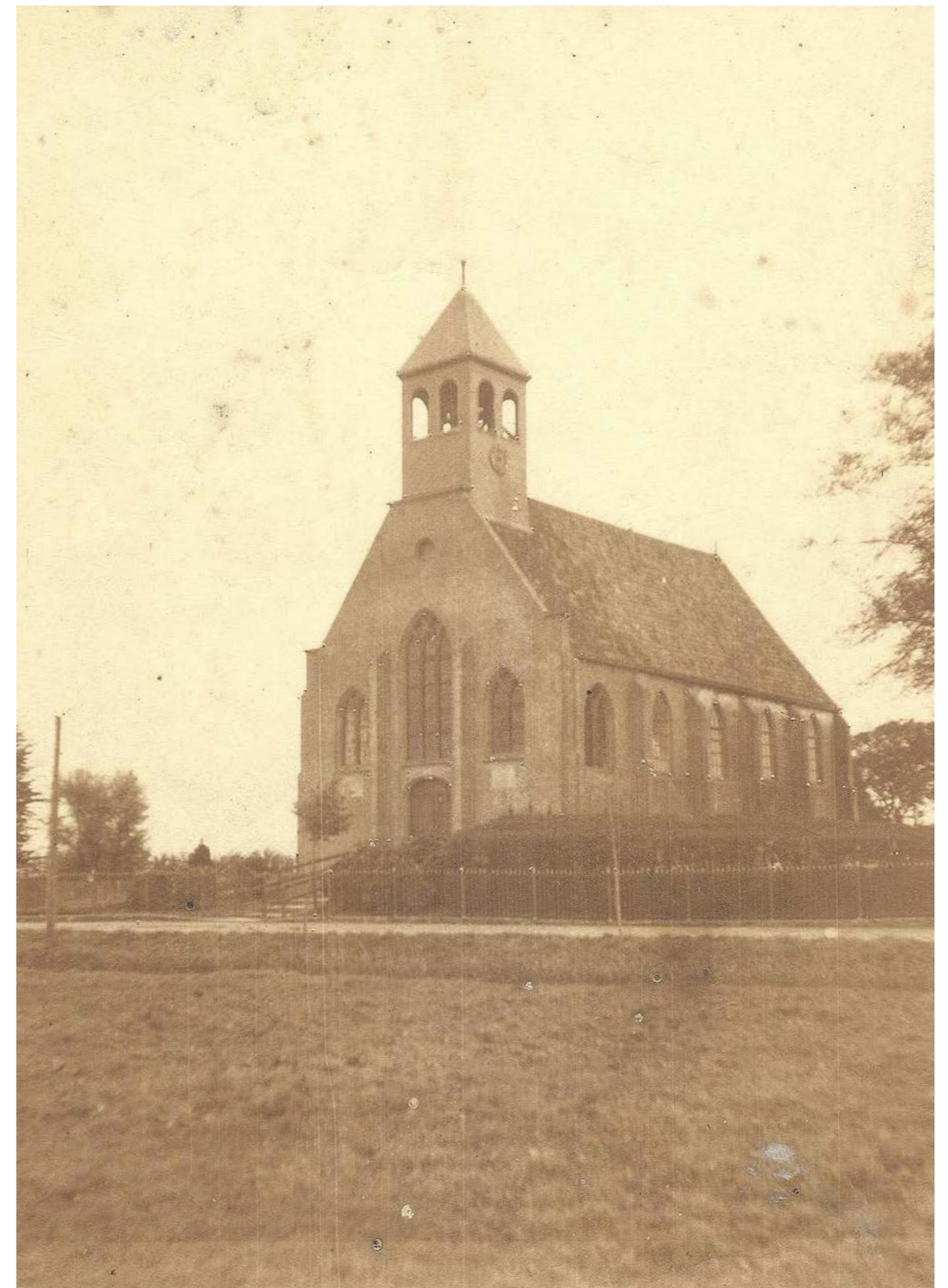
Kerken zijn ontmoetingsplekken, gebouwen waar de leden van de kerk, maar ook andere dorpsbewoners, zich mee verbonden voelen. Koggenland is een gemeente van dorpen. Voor de kernen geldt dat er een sterk verenigingsleven is dat kan rekenen op vele vrijwilligers. Er is een sterk gevoel van saamhorigheid en sociale cohesie.⁴ Gevraagd naar waarom mensen graag in Koggenland wonen, komt een meerderheid met waarden als rust en ruimte, het landelijke en dorpse karakter, het vele groen en natuur, maar ook sociale waarden als saamhorigheid, een rijk verenigingsleven en goede voorzieningen. Kortom de landelijkheid en het gevoel van ergens bij horen maakt dat men zich goed voelt in Koggenland.⁵ Kerken en kerkgemeenschappen maken onderdeel uit van deze dorpscontext. Naast de dienst vinden er nevenactiviteiten plaats zoals koorrepetities, yogalessen, schoolvoorstellingen en boekenmarkten. Omgekeerd is de dorpscontext bijzonder gunstig voor het behoud van de kerken, want dorpsbewoners voelen zich verbonden met het gebouw en willen zich inzetten voor het beheer en behoud ervan. Uit de gesprekken met kerkeigenaren blijkt echter dat het toekomstig gebruik van de dorpskerken onzeker is, omdat de geloofsgemeenschappen te klein worden. Binnen enkele jaren of in ieder geval over ongeveer een decennium zal er gezocht worden naar een herbestemming voor deze gebouwen. Hiermee zal niet alleen de dienst uit het dorp verdwijnen, maar het dorp verliest ook een ruimte voor alle sociale nevenactiviteiten. Dit is een ontwikkeling waar dorpsbewoners zich zorgen om maken, zo blijkt uit de kadervisie. De zorgen hebben niet alleen betrekking op kerken, maar bijvoorbeeld ook op sportverenigingen. De vrees is dat de saamhorigheid minder wordt, de voorzieningen afnemen en het verenigingsleven onder druk komt te staan. Kortom dat de leefbaarheid van de dorpen onder druk zal komen te staan.⁶

Gemeente Koggenland wil zich samen met de inwoners inzetten voor een aantrekkelijk woonklimaat in de dorpen. We zetten in op sociale voorzieningen en we maken ons landschap en de dorpskernen nóg aantrekkelijker voor de eigen inwoners, recreanten en toeristen. In plaats van de kerk te zien als een moeilijk te verkopen gebouw, zien we de kerk als kans. Geheel passend binnen het integrale denken van de Omgevingswet kijken we waar zaken elkaar kunnen versterken om ambities waar te maken. Gemeente Koggenland wil daarom de herbestemming van kerken koppelen aan ambities op het vlak van economie, recreatie en toerisme. In de kernen streven we bijvoorbeeld naar reuring en kleinschalige bedrijvigheid. Activiteiten moeten wel passend zijn, maar om de dorpen levend te houden gaan we ruimdenkend en meewerkend om met nieuwe initiatieven. Activiteiten die bijdragen aan de levendigheid en de sociale binding zijn welkom in de dorpskernen. Daarnaast acht de gemeente het wenselijk om de belevingswaarde van Koggenland te versterken en beter te benutten. We werken aan het recreatieve netwerk in onze gemeente door wandel- en fietsroutes aantrekkelijker te maken met locaties met een kleinschalige recreatieve verblijfsfunctie zoals restaurants, theeschenkerijen en bed and breakfasts. Kerken lenen zich bij uitstek voor voornoemde doeleinden door hun centrale ligging, door hun ruimtelijke en bouwkundige kenmerken én door de betrokkenheid van de dorpsbewoners. Gemeente Koggenland benadrukt het sociaalmaatschappelijk belang en de sociaalmaatschappelijke mogelijkheden van kerken door bij herbestemming in eerste instantie aan te sturen op een (semi-)publieke functie. Dit betekent echter niet dat een herbestemming als bijvoorbeeld wonen onmogelijk is..

⁴ Kadervisie 2020, p. 4

⁵ Kadervisie 2020, p. 27

⁶ Kadervisie 2020, p. 27

Groene Toren Avenhorn. Foto WFA.

6

Samenvatting

De toekomst van kerken als gebedshuizen in de gemeente Koggenland is onzeker, want ook in Koggenland is er sprake van secularisatie. Gemeente Koggenland heeft alle dertien kerken op haar grondgebied in kaart gebracht om inzicht te krijgen in de toekomstperspectieven en om te onderzoeken hoe de gemeente eigenaren kan helpen bij het in stand houden van de kerken.

De gemeente wil bijdragen aan het behoud van kerkgebouwen en beraadt zich op de maatregelen die binnen haar mogelijkheden liggen. Het grootste deel van de kerken is beschermd middels een monumentenstatus. Het behoud van de gebouwen is hiermee zeker gesteld, evenals het gesprek over een zorgvuldige omgang met het gebouw en zijn omgeving tijdens restauratie, herbestemming en verbouwing. Een klein aantal kerken heeft geen monumentenstatus, terwijl de architectonische en cultuurhistorische waarde hiertoe mogelijk wel aanleiding geven. De gemeente is voornemens om te laten onderzoeken of deze kerkgebouwen in aanmerking komen voor de status van gemeentelijk monument of beeldbepalend pand. Voor de kerkgebouwen die hiervoor niet aanmerking komen, zoeken we naar een andere vorm van bescherming waarmee het behoud van het gebouw en de toren veiliggesteld wordt. Daarnaast zien we toe op ontwikkelingen in de omgeving van de kerk met als doel om de beleving van het kerkgebouw in het straatbeeld te optimaliseren.

Gemeente Koggenland streeft naar het behoud van de kerk als centrale plek en als plek van ontmoeting. De gemeente wil onderzoeken hoe de kernkarakteristieken van het religieus vastgoed het beste geborgd kunnen worden in de gemeentelijke omgevingsvisie. De gemeente heeft ruimtelijke ambities waar kerken een bijdrage aan kunnen leveren. De ambities voor kerken worden afgestemd met andere sectoren, zoals de vitaliteit van dorpskernen of klimaatadaptatie en gaat op zoek naar koppelkansen.

Het verduurzamen van een monumentaal gebouw en zeker van een kerk vraagt om een maatwerk aanpak. Het streven is niet per definitie 'nul op de meter', maar het doel is de optimale middenweg te vinden tussen verduurzaming en behoud van het monument. Daarnaast stimuleren we kerkeigenaren om ook andere duurzame opties zoals een groene inrichting van het perceel, hergebruik van materialen en quick wins te onderzoeken. Gemeente Koggenland ziet kansen om haar steentje bij te dragen. Ten eerste zijn we bereikbaar en benaderbaar voor initiatiefnemers. De duurzaamheidsspecialist van de gemeente kan kerkeigenaren adviseren en informeren of hij kan hen doorverwijzen naar andere specialisten. Ten tweede zal de gemeente naar aanleiding van de kerkvisie een informatieavond organiseren waar zij onder andere geïnformeerd worden over verduurzaming van kerken. Tot slot is er bij gemeente Koggenland een duurzaamheidsfonds ingesteld, dat is bedoeld om verenigingen of stichtingen uit het maatschappelijk middenveld te helpen. Om aanspraak te kunnen maken op dit fonds zijn er vier pijlers benoemd:

- > Energieneutraal: vermindering van CO₂ uitstoot, door de transitie naar duurzame methoden om elektriciteit en warmte te produceren;
- > Circulair werken en bouwen: uitbannen van afval en iedere grondstof hergebruiken;
- > Klimaatadaptatie: aanpassen aan het klimaat dat verandert met een verwarming van minimaal 1.5 graden;
- > Natuur inclusief: versterken en vergroten van natuur en biodiversiteit.

Als het gaat om de toekomstverwachting kijken vijf kerkeigenaren positief naar het voortzetten van het huidige gebruik. Vier kerkeigenaren hebben aangegeven nog vijf tot tien jaar door te kunnen gaan. Twee kerkeigenaren hebben aangegeven dat het kerkgebouw naar verwachting op korte termijn de huidige functie zal verliezen. Het leegkomen van het kerkgebouw heeft niet alleen betrekking op de kerkgemeenschap, maar heeft effect op het hele dorp. De vrees is dat de saamhorigheid minder wordt, de voorzieningen afnemen en het verenigingsleven afkalft. Kortom dat de leefbaarheid van de dorpen onder druk zal komen te staan. Gemeente Koggenland wil zich daarom samen met de inwoners inzetten voor een aantrekkelijk woonklimaat in de dorpen. We zetten in op sociale voorzieningen en we maken ons landschap en de dorpskernen nóg aantrekkelijker voor de eigen inwoners, recreanten en toeristen. In plaats van de kerk te zien als een moeilijk te verkopen gebouw, zien we de kerk als kans.

Geheel passend binnen het integrale denken van de Omgevingswet kijken we waar zaken elkaar kunnen versterken om ambities waar te maken. Gemeente Koggenland wil daarom de herbestemming van kerken koppelen aan ambities op het vlak van economie, recreatie en toerisme. In de kernen streven we bijvoorbeeld naar reuring en kleinschalige bedrijvigheid. Activiteiten moeten wel passend zijn, maar om de dorpen levend te houden gaan we ruimdenkend en meewerkend om met nieuwe initiatieven. Activiteiten die bijdragen aan de levendigheid en de sociale binding zijn welkom in de dorpskernen. Daarnaast acht de gemeente het wenselijk om de belevingswaarde van Koggenland te versterken en beter te benutten. We werken aan het recreatieve netwerk in onze gemeente door wandel- en fietsroutes aantrekkelijker te maken met locaties met een kleinschalige recreatieve verblijfsfunctie zoals restaurants, theeschenkerijen en bed and breakfasts. Gemeente Koggenland benadrukt het sociaalmaatschappelijk belang en de sociaalmaatschappelijke mogelijkheden van kerken. Tijdens het schrijven van deze kerkvisie is gebleken hoe belangrijk kerken zijn voor onze gemeente, de dorpen en hun bewoners. Ze zijn van ruimtelijk en sociaalmaatschappelijk belang. Bovendien staan de kerken veranderingen te wachten zoals verduurzaming en soms zelfs herbestemming. Daarom zal de gemeente zich de komende tijd extra inzetten voor het ondersteunen van kerkeigenaren bij de uitdagingen van de toekomst.

7 De kerkenpaspoorten

Hervormde Kerk (Ursem)

De Hervormde Kerk in Ursem is een waterstaatskerk, gebouwd in 1848 naar ontwerp van E. de Kruyff, hoofdingenieur van Rijkswaterstaat. Het betreft een rechthoekige zaalkerk met lisenen en rondboogvensters en een zadeldak tussen puntgevels. De kerk is aangewezen als rijksmonument.

De Hervormde Kerk verkeert in goede bouwkundige staat. Het gebouw is van stedenbouwkundig belang, omdat het herinnert aan de oude historische dorpskern en omdat het een groene plek is in een woonwijk aan de rand van het dorp. De toekomst van het kerkgebouw is zeker. De kerk zal de komende jaren haar religieuze functie behouden, waarschijnlijk als hoofdkerk van de gemeenschap. Mogelijk wordt er in de toekomst een bijgebouw, ten behoeve van een diaconaal centrum gerealiseerd.

Hervormde Kerk (Ursem)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1, Begraafplaats en Rijksmonument
Hoofddatering	1848
Architect	E. de Kruyff
Bouwstijl	Waterstaatskerk
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	38776 (kerk)
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	9,69 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	18,89 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,35 meter
Oppervlakte bebouwd	101-200
Aantal zitplaatsen	circa 100
Bijzonderheden interieur	Het interieur bevat waardevolle historische onderdelen zoals de zerken, een orgel, een mechanisch torenuurwerk, kerkbanken, een kroonluchter en een preekstoel. De huidige kerk diende ter vervanging van de bouwvallige kruiskerk op dezelfde plek. De zerken en de kerkbanken zijn hergebruikte onderdelen van de oude kerk die op dezelfde plek stond. Het orgel werd gebouwd door de Utrechtse orgelbouwer Maarschalkerweerd in 1898.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, BRIM, Provinciale- en Rijkssubsidies.
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een vergader- en koffieruimte. De kerk beschikt over een keuken en toilet.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. Eind 2021 is er onderhoud gepleegd aan de kerk. Hierbij zijn scheuren in het buitenwerk aangepakt en zijn de trekbalen, de noklijst en nokvorsten onderhouden. Middels een haalbaarheidsonderzoek wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor verbouwing en uitbreiding. Het kerkbestuur is namelijk voornemens om naast de kerk een diaconaal centrum te realiseren.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

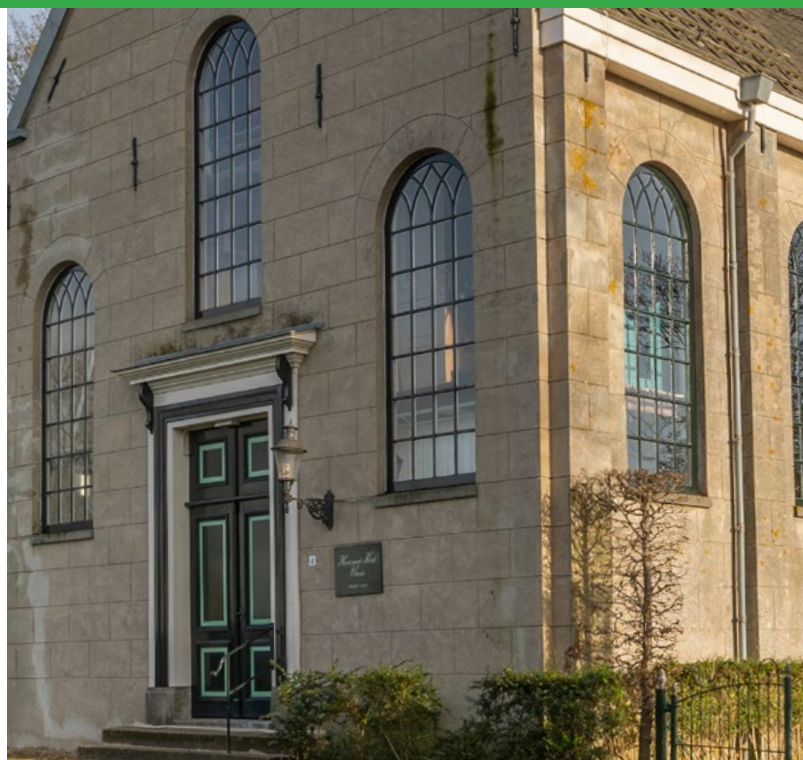
Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Kerkpad 4
Postcode	1645 VN
Plaats	Ursem
Stedenbouwkundige ligging	De Hervormde Kerk is gelegen aan het Kerkpad in Ursem, in het noordelijke deel van het dorp. De dorpskern van Ursem is mettertijd verschoven, daarom staat de kerk die ooit het centrale dorpspunt was nu aan de rand van het dorp. Aan de ene zijde van de kerk is een woonwijk, aan de andere zijde is er vrij zicht over de landerijen. De kerk en het naastgelegen voormalige baarhuisje staan op een terp, het erf is groen ingericht met gras, bomen en een kerkhof. Aan de noord-, oost- en zuidkant wordt het perceel omgeven door een sloot. Het kerkpad is alleen te voet toegankelijk.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de begraafplaats, het baarhuisje en historische bebouwing aan het Kerkpad. De terp vormt de basis van het ensemble.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is vanuit de wijde omtrek zichtbaar, want hij heeft een toren, staat op een terp en ligt in een deels open landschap.
Bereikbaarheid	De kerk is bereikbaar via een voetpad. Er is geen bijbehorende parkeerplaats, auto's kunnen in de nabije omgeving parkeren.

Hervormde Kerk (Ursem)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Circa €950,-
Aantal dagen open en verwarmd per maand	8 dagen geopend per maand.
Quickwins	Tochtportaal
Dakisolatie	Ja
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	In de jaren 1978 is het dak met schuim geïsoleerd.
Glastype	De kerk is volledig voorzien van origineel historisch glas.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Infraroodstralers van firma Wardenaar, type WPL. De stralers zijn geïnstalleerd in 2010.
Toelichting verwarmingsinstallatie	Onbekend
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Jaar van aanleg 1978, jaar van onderhoud 2022.
Verlichting	De kerk beschikt over 1 kroonluchter en 4 bolarmaturen met gloeilampen.
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie, maar het perceel is groen ingericht en draagt hierdoor bij aan hittebestrijding, waterberging en biosiversiteit.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Plannen voor verduurzaming worden intergraal meegenomen met de verbouwing tot diaconaal centrum. Deze plannen zijn in afwachting van de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek.

Hervormde Kerk (Ursem)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestante Gemeente
Reeds herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Tentoonstellingen, rouw- en trouwlocatie, culturele en maatschappelijke activiteiten.
Aantal leden gemeenschap	Er zijn circa 200 leden
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 12 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wisselend, momenteel 1 à 2 keer in de maand. Er wordt gerouleerd tussen 3 kerkgebouwen van de Protestante Gemeente.
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 10 tot 15 actieve kerkgangers.
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja
Beperking voor nevengebruik	Ja, de kerk is niet rolstoeltoegankelijk.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Groot
Termijn instandhouding	Langer dan 10 jaar

Hervormde Kerk (Ursem)

Conclusie

Zorgen

De financiële draagkracht is niet toereikend voor het onderhoud van alle kerken van de Protestantse Gemeente. Het ledenaantal is namelijk afgenomen en loopt nog verder af. Daarom is besloten om twee kerkgebouwen af te stoten.

Toekomstverwachtingen

De Hervormde Kerk te Ursem wordt de 'hoofdkerk' van de gemeenschap. Er is een haalbaarheidsonderzoek gaande voor ontwikkeling van de kerk en de grond ernaast. De wens bestaat om naast de kerk een nieuw te bouwen diaconaal centrum te realiseren en de kerk over te geven aan een stichting en in te zetten op meer cultuurmaatschappelijk gebruik. De plannen beslaan zeker de komende 20-30 jaar.

Sint Bavokerk (Ursem)

De Sint Bavokerk is een driebeukige kerk met een zadeldak, een toren en een vijfhoekige koorafsluiting uit 1921 naar ontwerp van architect A.J. Kropholler. De kerk is aangewezen als provinciaal monument.

De St. Bavokerk verkeert in goede bouwkundige staat. Het perceel en de kerk zijn van stedenbouwkundig belang vanwege de zichtbaarheid en als groene locatie in het dorp. Het gebouw is nog niet geheel verduurzaamd, maar de parochie laat zich graag informeren over de mogelijkheden. De toekomst van de kerk als gebedshuis is onzeker. Het ledenaantal neemt dusdanig af dat de noodzaak voor een fusie tussen verschillende dorpskerken toeneemt. Het is nog niet duidelijk welke kerk dan als hoofdkerk zal gaan fungeren. Het bestuur ziet de organisatie van nevenactiviteiten als een mogelijkheid om de toekomst van de kerk zeker te stellen.

Sint Bavokerk (Ursem)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2, Begraafplaats en Beeldbepalend pand
Hoofddatering	1921
Architect	A.J. Kropholler
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	Provinciaal monument
Monumentnummer	6128
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	14,82 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	31,81 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,74 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	500
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn nog diverse monumentale onderdelen aanwezig zoals het orgel en de kerkbanken.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een vergader- en koffieruimte, keuken.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. In 2012 is de kerk gerenoveerd, het schilderwerk uitgevoerd en zijn de betonnen vloeren gerepareerd. In 2020 is de pastorie ontkoppeld van de kerk. De Monumentenwacht maakt jaarlijks een bouwkundig rapport op, de aanbevolen werkzaamheden worden altijd uitgevoerd. Grote werkzaamheden worden uitgevoerd door professionals, minder omvangrijke werkzaamheden worden door vrijwilligers gedaan.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als provinciaal monument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeenkomstfunctie)

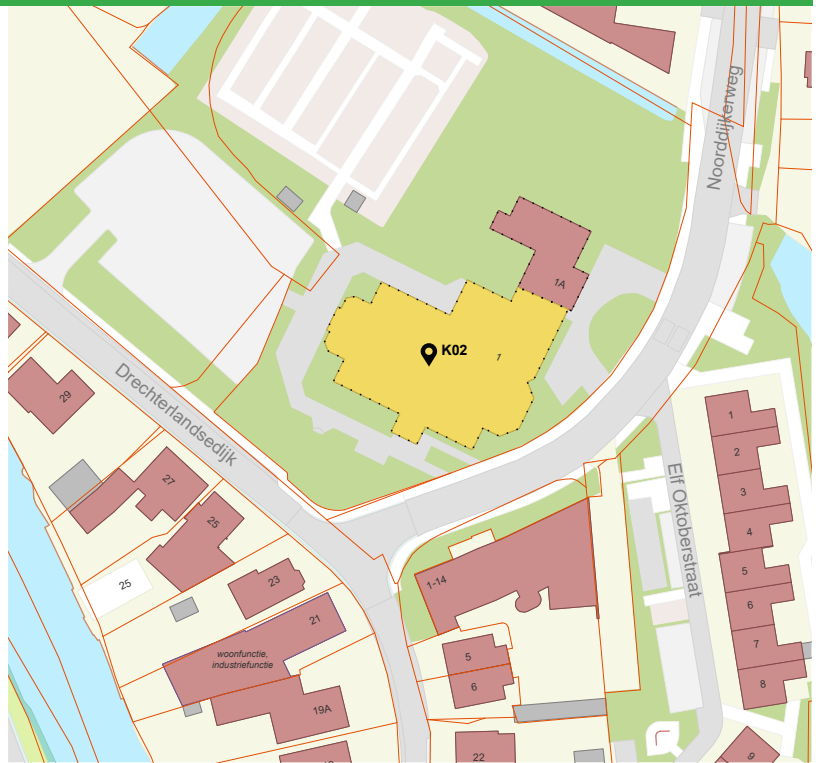
Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

- gezondheidszorgfunctie
- onderwijsfunctie
- sportfunctie
- bijeenkomstfunctie
- industriefunctie
- kantoorfunctie
- winkelfunctie
- logiesfunctie
- woonfunctie
- overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens
 ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Noorddijkerweg 1
Postcode	1645 VB
Plaats	Ursem
Stedenbouwkundige ligging	De Sint Bavokerk ligt in de hoek van de Drechterlandsedijk en de Noorddijkerweg in het zuidwesten van Ursem. De kerk staat op een groot perceel met hierop een parkeerterrein, een begraafplaats met een kapel, de voormalige pastorie en een tuin. De voorzijde van de kerk grenst aan het parkeerterrein.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de begraafplaats, de kapel en de pastorie met tuin.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is vanuit de omgeving goed zichtbaar door de hoge kerktorens en door de prominente ligging aan een kruising van wegen.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar met de auto en het openbaar vervoer. Er zijn voldoende parkeerplaatsen in de nabije omgeving.

Sint Bavokerk (Ursem)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	5000 kWh en 6000 kuub gas per jaar
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De kerk is minstens 8 dagen per maand geopend.
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	Het kerkgebouw is ongeïsoleerd. De koffieruimte is recentelijk gebouwd en daarbij geïsoleerd.
Glastype	Het kerkgebouw is voorzien van glas-in-loodramen en geïsoleerd glas in lood.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	De verwarmingsinstallatie komt uit 2012. Naast de reguliere radiatoren zijn er infraroodkachels aanwezig.
Toelichting verwarmingsinstallatie	De ruimtes kunnen afzonderlijk worden verwarmd. De kachel komt uit 2012. De radiatoren kunnen gemakkelijk worden ingeschakeld, warmen dan één uur op en schakelen vanzelf weer uit. Er zijn tevens infraroodkachels aanwezig die met een tijdklok kunnen worden aangezet.
Ventilatiesysteem	Er zijn ventilatoren aanwezig in het gewelf.
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	In de nieuwbouw is een nieuwe meterkast aanwezig met twee stoppenkasten. De kerk wordt verwarmd op gas.
Verlichting	De kroonluchters zijn voorzien van spaarlampen. De toren is voorzien van LED lampen.
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie, maar het perceel is deels groen ingericht en draagt hierdoor enigszins bij aan hittebestrijding, waterberging en biodiversiteit.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De wens bestaat om de verwarming van de kerk efficiënter te regelen, maar het bestuur vraagt zich af of de hiervoor benodigde investeringen het wel waard zijn. Rondom de kerk is een groot plein aanwezig dat in eigendom is van de gemeente. Hier liggen kansen voor vergroening.

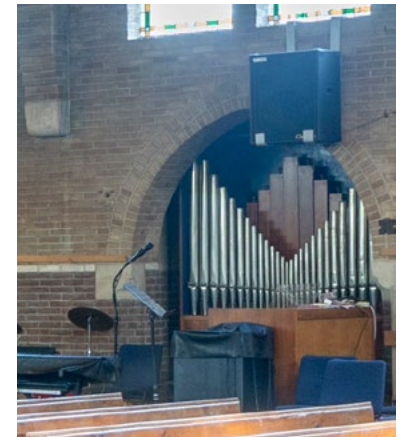
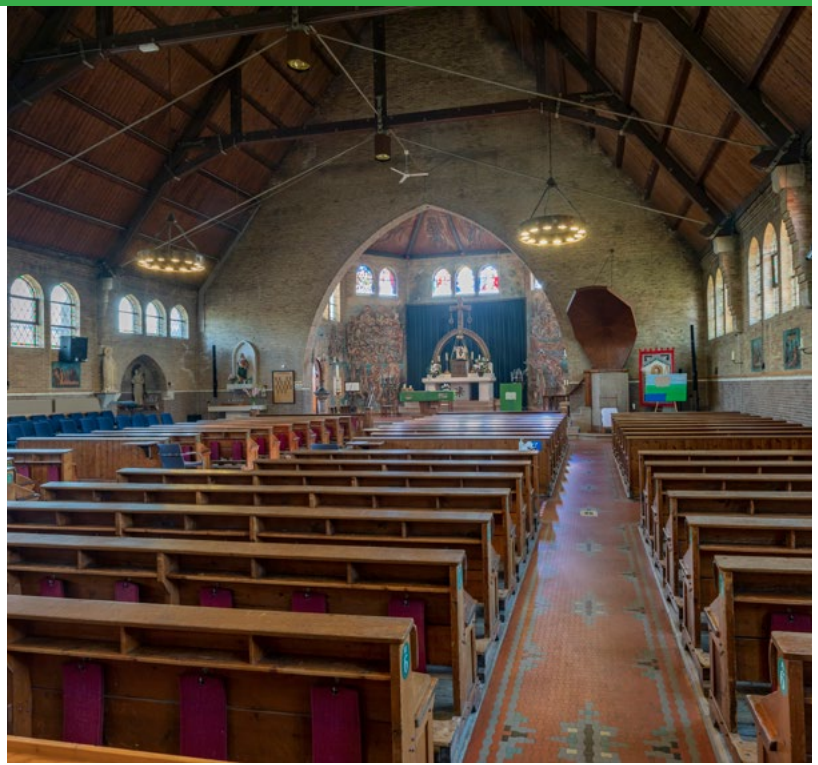
Sint Bavokerk (Ursem)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Bavoparochie Ursem
Reeds Herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholiek
Huidige denominatie	Rooms-Katholiek
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Het bestuur is circa 20 jaar geleden begonnen met de organisatie van nevenactiviteiten zoals concerten, bijeenkomsten van verenigingen en commerciële verhuur. De ingebouwde ruimte wordt gebruikt voor repetities. Er is professioneel licht en geluid aanwezig.
Aantal leden gemeenschap	Er zijn circa 1440 leden
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 150 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 60 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja, verhuur
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken zorgen ervoor dat de ruimte niet flexibel kan worden ingericht.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Klein
Termijn instandhouding	5-10 jaar

Sint Bavokerk (Ursem)

Conclusie

Zorgen

Er zijn zorgen over de afname van het ledenaantal en dan met name over het wegblijven van jongeren. De band met het bisdom is niet optimaal, het paraplubestuur van de parochie is recentelijk opgestapt wegens problemen met het bisdom. De relatie met het bisdom en het strenge beleid van het bisdom is zorgelijk. Ook zou de parochie graag werken aan een betere samenwerking met de gemeente Koggenland. Tijdens de herontwikkeling van de Noorddijkerweg was er bijvoorbeeld weinig samenwerking tussen de gemeente en de parochie, terwijl dit de kwaliteit van de werkzaamheden wel ten goede had kunnen komen. Daarnaast ziet de parochie kansen voor samenwerking bij bijvoorbeeld publieksactiviteiten zoals de viering van 5 mei.

Toekomstverwachtingen

Het doel van de parochie is om het kerkgebouw voor de dienst te handhaven en zelf het beheer in handen te houden. De kerk neemt deel aan een samenwerkingsverband, de paraplu parochie. De St. Bavokerk zou graag de hoofdkerk van deze parochie worden. Het kerkgebouw wordt namelijk als een waardevolle ruimte voor de omgeving gezien. De kerk moet beschikbaar blijven voor het dorp, niet alleen voor de geloofsgemeenschap maar voor de hele gemeenschap van Ursem en de omgeving. De parochie is bereid om meer te investeren in nevenactiviteiten zodat de kerk betekenisvol blijft voor het hele dorp. Het beleid van het bisdom heeft in dit opzicht echter een beperkende werking.

Hensbroeker Kerk (Hensbroek)

De Hensbroeker Kerk werd in 1657-1658 gebouwd als hervormde kerk, nadat de voorganger in 1648 afgebrand was. De Hensbroeker Kerk is tegenwoordig in gebruik als cultureel centrum. Het kerkgebouw is aangewezen als rijksmonument.

De Hensbroeker Kerk verkeert in goede bouwkundige staat. Het gebouw en het perceel zijn van stedenbouwkundig belang vanwege de zichtbaarheid van de kerk en als groene locatie in het dorp. Het gebouw is nog niet verduurzaamd, maar het bestuur beraadt zich op de mogelijkheden. Het gebouw is in gebruik als cultureel centrum en zal naar verwachting deze functie behouden. Tijdens de coronacrisis werden er weinig activiteiten georganiseerd, het bestuur wil het culturele centrum weer nieuw leven inblazen en de positie in het dorp en de omgeving versterken. Er wordt ingezet op een beter bereik van de bewoners van Heerhugowaard en omgeving.

Hensbroeker Kerk (Hensbroek)

Gebouw

Enkelbestemming	Cultureel
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1658
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laat gotische kerk
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	31216
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	17 meter
Toren	Ja, in eigendom van gemeente Koggenland
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	37,25 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,61 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn nog diverse monumentale onderdelen aanwezig zoals de grafzerken en het orgel. Er zijn vaste kerkbanken aanwezig.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Redelijk
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	De stichting neemt deel aan het ontzorgingsprogramma verduurzaming van de provincie Noord-Holland.
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een koffieruimte en keuken
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. In 1987-1988 is de kerk grootschalig gerestaureerd, hierbij zijn onder andere de fundering en de vloer hersteld. In 2017 is een achterinbouw gerealiseerd in de voormalige opbaaruimte. In 2021 zijn een nieuwe vergaderruimte, keuken en toiletgroep gerealiseerd. Elke twee jaar maakt de Monumentenwacht een bouwkundig rapport, de acute zaken worden meteen uitgevoerd. Voor de overige minder dringende werkzaamheden is een onderhoudsplan gemaakt.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeenkomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

gezondheidszorgfunctie

onderwijsfunctie

sportfunctie

bijeenkomstfunctie

industriefunctie

kantoorfunctie

winkelfunctie

logiesfunctie

woonfunctie

overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens

ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Kerkweg 2
Postcode	1711 RS
Plaats	Hensbroek
Stedenbouwkundige ligging	De Hensbroeker Kerk is gelegen op de kruising van de Kerkweg en de Dorpsweg in het centrum van Hensbroek. De kerk vormt door het naastgelegen kerkhof en de grote bomen een groene plek in het dorp. De kerk is georiënteerd op het zuiden.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de achtergelegen begraafplaats. Er is tevens bijbehorend groen rondom de kerk aanwezig.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is vanuit de omgeving goed zichtbaar door de hoge kerktoren en door de centrale ligging in het dorp.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar. Naast de kerk is parkeergelegenheid en er is plek voor fietsen. Het dichtbijzijnde treinstation is Station Obdam.

Hensbroeker Kerk (Hensbroek)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	Onbekend
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Onbekend
Muurisolatie	Onbekend
Vloerisolatie	onbekend
Toelichting isolatie	Onbekend
Glastype	Onbekend
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Het verwarmingssysteem is van CV en uit 2015.
Toelichting verwarmingsinstallatie	Op dit moment wordt gebruik gemaakt van een verwarmingssysteem waarbij de ruimte ruimschoots van te voren verwarmd dient te worden.
Ventilatiesysteem	Onbekend
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De wens bestaat om het hele verwarmingssysteem te herzien, zonnepanelen en warmtepompen te plaatsen. Rondom de kerk verduurzamen is nog niet overwogen.

Hensbroeker Kerk (Hensbroek)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Vrienden Hensbroeker Kerk
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Cultureel centrum
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	nvt
Hoofdfunctie	Cultureel
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	nvt
Aantal vrijwilligers	Er zijn 6 bestuursleden en daarnaast circa 18 vrijwilligers.
In gebruik kerkdiensten	Nee
Frequentie kerkdiensten	nvt
Mensen gemiddeld per dienst	nvt
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	nvt
Beperking voor nevengebruik	nvt
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Groot
Termijn instandhouding	Langer dan 10 jaar

Hensbroeker Kerk (Hensbroek)

Conclusie

Zorgen

De effecten van corona op de cultuursector zijn een zorg van het bestuur. Daarnaast vraagt het bestuur zich af op welke manier zij zich kan onderscheiden ten opzichte van andere culturele centra, gezien er concurrentie is in de omgeving. Zij probeert nieuwe bezoekers uit de regio en uit Heerhugowaard aan te trekken. De financiële situatie is nu stabiel, maar er zijn geen reserves. De stichting staat op eigen benen en is verantwoordelijk voor de inkomsten.

Toekomstverwachtingen

Er is voldoende belangstelling vanuit het dorp, de verwachting is daarom dat de kerk de komende jaren als cultureel centrum in gebruik blijft. Het bestuur merkt dat het gebouw leeft in de gemeenschap en bovendien zijn er voldoende vrijwilligers voor het bestuur en om overige werkzaamheden uit te voeren.

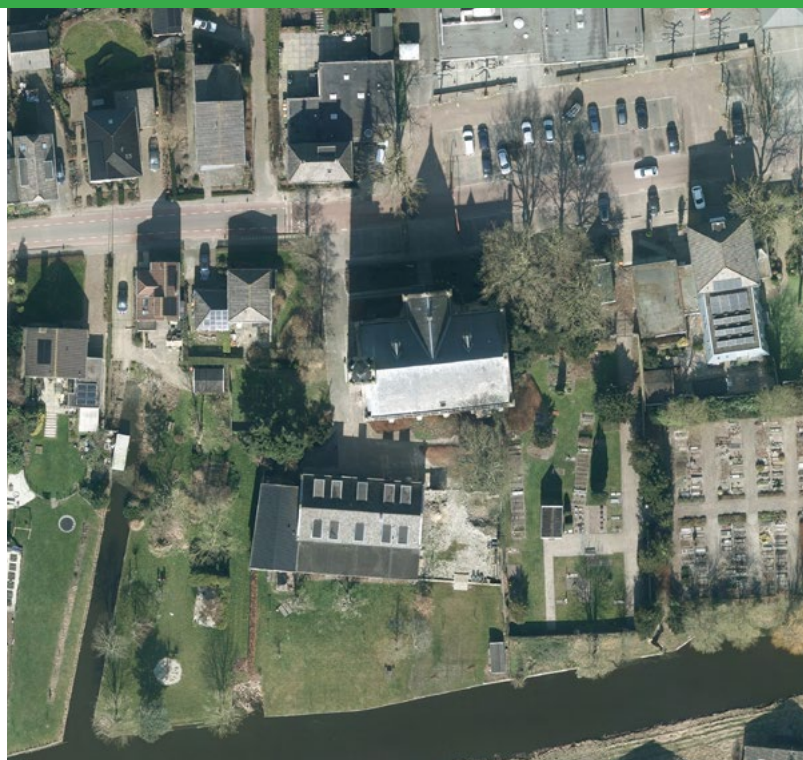

Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk (Berkhout)

De Berkhouterkerk is in 1884 gebouwd nadat een brand de kerk en toren verwoeste. De kerk van Nieuwe Niedorp diende als voorbeeld voor het ontwerp. De kerk is tegenwoordig in gebruik als cultureel centrum. Het kerkgebouw is in 2012-2013 grondig gerestaureerd en is aangewezen als rijksmonument.

De Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk verkeert in goede bouwkundige staat. Het gebouw en zijn omgeving zijn van stedenbouwkundig belang voor het dorp vanwege de zichtbaarheid van de kerk en als groene locatie in het dorp. Het pand is deels verduurzaamd, het bestuur heeft geen concrete plannen voor verdere verduurzaming. De kerk zal de komende jaren haar huidige functie als cultureel centrum behouden. Er wordt ingezet op het organiseren van nieuwe activiteiten en evenementen.

Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk (Berkhout)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1884
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	502457
Dakhoopte kerk gemeten vanaf NAP	15,34 meter
Toren	Ja, in eigendom van gemeente Koggenland
Torenhoopte gemeten vanaf NAP	35,38 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,42 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	220
Bijzonderheden interieur	In de kerk is een monumentaal orgel aanwezig.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, Provinciale- en Rijkssubsidies
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een keuken
Bijzonderheden onderhoud	Op korte termijn is groot onderhoud aan de toren nodig. In 2012 heeft een grootschalige restauratie plaatsgevonden. Hierbij is de volledige kerk voorzien van groot onderhoud, is de indeling van de kerk gewijzigd en zijn achterzetglazen geplaatst. In 2019 zijn nieuwe infraroodkachels geplaatst. Momenteel (2022) vindt onderhoud plaats aan de toren. De toren trekt scheef, waardoor er scheuren ontstaan aan de kerk. Dit dient op termijn te worden opgelost. Verder dient het orgel te worden gerestaureerd.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeenkomstfunctie)

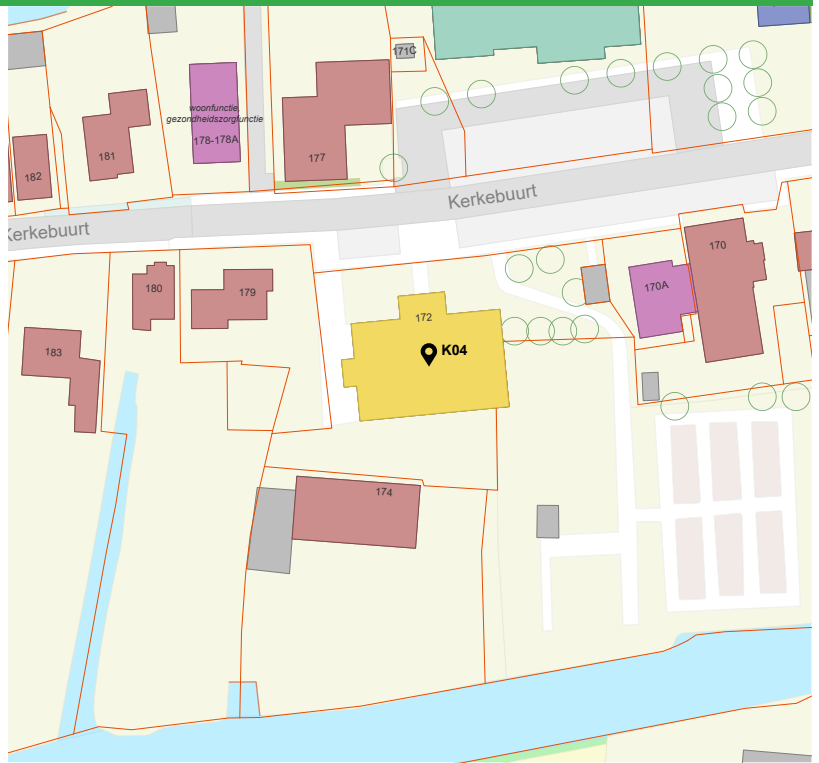
Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

- gezondheidszorgfunctie
- onderwijsfunctie
- sportfunctie
- bijeenkomstfunctie
- industriefunctie
- kantoorfunctie
- winkelfunctie
- logiesfunctie
- woonfunctie
- overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens
 ontwerp / bouw / verbouw / sloop

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Kerkebuurt 172
Postcode	1647 ME
Plaats	Berkhout
Stedenbouwkundige ligging	De Berkhouterkerk is gelegen aan de Kerkebuurt in Berkhout nabij andere centrumfuncties zoals het dorps huis en de bibliotheek. De kerk is georiënteerd op het zuiden en vormt met de tuin en begraafplaats een groene plek in het dorp.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de begraafplaats. Op de begraafplaats is een baarhuisje aanwezig dat eveneens rijksmonument is. Rondom de kerk is een tuin.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is vanuit de omgeving goed zichtbaar door de hoge kerktoren en door de prominente ligging aan het dorpslint. De kerk ligt iets verhoogd waardoor de toren van ver zichtbaar is.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar. In de directe omgeving is een groot aantal parkeerplaatsen aanwezig en is er plek voor fietsen. Voor de kerk is een bushalte aanwezig.

Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk (Berkhout)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De kerk is dagelijks open en wordt in de winter tijdens openstelling verwarmd (plaatselijk).
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	Er is geen isolatie aangebracht in de kerk. De houten vloer is bij de restauratie vervangen voor stenen, daaronder is ventilatieruimte en ligt zand.
Glastype	De kerk is voorzien van historisch glas met achterzetbeglazing.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	In 2019 zijn drie nieuwe infraroodverwarmingsinstallaties geplaatst.
Toelichting verwarmingsinstallatie	Drie infraroodverwarmingsinstallaties hebben een korte opwarmingstijd en kunnen bovendien plaatselijk verwarmen. Indien de temperatuur onder een bepaald minimum komt, dan schakelt het systeem vanzelf in.
Ventilatiesysteem	In de kerk is geen ventilatiesysteem aangebracht, voor frisse lucht worden deuren geopend.
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Het jaartal van aanleg van de electriciteitsinstallatie is onbekend. Met de restauratie in 2012 is de elektriciteit niet meegenomen.
Verlichting	De kerk beschikt over LED verlichting.
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er zijn geen concrete plannen of wensen voor verduurzaming. Het collectief plaatsen en gebruiken van zonnepanelen zou eventueel mogelijk zijn, indien de kosten gedeeld kunnen worden.

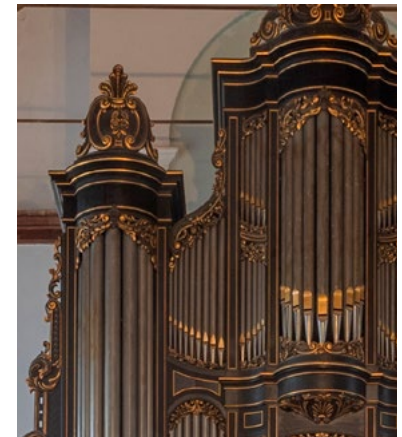
Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk (Berkhout)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Berkhouterkerk
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Cultureel centrum
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	nvt
Hoofdfunctie	Cultureel
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	nvt
Aantal vrijwilligers	De kerk is niet langer in eigendom van de protestantse gemeente, maar van Stichting Berkhouterkerk. Er zijn circa 60 vrijwilligers aangesloten en de stichting heeft een bestuur dat bestaat uit 4 leden.
In gebruik kerkdiensten	Ja, op huurbasis
Frequentie kerkdiensten	Eens per 3 weken wordt er een kerkdienst georganiseerd voor de protestantse gemeente.
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	nvt
Beperking voor nevengebruik	nvt
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Redelijk
Termijn instandhouding	5-10 jaar

Voormalig Nederlands Hervormde Berkhouterkerk (Berkhout)

Conclusie

Zorgen

Het vrijwilligersbestand en de opkomst bij de activiteiten vragen aandacht.

Toekomstverwachtingen

De bestuursleden achten de toekomst van de kerk groot. Zij merkt dat bewoners uit de omgeving veel belangstelling hebben voor het kerkgebouw en het culturele centrum. Dit biedt perspectief voor de herbestemde kerk. De programmering vraagt echter nog aandacht, het bestuur wil het aantal activiteiten uitbreiden en een samenwerking met het dorps huis aan de overzijde biedt wellicht mogelijkheden.

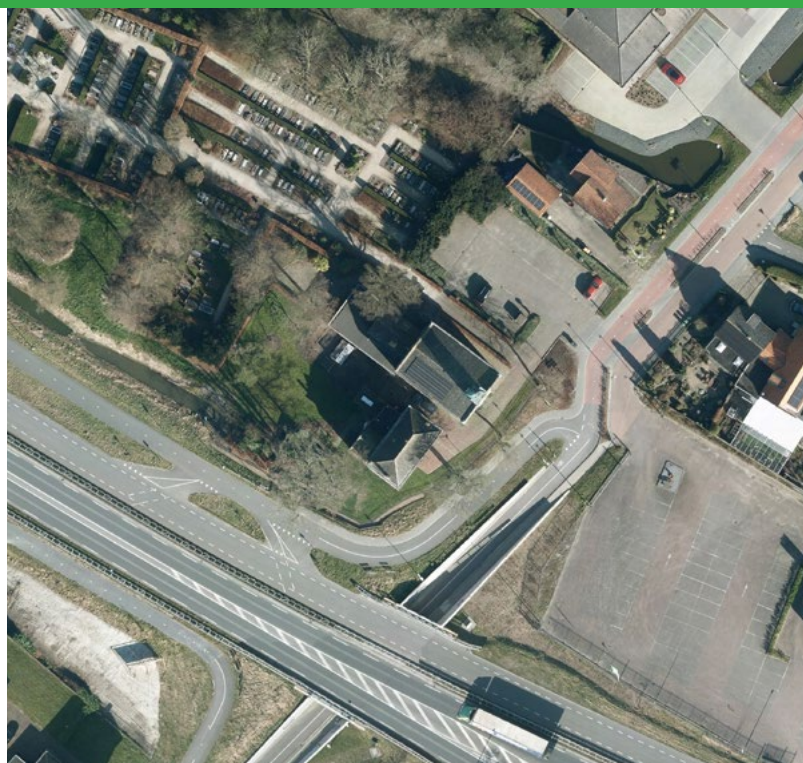

't Brakenkerkje (Obdam)

't Brakenkerkje is een kleine zaalkerk en werd in 1880 gebouwd als hervormde kerk. Aan het einde van de 20ste eeuw verloor de kerk haar religieuze functie. Na lange tijd van leegstand werd in 1992 stichting 't Brakenkerkje opgericht en werd de vervallen kerk gerestaureerd. Tegenwoordig is de kerk in gebruik als cultureel centrum.

't Brakenkerkje verkeert in redelijk goede bouwkundige staat en is van stedenbouwkundig belang als kenmerkend monument aan het einde van het lint. De bereikbaarheid van de kerk is een aandachtspunt, vooral in verband met de publieksfunctie waarvoor goede bereikbaarheid van belang is. De kerk is deels verduurzaamd en het bestuur beraadt zich op verdere mogelijkheden voor verduurzaming. Zij laat zich hierover graag informeren. De kerk zal de komende jaren dienst blijven doen als cultureel centrum, maar het bestuur ervaart wel concurrentie van andere culturele instellingen in de regio.

't Brakenkerkje (Obdam)

Gebouw

Enkelbestemming	Cultureel
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1881
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	nvt
Monumentnummer	nvt
Dakhogte kerk gemeten vanaf NAP	10,34 meter
Toren	Ja
Torenhogte gemeten vanaf NAP	20,81 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,53 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	110 in de kerk. 25-30 in het bijgebouw.
Bijzonderheden interieur	Een deel van de vaste kerkbanken is nog aanwezig.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Redelijk goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een koffie- en repetitieruimte is nieuw gebouwd aan de kerk. Tevens is een keuken aanwezig.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. In de jaren na 1992 is de kerk gerestaureerd. Hierbij werd het dak vervangen en geïsoleerd en is drainage aangebracht. Tevens werd het orgel gerestaureerd en zijn de gevels opnieuw gevoegd. In circa 2010 is de kerk uitgebreid met een nieuwbouwruijme aan de achterzijde. Rond 2015 zijn er 28 zonnepanelen geplaatst op het dak van de kerk.
Cultuurhistorische waardering	't Brakenkerkje heeft geen monumentenstatus. Mogelijk zijn de kerk en de pastorie waardevol vanwege hun cultuurhistorische, architectonische en stedenbouwkundige waarde. Naar aanleiding van deze kerkensie zou een onderzoek naar de monumentale waarden van het ensemble gestart kunnen worden.

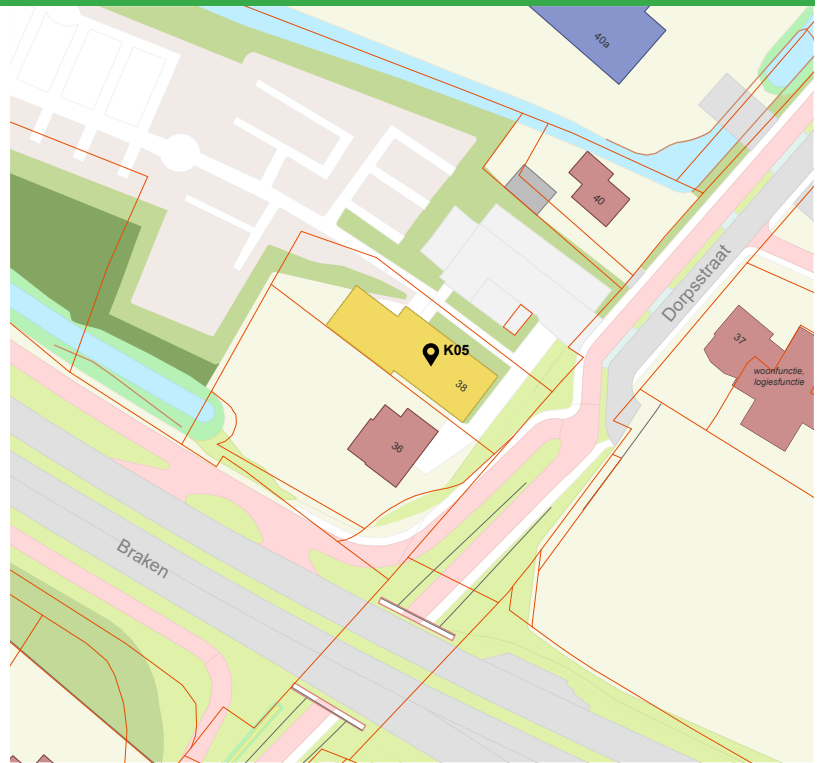
kerk (bijeenkomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

- gezondheidszorgfunctie
 - onderwijsfunctie
 - sportfunctie
 - bijeenkomstfunctie
 - industriefunctie
 - kantoorfunctie
 - winkelfunctie
 - logiesfunctie
 - woonfunctie
 - overige functies of niet vastgesteld
- kadastrale grens
⋯ ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Dorpsstraat 38
Postcode	1713 HJ
Plaats	Obdam
Stedenbouwkundige ligging	t Brakenkerkje is gelegen aan de Dorpsstraat in het zuiden van Obdam. De kerk en de naastgelegen pastorie liggen aan de rand van het dorp aan het einde van het dorpslint dat voorheen doorliep richting Hensbroek maar nu doorsneden wordt door de Provinciale weg. De kerk is georiënteerd op het oostwesten. Naast de kerk ligt de begraafplaats, een kleine tuin en een parkeerplaats.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie en achtergelegen begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanaf de naastgelegen provinciale weg. Door de toren en de ligging in het open landschap is de kerk zichtbaar vanuit de wijde omtrek.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar. Obdam heeft een treinstation en er rijden diverse bussen. Naast de kerk is parkeergelegenheid en plek voor het stallen van fietsen.

't Brakenkerkje (Obdam)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De kerk is circa 14 dagen per maand geopend, afhankelijk van het gebruik.
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Ja
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	De zolder van de kerk is geïsoleerd. Muurisolatie is niet toegepast. Vloerisolatie is onbekend. De aanbouw is volledig geïsoleerd.
Glastype	De ramen in de kerk zijn voorzien van achterzetbeglazing. De nieuwbouw is voorzien van dubbel glas.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	De verwarmingsinstallatie is geplaatst in 2012.
Toelichting verwarmingsinstallatie	Er zijn twee CV ketels aanwezig. De kerk en de aanbouw worden apart verwarmd. De ketels zijn ongeveer tien jaar oud (2012). Door wijziging van het verwarmingsstelsel is scheurvorming ontstaan in materialen die eerst nat waren.
Ventilatiesysteem	Het oude ventilatiesysteem is niet vervangen. Er staat een landbouwventilator op zolder. In de aanbouw is mechanische ventilatie aangebracht.
Zonnepanelen	Ja
Aantal zonnepanelen	28: de opbrengst is onbekend maar is voldoende voor het huidige gebruik.
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het bestuur beraadt zich op de mogelijkheden voor verduurzaming, er zijn bijvoorbeeld wensen voor een warmtepomp. Zij wil graag geïnformeerd worden, wellicht kan de gemeente naar aanleiding van de kerkensie hier iets in betekenen.

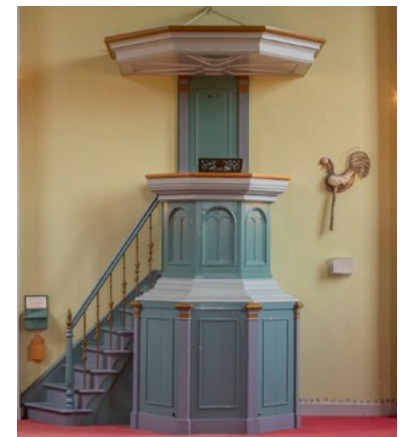
't Brakenkerkje (Obdam)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting 't Brakenkerkje
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Cultureel centrum
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	nvt
Hoofdfunctie	Cultureel
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	nvt
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 25 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Nee
Frequentie kerkdiensten	nvt
Mensen gemiddeld per dienst	nvt
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	nvt
Beperking voor nevengebruik	nvt
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Groot
Termijn instandhouding	Langer dan 10 jaar

't Brakenkerkje (Obdam)

Conclusie

Zorgen

Het bestuur is op zoek naar nieuwe bestuursleden, maar vindt het moeilijk om jonge mensen te vinden. De zaal is niet altijd volledig gevuld bij evenementen, vooral tijdens de coronapandemie zijn er moeilijke periodes geweest. Het bestuur zou graag iets doen aan de bereikbaarheid van het kerkgebouw, sinds de aanleg van de naastgelegen provinciale weg is dit namelijk niet verbeterd. Er is concurrentie van andere culturele instellingen in de omgeving.

Toekomstverwachtingen

De verwachting is dat 't Brakenkerkje zeker de komende 10 jaar nog als cultuur- & activiteiten centrum in gebruik zal zijn. De bezoekers vormen een gemêleerde groep. Grote namen trekken veel publiek.

Sint-Victorkerk (Obdam)

De Sint-Victorkerk is een kruisbalisiek in neogotische stijl en werd in 1892 gebouwd naar ontwerp van architect Adrianus Cyrianus Bleys. De kerk is aangewezen als provinciaal monument.

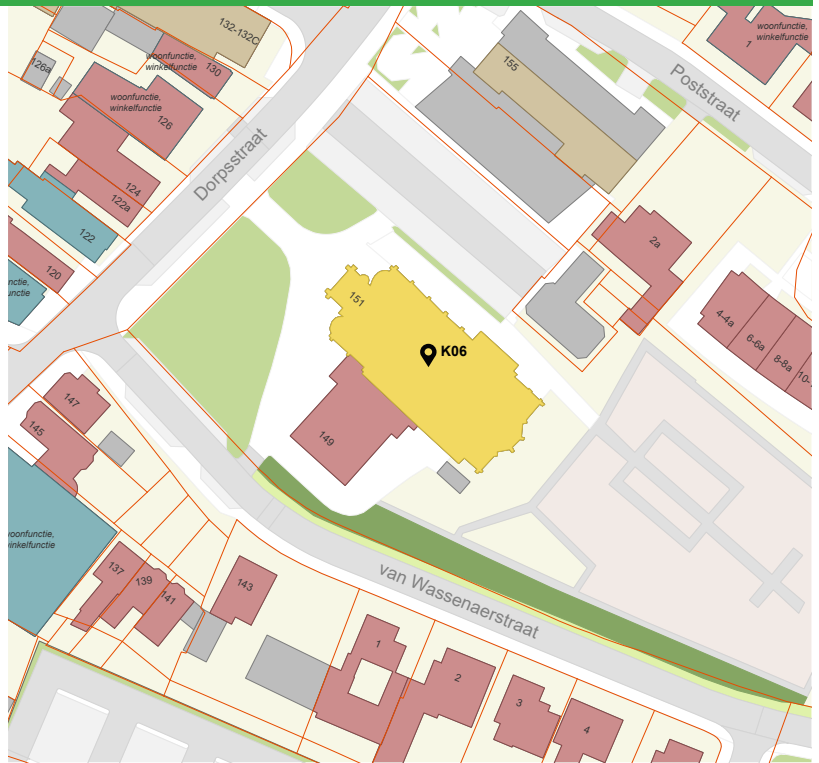
De Sint-Victorkerk verkeert in goede bouwkundige staat. Het complex is van stedenbouwkundig belang voor het dorp vanwege de zichtbaarheid en de centrumfunctie. Met de herinrichting van de dorpskern zal dit stedenbouwkundig belang waarschijnlijk nog toenemen. De kerk en de pastorie zijn nog niet verduurzaamd, maar het bestuur beraadt zich op de mogelijkheden en wil graag geïnformeerd worden. In de kerk zullen de komende jaren nog diensten worden georganiseerd, maar het bestuur maakt zich zorgen over het afnemende ledenaantal. Wel zal het bestuur andere bronnen van inkomsten moeten aanboren zoals bijvoorbeeld de organisatie van nevenactiviteiten.

Sint-Victorkerk (Obdam)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1892
Architect	A.C. Bleys
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Provinciaal monument
Monumentnummer	5956
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15,45 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	42,07 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,45 meter
Oppervlakte bebouwd	351-600
Aantal zitplaatsen	circa 400
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn nog diverse monumentale onderdelen aanwezig zoals vaste kerkbanken, het orgel en religieuze kunst.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een vergaderruimte en een keuken in de pastorie.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. Recent zijn onderhouds- en verbouwingswerkzaamheden uitgevoerd. In een eigentijds tussenlid tussen de kerk en de pastorie zijn de garderobe en een toiletgroep ondergebracht. Bij de bouw van het tussenlid zijn materialen van elders hergebruikt. De Monumentenwacht maakt elke twee jaar een bouwkundig rapport, de aanbevolen werkzaamheden worden uitgevoerd.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als provinciaal monument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

Omgeving

Adres	Dorpsstraat 149
Postcode	1713 HE
Plaats	Obdam
Stedenbouwkundige ligging	De Sint-Victorkerk is gelegen aan de Dorpsstraat in het centrum van Obdam. Aan de achterzijde is de begraafplaats. De kerk is georiënteerd op het noordwesten. De rooilijn ligt iets naar achteren ten opzichte van de overige lintbebouwing en de kerk heeft hierdoor een groot voorterrein. In de tuin staan meerdere volgroeide bomen, waardoor de locatie bijdraagt aan het groene karakter van het dorp. Er is een herinrichtingsplan gemaakt voor de dorpskern van Obdam, het kerkterrein maakt onderdeel uit van dit plan.
Kerkhof	Ja. De begraafplaats is vol. Wel zijn er bijzettingen in de urnenmuur achter de kerk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie en de begraafplaats. Rondom de kerk is tevens bijbehorend groen aanwezig.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanuit de omgeving vanwege haar prominente ligging aan het dorpslint en door de hoge toren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar. Obdam heeft een treinstation en er rijden diverse bussen. Naast de kerk is parkeergelegenheid en plek voor fietsen.

Sint-Victorkerk (Obdam)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	€12.000 (daarvan circa €7500 voor de pastorie)
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De kerk is circa 11 dagen per maand geopend.
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	Er is geen isolatie aangebracht.
Glastype	De kerk is voorzien van origineel historisch glas en glas-in-loodramen. De pastorie bevat geïsoleerd glas-in-lood en dubbel glas. De toiletgroep is voorzien van voorzetbeglazing.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Onbekend
Toelichting verwarmingsinstallatie	In de kerk hangen heaters, die plaatselijk verwarmen.
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het kerkbestuur beraadt zich op de mogelijkheden voor verduurzaming. Er zijn wensen voor zonnepanelen en het isoleren van de zolder van de kerk. In de kerk zijn nog geen voor- of achterzetramen aanwezig, wellicht is dit mogelijk. Verder wordt er nagedacht over de inrichting van het terrein aan de voorzijde van de kerk. Er wordt gedacht aan meer begroeiing en laadpalen voor elektrische auto's worden ook overwogen. Het bestuur heeft behoefte aan informatie over de verduurzaming van het monument. Wellicht kan de gemeente naar aanleiding van de kerkensie hier iets in betekenen.

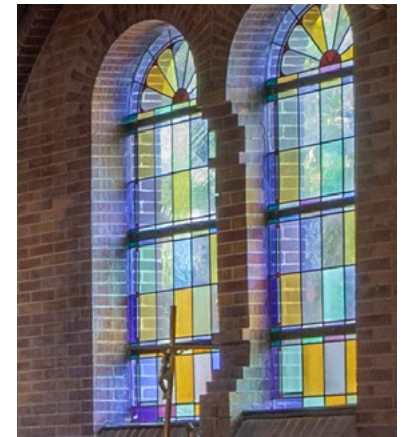
Sint-Victorkerk (Obdam)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Sint Victor parochie
Reeds Herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholiek
Huidige denominatie	Rooms-Katholiek
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Er worden culturele en maatschappelijke activiteiten georganiseerd.
Aantal leden gemeenschap	Er zijn 3234 leden
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 150 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 50-100 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja, evenementen, verhuur.
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken zorgen ervoor dat de ruimte niet flexibel kan worden ingericht.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Groot
Termijn instandhouding	Langer dan 10 jaar

Sint-Victorkerk (Obdam)

Conclusie

Zorgen

Er zijn zorgen over het ledenaantal dat al meerdere jaren afneemt, omdat er geen jonge mensen meer lid worden. Het aantal kerkbezoekers neemt tevens af. Het is bovendien onzeker of het bestuur opvolging kan vinden.

Toekomstverwachtingen

De kerk maakt onderdeel uit van Samenwerkingsverband de Waterkant. Hierdoor is reeds een roulerend dienstritme ontstaan. Naar verwachting zal de samenwerking voortbestaan en zullen de diensten blijven rouleren. Mogelijk zal het aantal locaties waar de diensten worden georganiseerd afnemen.

Sint Georgiuskerk (Spierdijk)

De oorspronkelijke Sint Georgiuskerk werd in 1850 gebouwd naar ontwerp van architect Wolterus van der Horst. De groei van de geloofsgemeenschap leidde ertoe dat de waterstaatskerk in 1889 werd vergroot naar een kruiskerk met verhoogd centraal middengedeelte, naar ontwerp van architect A.C. Bleijs. Tegenwoordig heeft de kerk een multifunctionele functie. In de pastorie is een huisartsenpraktijk gevestigd. De kerk wordt gebruikt voor religieuze activiteiten en biedt ruimte aan gezondheidscentrum 'de Kerk'.

De Sint Georgiuskerk is van stedenbouwkundig belang vanwege haar centrumfunctie en vanwege de zichtbaarheid vanuit de wijde omtrek. De bouwkundige staat van de kerk is goed, het gebouw is nog niet volledig verduurzaamd, maar het bestuur beraadt zich op mogelijkheden voor verduurzaming. De kerk zal de komende tijd haar huidige multifunctionele gebruik behouden. Omdat de pastorie en de inbouw in de kerk (het gezondheidscentrum) mogelijk hun functie als zorgcentrum zullen gaan verliezen is de toekomst van dit deel van het complex onzeker.

Sint Georgiuskerk (Spierdijk)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1849
Architect	W. van der Horst en A.C. Bleijs
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	De kerk heeft geen status maar het orgel is aangewezen als rijksmonument.
Monumentnummer	526204 (orgel)
Dakhoopte kerk gemeten vanaf NAP	16,88 meter
Toren	Ja
Torenhoopte kerk gemeten vanaf NAP	28,19 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,41 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	240
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn nog diverse monumentale onderdelen aanwezig zoals de vaste kerkbanken, de preekstoel en het Ypma orgel uit 1875 (rijksmonument). Een deel van het kerkinterieur is niet zichtbaar door de inbouw.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Redelijk
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een keuken
Bijzonderheden onderhoud	In 2015 is de pastorie verbouwd tot dokterspost. In 2019 is een inbouw in de kerk geplaatst ten behoeve van het gezondheidscentrum. Daarbij is de indeling van de kerk enigszins gewijzigd en is een nieuwe ingang aan de achterzijde gerealiseerd. De Monumentenwacht maakt elke twee jaar een bouwkundig rapport op, een deel van de aanbevolen werkzaamheden worden uitgevoerd.
Cultuurhistorische waardering	De Sint Georgiuskerk heeft geen monumentenstatus.

Omgeving

Adres	Dr. Bloemstraat 1
Postcode	1643 LX
Plaats	Spiersdijk
Stedenbouwkundige ligging	De Sint Georgiuskerk ligt in de hoek van de Dokter Bloemstraat en de Spiersdijkerweg in Spiersdijk. De kerk is centraal gesitueerd in Spiersdijk en maakt onderdeel uit van het dorpslint. De rooilijn van de kerk en de voormalige pastorie liggen iets naar achteren ten opzichte van de overige bebouwing aan het lint. De gebouwen liggen op een groot perceel, er is een tuin en er zijn meerdere parkeerplaatsen. Aan de overzijde van de Spiersdijkerweg is de begraafplaats. De kerk was voorheen op het oosten georiënteerd, maar sinds de verbouwing tot multifunctioneel centrum is de kerkzaal toegankelijk via de noordkant.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie aan de noordoostkant, de achtergelegen begraafplaats en het complex aan de zuidwestkant dat dienst deed als zusterschool en rustoord Sint Theresia.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanuit de omgeving vanwege de hoge toren en de prominente ligging aan het dorpslint.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar met de auto. Op het terrein zijn parkeerplaatsen aanwezig en is ruimte om fietsen te kunnen stallen.

Sint Georgiuskerk (Spierdijk)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	Onbekend
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	nvt
Glastype	De kerk is voorzien van historisch glas, enkele vensters hebben achterzetbeglazing.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Onbekend
Toelichting verwarmingsinstallatie	Onbekend
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend. Elektriciteit is niet meegenomen in de meest recente verbouwing van 2019.
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De wens bestaat om op meer plekken in de kerk achterzetbeglazing te plaatsen en een nieuw verwarmingssysteem aan te leggen bij het platte dak bij de ingang. Het bestuur staat daarnaast positief tegenover (collectief geplaatste) zonnepanelen.

Sint Georgiuskerk (Spierdijk)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	R.K. Parochie Sint Georgius
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	De kerk heeft haar religieuze functie behouden. Daarbij is een deel van de kerk tegenwoordig in gebruik als een gezondheidscentrum. De pastorie is reeds herbestemd als dokterspost.
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholiek
Huidige denominatie	Rooms-Katholiek
Hoofdfunctie	Religieus met maatschappelijk
Nevenfuncties	In de kerk vinden naast kerkelijke activiteiten ook vergaderingen, repetities en concerten plaats. Tevens zijn in het complex een huisarts en gezondheidscentrum gehuisvest.
Aantal leden gemeenschap	Er zijn circa 850 leden
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 150 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 40 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja, vergaderingen, verhuur
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken zorgen ervoor dat de ruimte niet flexibel kan worden ingericht.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Redelijk
Termijn instandhouding	5-10 jaar

Sint Georgiuskerk (Spierdijk)

Conclusie

Zorgen

Er zijn zorgen over het ledenaantal dat al meerdere jaren afneemt, omdat er geen jonge mensen meer lid worden. Het is bovendien onzeker of het bestuur opvolging kan vinden. Er zijn ook zorgen over de invulling van de pastorie en het gezondheidscentrum. Aangezien er elders een HOED locatie wordt gerealiseerd bestaat de kans dat de huurders vertrekken. De toekomst van de kerk is hierdoor onzeker.

Toekomstverwachtingen

Het bestuur wil de dienst in de Sint Georgiuskerk graag voortzetten, maar de toekomst als gebedshuis is onzeker gezien het afnemende ledenaantal en de onzekerheid rondom de huurders.

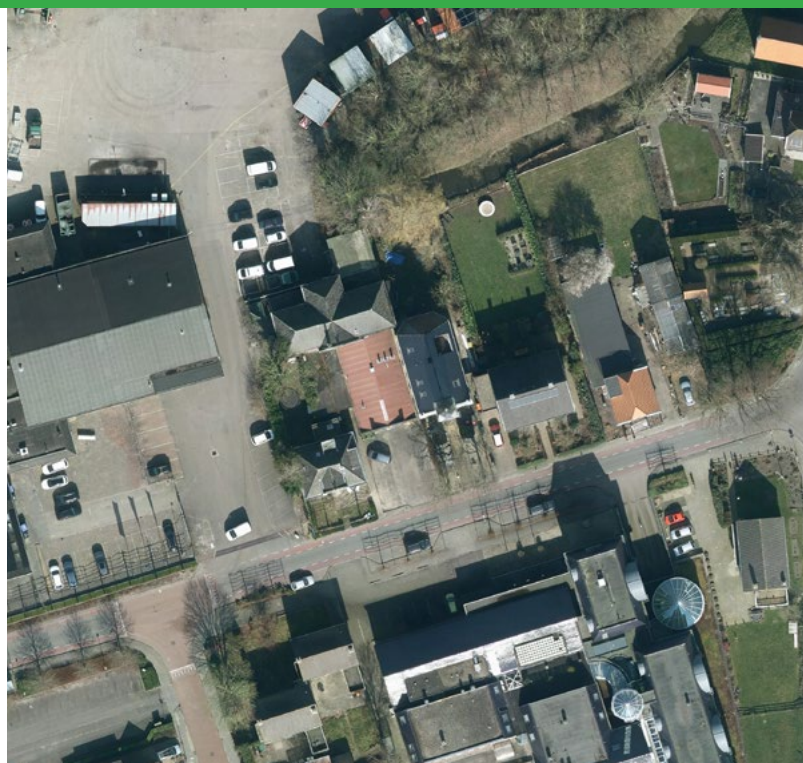

Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude

De voormalige Hervormde Kerk Scharwoude is een driezijdig gesloten zaalkerk met toren met een ingesnoerde spits en is in 1895 gebouwd naar een ontwerp van Abraham Stoutjesdijk, architect en opzichter bij Rijkswaterstaat. De kerk en toren zijn aangewezen als rijksmonument. De klok uit 1601 is volgens het opschrift - "Cornelis Ammeroy me fecit anno 1601" - gemaakt door klokkengieter Cornelis Ammeroy.

De voormalige hervormde kerk van Scharwoude is al sinds 1986 in gebruik als woning en verkeert in goede bouwkundige staat. Het gebouw is deels al verduurzaamd, deze werkzaamheden evenals de verbouwing worden nog voortgezet. De kerk zal de komende jaren in gebruik blijven als woning, de eigenaren hebben geen zorgen over de toekomst van het gebouw.

Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude

Gebouw

Enkelbestemming	Wonen
Dubbelbestemming	Rijksmonument
Hoofddatering	1895
Architect	A. Stoutjesdijk
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	38773 (kerk) / 38774 (toren)
Dakhogte kerk gemeten vanaf NAP	6,59 meter
Toren	Ja
Torenhogte gemeten vanaf NAP	17,97 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,91 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	nvt
Bijzonderheden interieur	Rijksmonumentale onderdelen in het interieur (doophek) zijn niet langer aanwezig.
Orgel	Nee
Bouwkundige staat	Redelijk
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	nvt
Bijzonderheden onderhoud	In 1986 is de kerk in gebruik genomen als woning, waarbij de ruimte onder de kap helemaal ingericht is als woonhuis. De begane grond werd gebruikt als atelier. Thans is het gebouw in bezit van nieuwe eigenaren die de begane grond tevens als woning inrichten. De onderhoudswerkzaamheden en verbouwwerkzaamheden zijn nog in uitvoering.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeenkomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

gezondheidszorgfunctie

onderwijsfunctie

sportfunctie

bijeenkomstfunctie

industriefunctie

kantoorfunctie

winkelfunctie

logiesfunctie

woonfunctie

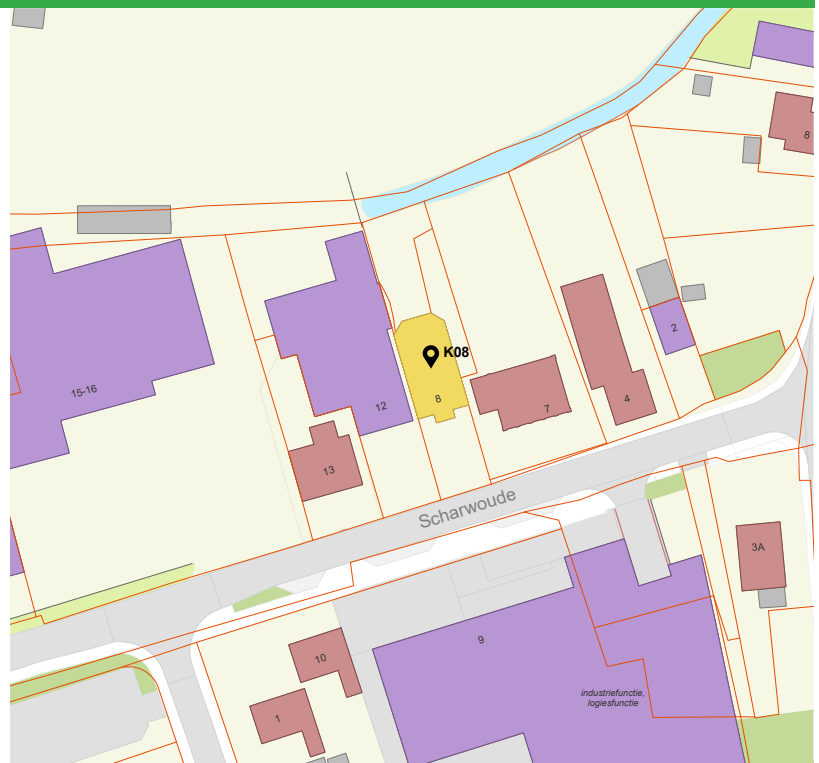
overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens

ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Scharwoude 8
Postcode	1634 EA
Plaats	Scharwoude
Stedenbouwkundige ligging	De voormalige Hervormde Kerk Scharwoude is gelegen aan de Scharwoude in Scharwoude. De kerk is gesitueerd aan het oostelijke gedeelte van het dorpslint. Ten oosten van de kerk ligt de IJsselmeerdijk. De kerk ligt op een klein perceel en heeft een kleine voortuin en een kleine achtertuin. Het gebouw is georiënteerd op het zuiden.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen historische bebouwing.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is mede door de toren goed zichtbaar aan het dorpslint van Scharwoude en vanaf de nabijgelegen IJsselmeerdijk.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar met de auto. In de nabije omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. OV voorziening is op loopafstand aanwezig.

Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	nvt
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Ja
Muurisolatie	Ja
Vloerisolatie	Ja
Toelichting isolatie	Het dak is voorzien van dampwerende folie ter isolatie. De vloer is voorzien van schuimbeton met vloerverwarming en een afwerkvloer. Tussen de voorzetwanden zit schapenwol ter isolatie.
Glastype	De kerk is op de begane grond voorzien van historisch enkel glas. De ramen bovenin bij het dak zijn van dubbel glas.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	twee CV-ketels, houtkachel, pelletkachel.
Toelichting verwarmingsinstallatie	De kerk beschikt over twee CV-ketels. Op de begane grond staat een computergestuurde houtkachel. Op de verdieping is een pelletkachel aanwezig.
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	De eerste bewoners (na 1986) hebben de elektrische bedrading vernieuwd en uitgebreid. Er zijn twee meterkasten.
Verlichting	Er zijn overal LED lampen aangebracht.
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	De dakgoten zijn onlangs vervangen, de capaciteit is daarbij vergroot in verband met hevige regenval.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De kerk is grotendeels verduurzaamd. De eigenaren staan positief tegenover verduurzaming, maar hebben mogelijkheden onderzocht en zijn tot de conclusie gekomen dat zonnepanelen en warmtepompen niet rendabel zijn. Wel zijn er wensen voor voorzetramen bij de grote ramen beneden en te openen ramen voor ventilatie. De tuin dient nog te worden aangepakt, waterafvoer is daarbij wel een punt van aandacht. De dakgoten zijn onlangs al vervangen, in verband met clusterbuien is de capaciteit vergroot.

Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier bezit
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Woning
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	nvt
Hoofdfunctie	Wonen
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	nvt
Aantal vrijwilligers	nvt
In gebruik kerkdiensten	Nee
Frequentie kerkdiensten	nvt
Mensen gemiddeld per dienst	nvt
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	nvt
Beperking voor nevengebruik	nvt
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	nvt
Termijn instandhouding	nvt

Voormalige Hervormde Kerk Scharwoude

Conclusie

Zorgen

Toekomstverwachtingen

Er zijn geen zorgen.

De kerk wordt in de komende jaren verder geoptimaliseerd voor bewoning.

De Groene Toren (Avenhorn)

Hervormde Kerk 'De Groene Toren' in Avenhorn is gebouwd in 1642. Rond 1912 heeft er een grootschalige restauratie plaatsgevonden en is, onder andere de toren volledig vernieuwd. In 1980 is het kerkgebouw nogmaals gerestaureerd. Sinds 1982 is het kerkgebouw in beheer van 'de Stichting Groene Toren'. De kerk is aangewezen als rijksmonument.

De Groene Toren verkeert in goede bouwkundige staat en is van stedenbouwkundig belang als historische en groene locatie aan het lint. Er zijn nog geen maatregelen voor verduurzaming genomen en de stichting laat zich graag informeren over de mogelijkheden, zeker in relatie tot de monumentenstatus. Thans is de kerk als gebedshuis en cultureel centrum in gebruik, maar op korte termijn zal de Groene Toren worden afgestoten door de Protestantse Gemeente Koggenland en ook de beheersstichting stopt ermee. Er dient een nieuwe invulling gezocht te worden voor dit rijksmonumentale kerkgebouw.

De Groene Toren (Avenhorn)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2 en Rijksmonument
Hoofddatering	1642
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laat gotische kerk
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	38767 (kerk) / 38768 (toren)
Dakhogte kerk gemeten vanaf NAP	9,7 meter
Toren	Ja, in eigendom van gemeente Koggenland
Torenhogte gemeten vanaf NAP	18,02 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,9 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	100
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn grafzerken en een orgel aanwezig. De vaste kerkbanken, erebank, doophek en preekstoel zijn verwijderd. De banken en preekstoel staan opgeslagen.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een vergaderzaal op de verdieping, consistoriekamer en keuken.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. Eind 2021 heeft er groot onderhoud aan de kerk plaatsgevonden. Hierbij zijn scheuren in de muren hersteld, is boktor in de kap bestreden, zijn de spanbalken aan de koppen vernieuwd, zijn de muren opnieuw gestuct en is het glas-in-lood vernieuwd. De Monumentenwacht maakt elke twee jaar een bouwkundig rapport op.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeekomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

- gezondheidszorgfunctie
- onderwijsfunctie
- sportfunctie
- bijeekomstfunctie
- industriefunctie
- kantoorfunctie
- winkelfunctie
- logiesfunctie
- woonfunctie
- overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens

ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	West 19
Postcode	1633 JB
Plaats	Avenhorn
Stedenbouwkundige ligging	De Groene Toren is verhoogd gelegen op restveen aan het West aan de zuidwestelijke rand van het dorp Avenhorn. De kerk ligt aan het dorpslint met de rooilijn iets naar achter ten opzichte van de overige bebouwing. Aan dit deel van het lint staan vooral vrijstaande huizen en boerderijen en op meerdere plekken is open zicht op het achtergelegen land mogelijk. De kerk is georiënteerd op het noordwesten en naast de kerk is de begraafplaats. Op het perceel staan meerdere volgroeide bomen en daarmee draagt de locatie bij aan het groene karakter van het lint.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de begraafplaats en met andere historische bebouwing aan het lint. Rondom de kerk is bijbehorend groen aanwezig.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk ligt iets verhoogd op restveen en ook door de toren is de kerk vanuit de wijde omtrek goed zichtbaar.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar met de auto. Parkeren vindt plaats op de openbare weg.

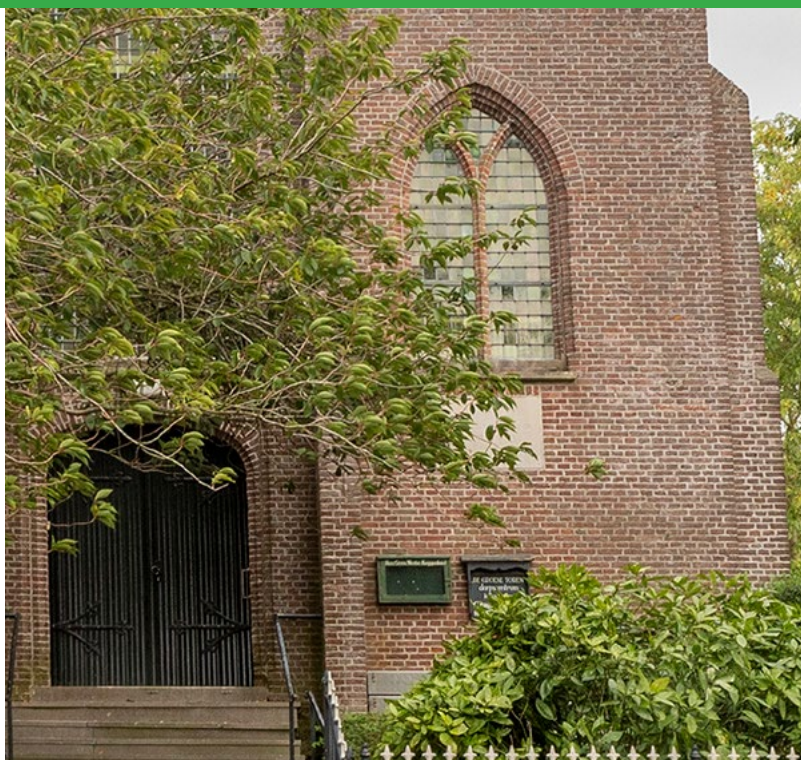
De Groene Toren (Avenhorn)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	€ 4.500
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De kerk is circa 14 dagen per maand geopend.
Quickwins	In de kerk is een tochtportaal en er zijn dikke gordijnen aan de zuidzijde.
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	Er is geen isolatie toegepast in de kerk.
Glastype	De kerk is voorzien van historisch enkel glas en glas-in-loodramen.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Onbekend
Toelichting verwarmingsinstallatie	Er wordt lokaal verwarmd.
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	In het kader van kostenverlaging is verduurzaming van het kerkgebouw wenselijk. Ook vanwege de monumentenstatus zou het bestuur hier meer informatie over willen ontvangen. De stookkosten zullen waarschijnlijk stijgen, maar zonnepanelen worden in verband met de hoge bomen rondom niet rendabel geacht.

De Groene Toren (Avenhorn)

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	PKN Koggenland en Stichting Groene Toren
Reeds Herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Hoofdfunctie	Religieus met maatschappelijk
Nevenfuncties	Tentoonstellingen, rouw- en trouwlocatie, culturele en maatschappelijke activiteiten. De kerk heeft een maatschappelijke bestemming. Feesten moeten daarom een cultureel karakter hebben en catering kan alleen ingehuurd worden via lokale horeca.
Aantal leden gemeenschap	Er zijn 220 leden
Aantal vrijwilligers	Naast het bestuur is er 1 vrijwilliger
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	1 keer per maand.
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 25-30 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja
Beperking voor nevengebruik	Nee
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Klein
Termijn instandhouding	1-5 jaar

De Groene Toren (Avenhorn)

Conclusie

Zorgen

Sinds oktober 2021 wil de PKN Koggenland afstand doen van de Groene Toren. De kerk is in eigendom van de beheerstichting De Groene Toren. Het stichtingsbestuur heeft aangegeven te willen stoppen en zoekt op dit moment naar een nieuwe eigenaar. Een nieuwe invulling is nog niet gevonden. De kosten worden gedekt met de inkomsten uit verhuur, maar onderhoud op lange termijn kan niet meer betaald worden.

Toekomstverwachtingen

Aangezien de PKN afstand wil doen van de Groene Toren heeft zij Kerkelijk Waardenbeheer opdracht gegeven om een herbestemmingsonderzoek uit te voeren. Het stichtingsbestuur is daarna met deze partij in gesprek gegaan en nog in afwachting van hun advies. De PKN heeft eind 2022 als streefdatum meegegeven voor de overdracht van het kerkgebouw. De stichting wil dat het gebouw in gebruik blijft voor kerkelijke, culturele en maatschappelijke activiteiten, eventueel met uitbreiding van andere activiteiten. Het stichtingsbestuur heeft de gemeenschap van Avenhorn geïnformeerd via de pers maar dat heeft weinig bruikbare reacties opgeleverd. De huidige gebruikers hebben onvoldoende interesse getoond om het gebouw over te nemen. Uit de omgeving hebben twee geïnteresseerden zich gemeld, het is nog niet bekend wat dit betekent voor de toekomstige invulling van de kerk.

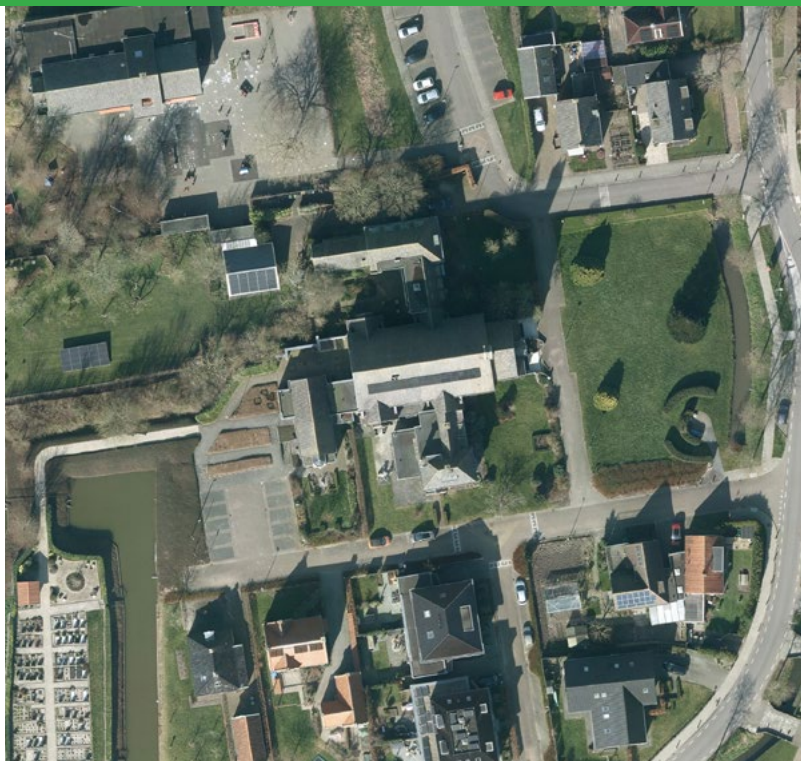

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk (Zuidermeer)

De Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk werd in 1935 gebouwd naar ontwerp van architect N. Molenaar jr. Het formaat van de kerk speelde in op de verwachte groei van de rooms-katholieke gemeenschap maar de kerk bleek uiteindelijk te groot. In 2009 werd een multifunctioneel herbestemmingsplan opgezet waarbij de kerk werd verbouwd, de kerkzaal werd in gebruik genomen als dorpshuis en in de voormalige sacristie werd een kapel gerealiseerd. De naastgelegen pastorie wordt bewoond.

Het voormalige kerkgebouw is geheel verbouwd tot multifunctioneel gebouw. Kerkdiensten worden gehouden in de nieuwe kapel die in de voormalige sacristie is gerealiseerd. De bouwkundige staat is goed, het gebouw is zelfs geheel verduurzaamd. De activiteiten in het dorpshuis worden goed bezocht, de kerk vervult hiermee een centrale rol in het dorp. De kapel zal de komende jaren nog in gebruik blijven voor kerkdiensten en het samenwerkingsverband de Waterkant biedt kansen om de kapel in gebruik te blijven houden. De frequentie zal echter zodanig afnemen, dat de noodzaak voor een nevenfunctie groter wordt.

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk (Zuidermeer)

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Bouwaanduiding Karakteristiek
Hoofddatering	1935
Architect	N. Molenaar jr.
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	nvt
Monumentnummer	nvt
Dakhoopte kerk gemeten vanaf NAP	14,86 meter
Toren	Ja
Torenhoopte gemeten vanaf NAP	17,81 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,87 meter
Oppervlakte bebouwd	351-600
Aantal zitplaatsen	circa 50 in de kapel.
Bijzonderheden interieur	Er zijn geen monumentale onderdelen in het interieur aanwezig.
Orgel	Nee
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, tussen de huidige kapel en voormalige kerkzaal in is een aparte zaal met bar, keuken en toiletgroep aanwezig. In de kerkzaal is een gymzaal/dorpshuis ondergebracht.
Bijzonderheden onderhoud	Er is op korte termijn geen groot onderhoud nodig. In 2009 is de kerk ingrijpend verbouwd. De kerkzaal werd in gebruik genomen als dorpshuis en bijeenkomstlocatie en in de voormalige sacristie werd een kapel ondergebracht. Bij de verbouwing werden verduurzamingsingrepen, zoals zonnepanelen, meegeenomen.
Cultuurhistorische waardering	De O.L.V. van Lourdeskerk heeft geen monumentenstatus.

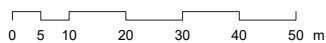
kerk (bijeenkomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

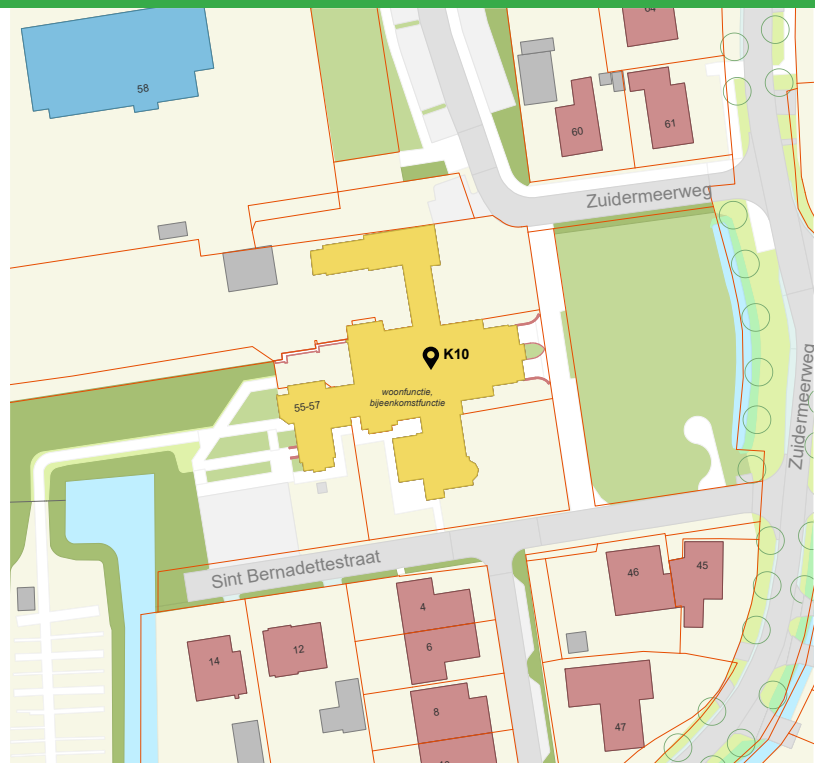
- gezondheidszorgfunctie
- onderwijsfunctie
- sportfunctie
- bijeenkomstfunctie
- industriefunctie
- kantoorfunctie
- winkelfunctie
- logiesfunctie
- woonfunctie
- overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens

ontwerp / bouw / verbouw / sloop

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Zuidermeerweg 56 en 56A
Postcode	1652 CV
Plaats	Zuidermeer
Stedenbouwkundige ligging	De Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk is gelegen aan de Zuidermeerweg in de Zuidermeer. De kerk is centraal gesitueerd in het dorp en maakt onderdeel uit van het dorpslint. De kerk is naar achteren gepositioneerd ten opzichte van de overige bebouwing en heeft hierdoor een diepe voortuin. Ten noorden en zuiden van de kerk is in verloop van tijd nieuwbouw gerealiseerd dwars op het dorpslint. Aan de westkant van de kerk grenst het perceel aan het open polderlandschap en aan de rand van het dorp bevindt zich de bijbehorende begraafplaats. De kerk is georiënteerd op het oosten.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	Er is sprake van een ensemble bestaande uit de nieuwe kapel, de voormalige kerkzaal, de naastgelegen pastorie en de begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is door zijn hoogte goed zichtbaar vanuit de omgeving. Het complex staat redelijk vrij aan het dorpslint. Langs het weiland aan de achterzijde is een spoorlijn aanwezig, vanwaar de kerk tevens goed zichtbaar is.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar met de auto. Naast de kerk is parkeergelegenheid en plek voor het stallen van fietsen.

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk (Zuidermeer)

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De voormalige kerkzaal is geregeld open, omdat deze onderdeel is van het dorps huis. De kapel is alleen open bij diensten, deze vinden wekelijks plaats. De kapel is daarmee circa 4 dagen per maand geopend.
Quickwins	nvt
Dakisolatie	nvt
Muurisolatie	Ja
Vloerisolatie	Ja, in de voormalige kerkzaal. Nee, in de kapel.
Toelichting isolatie	De voormalige kerkzaal is geheel geïsoleerd.
Glastype	De voormalige kerk en de kapel zijn voorzien van historisch enkel glas met voorzetsbeglazing. In de nieuwbouw is dubbel glas aanwezig.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Type onbekend. De verwarmingsinstallatie is geplaatst in 2009-2010.
Toelichting verwarmingsinstallatie	Er zijn drie gasketels aanwezig, deze worden aangevuld met radiatoren. De ruimtes kunnen afzonderlijk verwarmd worden. Tevens is er vloerverwarming aanwezig.
Ventilatiesysteem	Per ruimte is een ventilatiesysteem aanwezig.
Zonnepanelen	Ja
Aantal zonnepanelen	40
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	De electriciteitsinstallatie is in 2009-2010 vernieuwd.
Verlichting	De voormalige kerkzaal beschikt over LED verlichting, de kapel niet.
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Stichting dorps huis Zuidermeer oriënteert zich actief op verduurzaming vanwege de energiecrisis. Extra dakisolatie wordt overwogen en er wordt nagedacht over een alternatief voor drie CV ketels die aan het einde van hun levensduur zijn. Een knelpunt is daarbij het feit dat de stichting geen eigenaar is van het voormalige kerkgebouw, waardoor zij geen aanspraak maakt op verduurzamingssubsidies.

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk (Zuidermeer)

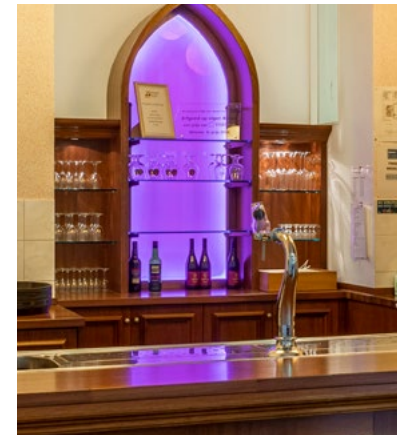
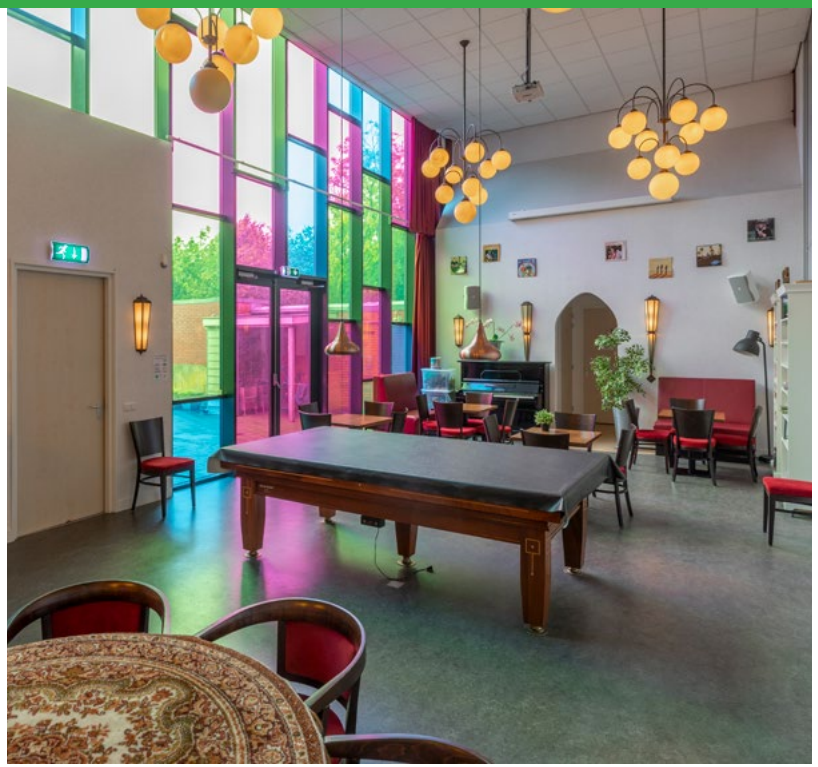
Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw

Het voormalige kerkgebouw (dorpshuis) is eigendom van woningbouw coöperatie Intermaris. De stichting dorpshuis Zuidermeer huurt het gebouw. De kapel is in eigendom van de R.K. parochie.

Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Het voormalige kerkgebouw wordt onder andere gebruikt als dorpshuis en wordt ingezet bij verhuur. In de kapel vinden de kerkdiensten plaats.
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholiek
Huidige denominatie	Rooms-Katholiek
Hoofdfunctie	Maatschappelijk/ cultureel met religieus
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	Er zijn 350 leden
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 50 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Ja
Beperking voor nevengebruik	Nee
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Redelijk
Termijn instandhouding	5-10 jaar

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdeskerk (Zuidermeer)

Conclusie

Zorgen

Het ledenaantal neemt af, er komen geen jongeren bij.

Toekomstverwachtingen

De parochie verwacht nog kleiner te worden, waardoor het aantal deelnemers van de kerkdienst verder zal afnemen. De parochie maakt onderdeel uit van Samenwerkingsverband de Waterkant, waardoor diensten wel in gezamenlijk verband door zullen gaan. De frequentie van kerkdiensten in Zuidermeer zal vermoedelijk afnemen naar 1 keer per maand.

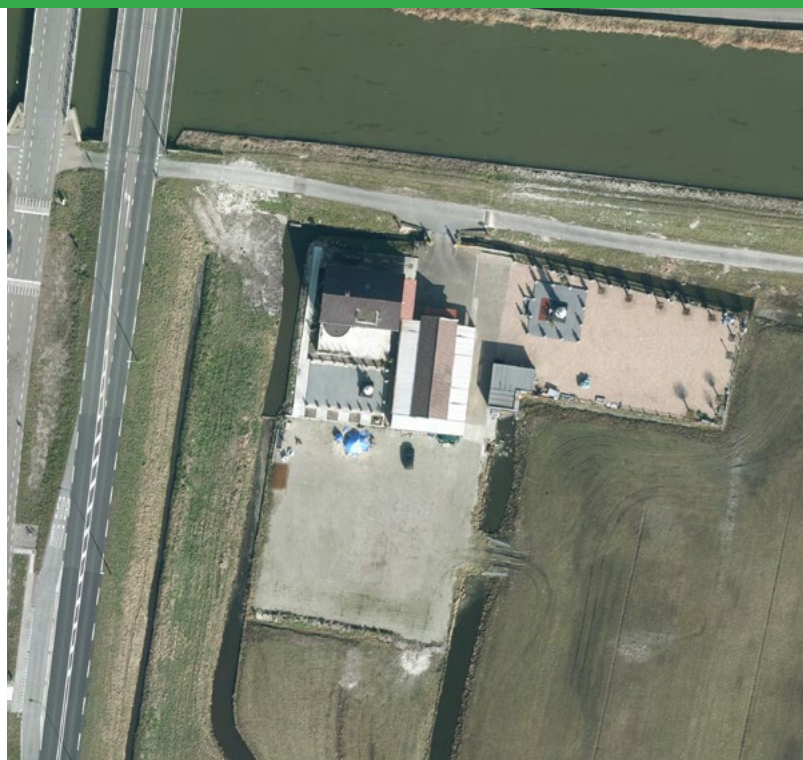

Linh Son Tempel Oudendijk

De Linh Son Tempel bevindt zich in een voormalig agrarisch bouwwerk dat in 2016 werd herbestemd tot tempel. De Linh Son Tempel is in gebruik door de Boeddhistische gemeenschap en vormt daarmee het enige gebedshuis dat behoort tot een niet-christelijke gemeenschap in de gemeente Koggenland.

De Linh Son Tempel is tevens één van de weinige boeddhistische tempels in de wijde omtrek. De ligging in het weidse landschap maakt dat er sprake is van een bijzondere stedenbouwkundige situatie. Met name de beelden in de tuin zijn van ver zichtbaar. De huidige tempel verkeert in goede bouwkundige staat en is gedeeltelijk verduurzaamd. De gemeenschap zal vermoedelijk gaan groeien, waardoor uitbreiding overweegd wordt. De gemeenschap heeft de wens om een gebouw te realiseren met het exterieur van een boeddhistische tempel.

Linh Son Tempel

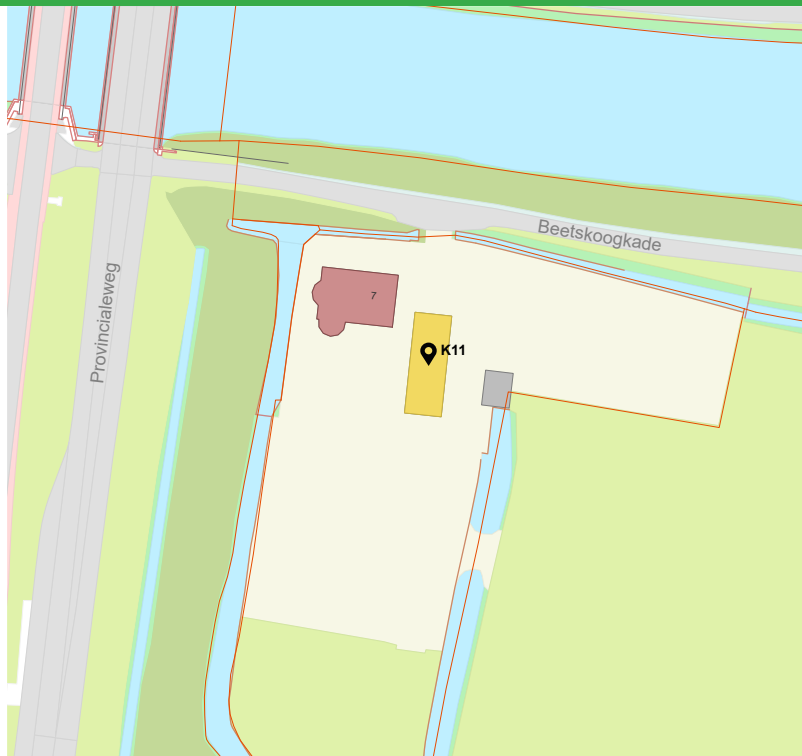

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie
Hoofddatering	1975
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Post 65
Monumentale status	nvt
Monumentnummer	nvt
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	3 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	nvt
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,22 meter
Oppervlakte bebouwd	51-100
Aantal zitplaatsen	nvt
Bijzonderheden interieur	Er zijn geen waardevolle interieurelementen aanwezig.
Orgel	Nee
Bouwkundige staat	Redelijk
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, de tempel beschikt zelf niet over nevenruimtes maar is gelegen bij een woonhuis. In het woonhuis zijn een keuken en een ruimte om te eten of om gezamenlijk koffie te drinken. Vanwege ruimtegebrek overweegt het bestuur om over te gaan tot de bouw van een nieuwe grotere tempel.
Bijzonderheden onderhoud	In 2016 is een agrarisch bouwwerk op het perceel verbouwd tot tempel. Recentelijk zijn er meerdere aanbouwen gerealiseerd. Er wordt geen groot onderhoud gepleegd, want het bestuur beraadt zich op eventuele nieuwbouw.
Cultuurhistorische waardering	De tempel heeft geen monumentenstatus.

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Beetskoogkade 7
Postcode	1631 DP
Plaats	Oudendijk
Stedenbouwkundige ligging	De Linh Son Tempel is gelegen aan de dijk de Beetskoogkade in Oudendijk. Oudendijk ligt tussen een provincialeweg en de A7 in langs de Beemster Uitwatering. De tempel is georiënteerd op het noorden. Op het perceel is een ruime tuin met beelden aanwezig. De tempel ligt in de open en groene omgeving van de polder.
Kerkhof	Nee, nvt
Ensemblewaarde	Er is sprake van ensemblewaarden met de beelden in de tuin.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De tempel en met name de beelden zijn vanuit de omgeving goed zichtbaar doordat deze zijn gelegen in het open polderlandschap.
Bereikbaarheid	De tempel is bereikbaar met het openbaar vervoer. Op het terrein zelf zijn parkeerplaatsen aanwezig en is ruimte om fietsen te kunnen stallen.

Linh Son Tempel

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	De tempel is elke dag geopend.
Quickwins	nvt
Dakisolatie	Ja
Muurisolatie	Ja
Vloerisolatie	Ja
Toelichting isolatie	Het agrarische bouwwerk is in 2016 verbouwd tot tempel. Daarbij zijn daken, vloeren en muren voorzien van isolatie. De aanbouwen zijn niet geïsoleerd.
Glastype	De tempel is voorzien van dubbel glas.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Onbekend
Toelichting verwarmingsinstallatie	nvt
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Er zijn geen bewuste ingrepen gepleegd in het kader van klimaatadaptatie.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Op dit moment wordt niet nagedacht over verduurzaming van het huidige gebouw, omdat de wens bestaat voor de bouw van een nieuwe, grotere tempel.

Linh Son Tempel

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Boeddhistische gemeenschap
Reeds Herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Boeddhistisch
Huidige denominatie	Boeddhistisch
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	nvt
Aantal leden gemeenschap	Er zijn 200 leden
Aantal vrijwilligers	Er zijn circa 10 vrijwilligers
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	Er zijn circa 25 actieve kerkgangers
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Nee
Beperking voor nevengebruik	nvt: de gemeenschap is niet voornemens om nevenactiviteiten te organiseren.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Klein
Termijn instandhouding	1-5 jaar

Linh Son Tempel

Conclusie

Zorgen

Er zijn geen zorgen. De gemeenschap krimpt niet en de locatie voldoet aan de wensen.

Toekomstverwachtingen

De gemeenschap wil zich graag aansluiten bij de overkoepelende Nederlandse Boeddhistische gemeenschap. Zij verwacht dat het aantal leden zal toenemen en overweegt daarom om een nieuwe, grotere tempel te bouwen op hetzelfde perceel.

Hervormde kerk Oudendijk

De Hervormde kerk in Oudendijk is een eenbeukige kerk in gotische stijl. De kerk werd in 1648 gebouwd ter vervanging van een 15e-eeuwse kerk. De kerk is in gebruik als cultureel centrum en wordt sporadisch gebruikt door de Nederlands Hervormde Gemeente. Sinds 1971 zijn de kerk en de toren aangewezen als rijksmonument.

De kerk verkeert in goede bouwkundige staat, maar is nog niet verduurzaamd. De beheerstichting laat zich graag informeren over verduurzamingsmogelijkheden. Het monumentale gebouw is zichtbaar vanuit de wijde omtrek, ligt op een groen perceel en is hiermee van stedenbouwkundig belang voor het dorp. De kerk zal naar verwachting de komende jaren haar huidige functie als cultureel centrum behouden.

Hervormde kerk Oudendijk

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie
Hoofddatering	1641
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laat gotische kerk
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	38771 (kerk) / 38772 (toren)
Dakhogte kerk gemeten vanaf NAP	15,04 meter
Toren	Ja, in eigendom van de gemeente Koggenland
Torenhogte gemeten vanaf NAP	25,02 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,02 meter
Oppervlakte bebouwd	201-350
Aantal zitplaatsen	125
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn nog diverse monumentale onderdelen aanwezig, waaronder een houten preekstoel uit 1658 en een orgel van L. Ypma uit 1893. De vloer in het schip bestaat uit historische grafstenen.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Goed
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, Provinciale- en Rijkssubsidies
Nevenruimtes en voorzieningen	Ja, een vergaderruimte, een bar en keuken. Er is een geluidsinstallatie, garderobe en podium aanwezig.
Bijzonderheden onderhoud	De SOHK (Stichting Oude Hollandse Kerken) kreeg de kerk in 1982 in haar bezit en startte van 1987 tot 1989 een restauratie. In de jaren daarna heeft onderhoud aan de kerk plaatsgevonden. De Monumentenwacht maakt elk jaar een bouwkundig rapport op, de kleine ingrepen worden door vrijwilligers uitgevoerd en de veelomvattende ingrepen door professionals. In 2012 is naast de kerk een bijgebouw gerealiseerd. Op korte termijn zijn onderhoudswerkzaamheden aan het dak en de toegangsdeur nodig.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is aangewezen als rijksmonument vanwege architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.

kerk (bijeenkomstfunctie)

Huisvest een pand meerdere functies, dan heeft het de kleur van de hoofdfunctie en zijn de functies benoemd in een tekstlabel.

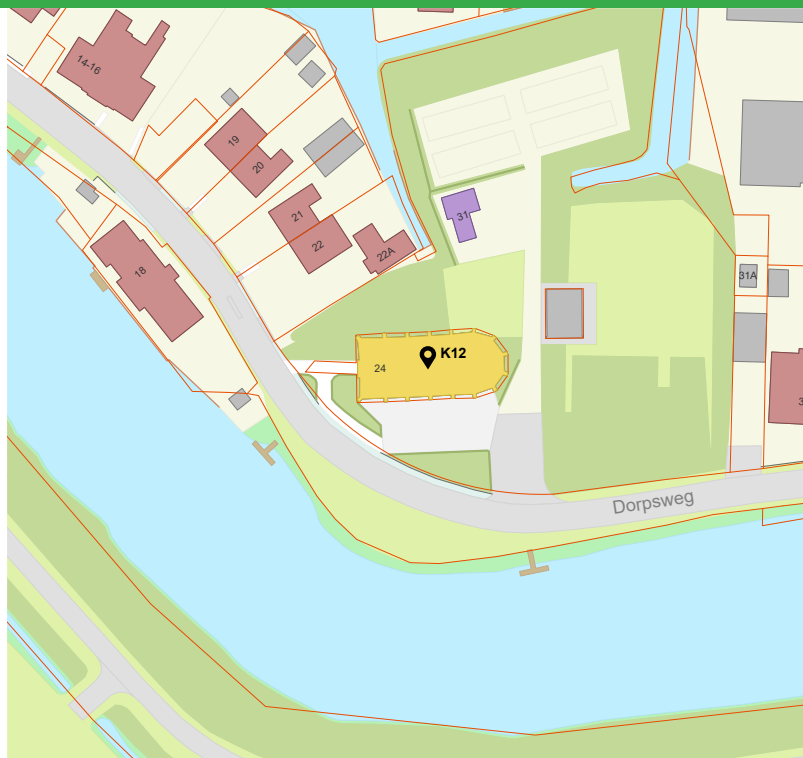
- gezondheidszorgfunctie
- onderwijsfunctie
- sportfunctie
- bijeenkomstfunctie
- industriefunctie
- kantoorfunctie
- winkelfunctie
- logiesfunctie
- woonfunctie
- overige functies of niet vastgesteld

kadastrale grens

ontwerp / bouw / verbouw / sloop

0 5 10 20 30 40 50 m

Bron: BAG, DKK, Gemeente Koggenland - achtergrondkaart: BGT

Omgeving

Adres	Dorpsweg 24
Postcode	1631 DE
Plaats	Oudendijk
Stedenbouwkundige ligging	De Hervormde kerk is gelegen aan de Dorpsweg in Oudendijk, op een centrale plek aan het dorpslint. De kerk ligt op een ruim en groen perceel in een bocht aan de dijk en is gesitueerd op het zuiden. Achter de kerk ligt de begraafplaats.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de achtergelegen begraafplaats. Rondom de kerk is bijbehorend groen aanwezig.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de hoge toren en door de prominente ligging in een bocht aan het dijklint.
Bereikbaarheid	De kerk is met de auto goed bereikbaar. Naast de kerk zijn parkeerplaatsen aanwezig en is ruimte om fietsen te kunnen stallen.

Hervormde kerk Oudendijk

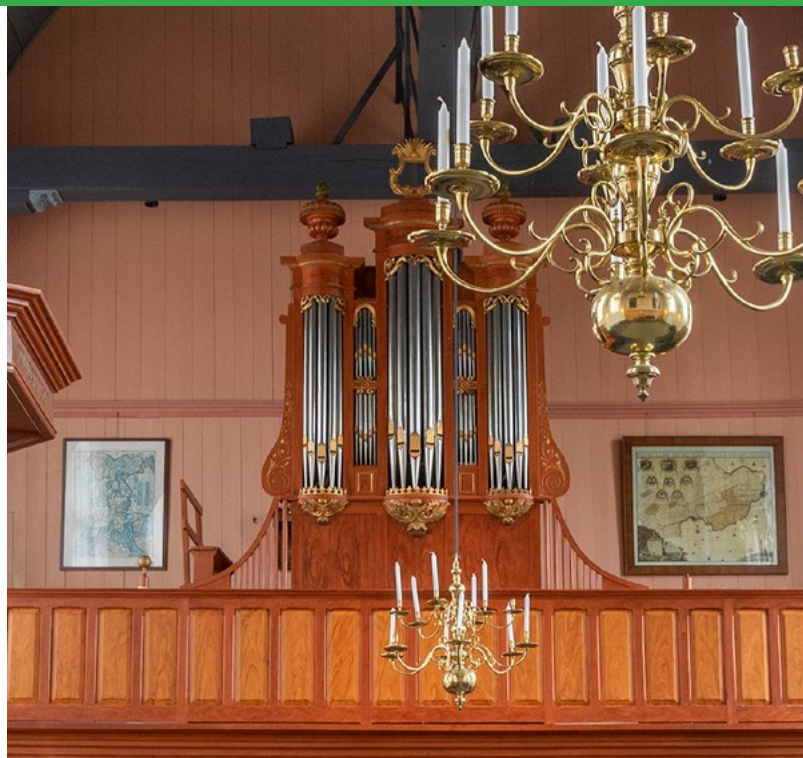

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	3 keer per maand
Quickwins	Er zijn gordijnen als tochtwering aangebracht bij de ramen.
Dakisolatie	Nee
Muurisolatie	Nee
Vloerisolatie	Nee
Toelichting isolatie	Er is geen isolatie aangebracht in de kerk.
Glastype	De kerk is volledig voorzien van origineel historisch glas.
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	In de kerk is een CV installatie aanwezig uit circa 2012.
Toelichting verwarmingsinstallatie	In circa 2012 is de CV-ketel vervangen. De huidige CV-ketel kan op afstand bediend worden.
Ventilatiesysteem	nvt
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	De meterkast is in 2012 vervangen.
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	De kerk is volledig voorzien van origineel historisch glas.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er zijn geen concrete plannen of wensen voor verduurzaming. Aangezien het kerkgebouw door verschillende partijen beheerd en geëxploiteerd wordt zal eventuele verduurzaming van het kerkgebouw in overleg plaats dienen te vinden. De exploitant overweegt zonnepanelen aan te schaffen, maar heeft vooral behoefte aan informatie in relatie tot de monumentale waarden van het pand.

Hervormde kerk Oudendijk

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Oud Hollandse Kerken (SOHK)
Reeds Herbestemd	Ja
Als wat herbestemd	Cultureel centrum
Oorspronkelijke denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Huidige denominatie	Nederlands Hervormde kerk, protestants
Hoofdfunctie	Cultureel
Nevenfuncties	Naast culturele activiteiten wordt het kerkgebouw sporadisch gebruikt door de Nederlands Hervormde Gemeente.
Aantal leden gemeenschap	Onbekend
Aantal vrijwilligers	Stichting Vrienden van de Kerk Oudendijk bestaat uit 5 bestuursleden en circa 15 commissieleden die als vrijwilligers optreden.
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Circa 11 keer per jaar
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	nvt
Beperking voor nevengebruik	nvt
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Groot
Termijn instandhouding	5-10 jaar

Hervormde kerk Oudendijk

Conclusie

Zorgen

Vanuit Stichting Vrienden van de Kerk Oudendijk (exploitant) zijn er weinig zorgen. Er zijn voldoende vrijwilligers om de huidige activiteiten te organiseren. Financieel gezien zijn er geen problemen. Stichting Oud Hollandse Kerken en Stadsherstel zijn in gesprek over het eigenaarschap van het kerkgebouw. Het is onbekend wat eventuele overdracht van het kerkgebouw voor invloed kan hebben op de exploitant.

Toekomstverwachtingen

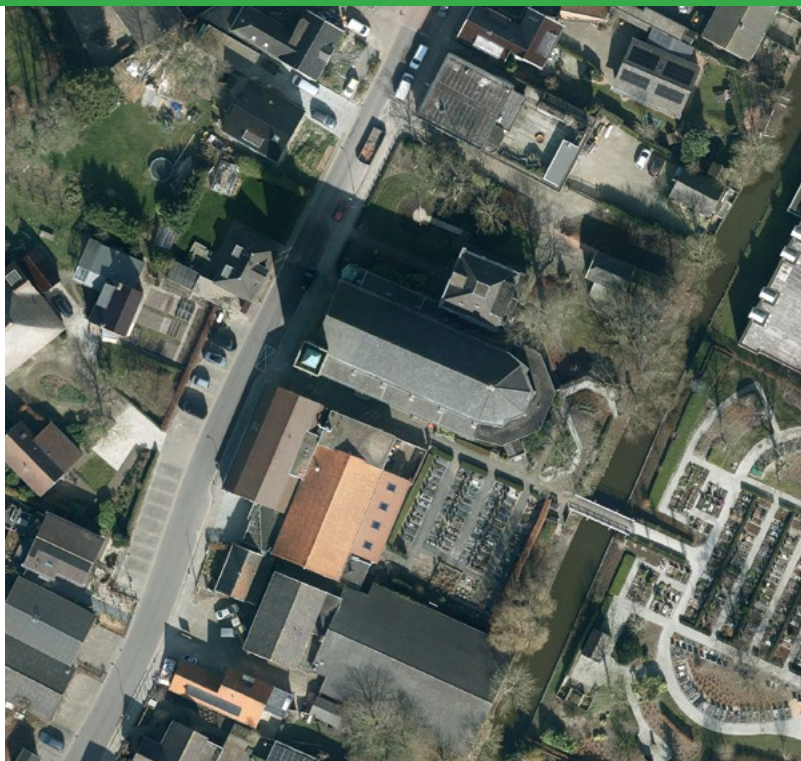
Stichting Vrienden van de Kerk Oudendijk streeft naar instandhouding van het kerkgebouw en de huidige functie als cultureel centrum. Als exploitant verwachten zij de komende jaren het huidige culturele gebruik voort te zetten. Er is goed contact met andere gelegenheden in de omgeving en de stichting ervaart geen concurrentie. Het bestuur ziet in samenwerking met andere gelegenheden in de omgeving juist kansen. De krimp van de protestantse gemeente zal er mogelijk voor zorgen dat er in de kerk geen religieuze diensten meer zullen worden georganiseerd.

Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk (De Goorn)

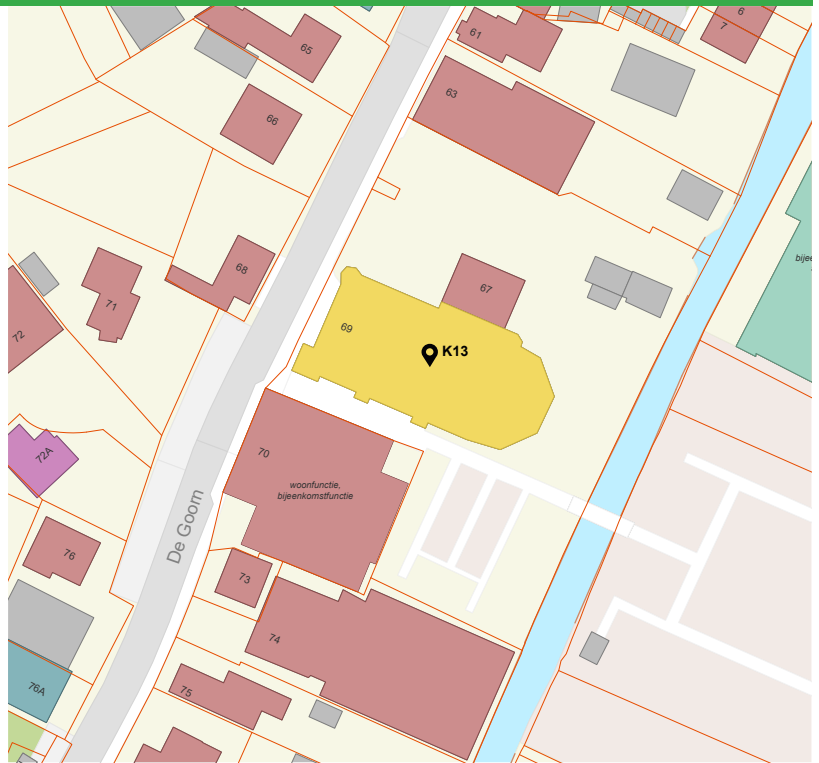
De Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk is gebouwd in 1930 naar ontwerp van Joseph Cuypers en Pierre Cuypers junior. De kerk is deels gebouwd op de fundamenteën van een eerdere kerk. De voormalige pastorie, nu Dominicushuis geheten, dateert uit 1853 en fungeert nu als parochiecentrum waarin de werkruimten van de pastoor, de parochiecoördinator en het secretariaat gevestigd zijn.

Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk

Gebouw

Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1930
Architect	J. Cuypers en P.J. Cuypers
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	nvt
Monumentnummer	nvt
Dakhoopte kerk gemeten vanaf NAP	13,49 meter
Toren	Ja
Torenhoopte gemeten vanaf NAP	31,28 meter
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,28 meter
Oppervlakte bebouwd	601-1000
Aantal zitplaatsen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Ja
Bouwkundige staat	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud	Er is geen informatie bekend over laatst uitgevoerde werkzaamheden en de aanwezigheid van voorzieningen.
Cultuurhistorische waardering	De kerk is van cultuurhistorische waarde als herkennispunt aan de rand van De Goorn.

Omgeving

Adres	De Goorn 69
Postcode	1648 JS
Plaats	De Goorn
Stedenbouwkundige ligging	De Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk is gelegen aan De Goorn in De Goorn. De kerk is centraal gesitueerd aan de westgrens van De Goorn en maakt onderdeel uit van het historische dorpslint. De kerk is georiënteerd op het westen.
Kerkhof	Ja, in gebruik
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de achtergelegen begraafplaats en de pastorie.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk en met name de toren is goed zichtbaar vanwege de prominente ligging aan het dorpslint van De Goorn, grenzend aan de westkant van het dorp.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar. In de directe omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Bij de kerk is plaats voor het stallen van fietsen.

Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk

Duurzaamheid

Energiekosten per jaar (excl. water)	Onbekend
Aantal dagen open en verwarmd per maand	Onbekend
Quickwins	Onbekend
Dakisolatie	Onbekend
Muurisolatie	Onbekend
Vloerisolatie	Onbekend
Toelichting isolatie	Onbekend
Glastype	Onbekend
Type verwarmingsinstallatie en fabricatiejaar	Onbekend
Toelichting verwarmingsinstallatie	Onbekend
Ventilatiesysteem	Onbekend
Zonnepanelen	Nee
Aantal zonnepanelen	nvt
Electriciteitsinstallatie jaar van aanleg en onderhoud	Onbekend
Verlichting	Onbekend
Klimaatadaptatie in en rondom de kerk	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend

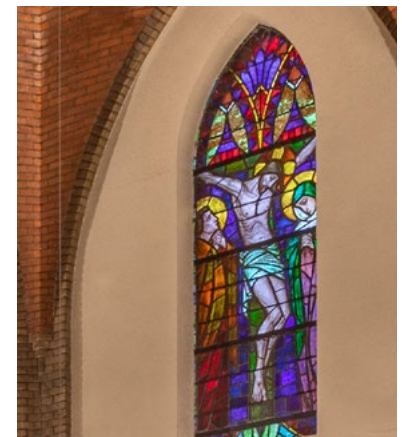
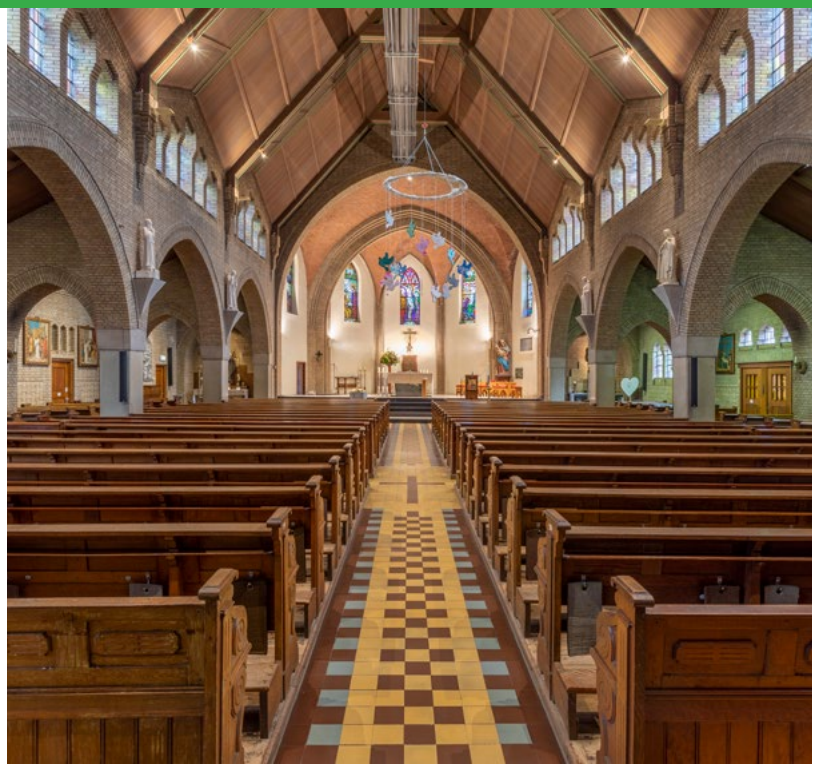
Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Parochie Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk
Reeds Herbestemd	Nee
Als wat herbestemd	nvt
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholiek
Huidige denominatie	Rooms-Katholiek
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Onbekend
Aantal leden gemeenschap	Onbekend
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten	Ja
Frequentie kerkdiensten	Onbekend
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Benaderd voor niet kerkelijk nevengebruik	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is	Onbekend
Termijn instandhouding	Onbekend

Onze Lieve Vrouw van de Heilige Rozenkranskerk

Conclusie

Zorgen

Onbekend

Toekomstverwachtingen

Onbekend

Bijlage: Wettelijk kader

Hieronder volgt een verklaringenlijst van het relevante vigerende beleid en de belangrijkste wet- en regelgeving:

Rijk

[Erfgoedwet \(2015\)](#)

In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met het erfgoed van nationaal belang wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarin heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Daarnaast staat in de Erfgoedwet welke verantwoordelijkheden gemeenten en provincies hebben op het gebied van erfgoed. Een deel van de Erfgoedwet gaat op in de Omgevingswet (2024).

[Nationale Kerkenaanpak \(2019-2021\)](#)

De Nationale Kerkenaanpak is een programma van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Nationale Kerkenaanpak bestaat uit vijf programmalijnen: kennis, toegankelijkheid, duurzaamheid, draagvlak en kerkenvisies. Een kerkenvisie is een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen.

[Omgevingsplan \(2029\)](#)

In het omgevingsplan staan alle regels voor de fysieke leefomgeving. Religieus erfgoed is een verplicht onderdeel van het omgevingsplan. Na 2029 moet het tijdelijke deel van het omgevingsplan geheel zijn opgegaan in het nieuwe omgevingsplan.

[Omgevingswet \(2024\)](#)

De Omgevingswet bundelt en actualiseert de wetten voor de leefomgeving. De Omgevingswet is in 2016 aangenomen en treedt op 1 januari 2024 in werking. De kerninstrumenten van de Omgevingswet zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit. De rijksregels werken door in vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB): het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob). In het Bkl staan de instructieregels voor gemeenten ten aanzien van cultureel erfgoed.

[Omgevingsvisie \(2022\)](#)

In de omgevingsvisie benoemt de gemeente op hoofdlijnen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied, en de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid. Cultureel erfgoed is een verplicht onderdeel van het omgevingsvisie.

[WABO \(2010\)](#)

In de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) staan onder andere bepalingen voor de omgevingsvergunning, dit is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.

Provincie

[Omgevingsverordening \(2020\)](#)

De Omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving, waaronder ook cultureel erfgoed (provinciale monumenten). De Omgevingsverordening van de Provincie Noord-Holland is in 2020 vastgesteld en krijgt in 2022 een nieuwe opvolger, gelijktijdig met de verwachte inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Gemeente

[Archeologische beleidskaart](#)

[Toelichting archeologische beleidskaart](#)

De raad stelde op 24 september 2012 de archeologische beleidskaart vast. De kaart geeft aan wanneer het archeologisch beleid bij bouwplannen in Koggenland van toepassing is.

[Duurzame ontwikkeling in een groene gemeente.pdf](#)

In deze notitie wordt een overzicht van de inspanningen op het gebied van duurzaamheid in de gemeente Koggenland gegeven en verwoord de gemeente haar ambities voor duurzame ontwikkeling op klimaatgebied in onze groene gemeente.

[Uitvoeringsplan Klimaatbeleid.pdf](#)

In het Uitvoeringsprogramma Duurzaam klimaatbeleid Koggenland 2009-2020 wordt een overzicht van de inspanningen op het gebied van duurzaamheid in de gemeente Koggenland gegeven en verwoord de gemeente haar ambities voor duurzame ontwikkeling op klimaatgebied in onze groene gemeente.

[Kadervisie Koggenland](#)

In de Kadervisie zijn beleidsmatige keuzes gemaakt voor de thema's Wonen, Gezondheid, Duurzaamheid, Economie, Recreatie en Toerisme. In de Kadervisie staat beschreven hoe we uitvoering aan die keuzes geven. De Kadervisie is voor al deze onderwerpen de komende jaren het richtinggevend en inspirerend instrument voor te maken afwegingen en keuzes voor initiatieven.

[Leidraad Ruimte voor Ruimte Koggenland, vastgesteld sept 2010.pdf](#)

In deze leidraad wordt aangegeven wat de 'Ruimte voor Ruimte- regeling' inhoudt en op welke wijze deze regeling in het gemeentelijk beleid wordt ingepast. De leidraad wordt gebruikt als toetsingskader bij initiatieven in Koggenland waarbij wordt gevraagd om toepassing van de 'Ruimte voor Ruimte- regeling' in het landelijk gebied.

[Structuurvisie 2009 – 2020](#)

In de structuurvisie is omschreven wat de visie is van de gemeente Koggenland met betrekking tot de ontwikkeling van o.a. de dorpskernen en het landelijk gebied van de gemeente. Het is een visie die richting geeft aan het gemeentelijk beleid tussen 2009 en 2020.

[Welstandsnota](#)

De welstandsnota wordt gebruikt om op basis van de samenhang in de gebieden en objecten beoordelingscriteria te formuleren. Hierin zijn beoordelingskaders opgenomen voor gebieden en objecten, die hun grondslag vinden in de in de samenhang van het bebouwingsbeeld en de historisch gegroeide structuren. Aanvullend op de welstandsnota zijn er enkele beeldkwaliteitsplannen opgesteld:

- [Hofland 2](#)
- [Polderweijde](#)
- [De Tuinen](#)
- [Spierland](#)
- [De Burgh](#)
- [Vredemaker Oost fase 4](#)

Colofon

Deze kerkenvisie is een uitgave van gemeente Koggenland in samenwerking met MOOI Noord-Holland.

Koggenland, april 2023

Deze kerkenvisie is tot stand gekomen in samenwerking met MOOI Noord-Holland adviseurs omgevingskwaliteit

Dorine van Hoogstraten
Bo Jonk
Marrit van Zandbergen

Vormgeving:

Peter Koomen, Studio PeetR

Afbeeldingen:

Adobe Stock
André Russcher
Historische vereniging Hemony
MOOI Noord-Holland
Noord-Hollands Archief

Kaartmateriaal:

JADE Architecten Rotterdam

Met dank aan de kerkeigenaren, kerkbesturen en andere betrokkenen.

Literatuur:

Gemeente Koggenland, Coalitieakkoord 2022-2026. Luisteren, Denken, Durven en Doen in alle dorpen.
Gemeente Koggenland, Kadervisie Koggenland, 2020, Rho Adviseurs B.V.
Gemeente Koggenland, Raadsvoorstel Duurzaamheidsfonds, 17 januari 2022
Gemeente Koggenland, Structuurvisie 2009 – 2020, 2009, Bureau Middelkoop
Zr. Hermenegild Odijk, Als een rots in de branding: de geschiedenis van de parochie Sint Georgius te Spierdijk, 2000.

Gemeente Koggenland

Middenhof 2
1648 JG De Goorn
E info@koggenland.nl

**MOOI
NOORD-
HOLLAND**

ADVISEURS
OMGEVINGSKWALITEIT

MOOI Noord-Holland

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
E info@mooinoord-holland.nl

